

Model-zijn: een zorgethische blik op modellenwerk en het zelf

when you're at a casting and they
say "so tell us a little about yourself"
but you have no idea who you are

Een fenomenologische en conceptuele verkenning

Tosca Dekker
Studentnummer: 1036629

Masterthesis 'Zorgethiek & Beleid'
Universiteit voor Humanistiek te Utrecht
Begeleiders: Prof. Dr. Inge van Nistelrooij &
Dr. Elleke Landeweer
Tweede lezer: Prof. Dr. Alice Schippers
Examinator: Prof. Dr. Carlo Leget
aantal woorden: 22.794
Datum: 16 augustus 2024

*Omslagafbeelding: post van Instagrampagina shitmodelmanagement (@shitmodelmgmt)¹, een pagina die op een ironische manier inzicht geeft in de ervaringen van modellen.

---

¹ https://www.instagram.com/shitmodelmgmt/related_profiles/

Dankwoord

Daar ligt hij dan, twee jaar later dan gepland, mijn masterthesis, eindelijk. Ik begon in september 2021 aan de master Zorgethiek & Beleid aan de Universiteit voor Humanistiek. Toen ik aan mijn scriptie begon, in de lente van 2022, kwam ik erachter dat ik zwanger was. In de zomer van 2022 kreeg ik een baan. Het lukte me niet om alles te combineren. Van uitstel kwam geen afstel. Ik ben door blijven gaan. Soms periodes niet en soms weer een slag geslagen. Een kind van 1,5 jaar verder, een nieuw huis, dezelfde baan, vele scriptie slagen en dan nu eindelijk de afronding van mijn studie echt in zicht.

Modellenwerk zal niet het eerste zijn wat bij je opkomt als je aan zorgethiek denkt. Mijn eigen ervaring met modellenwerk is er één geweest waar zorgzaamheid ontbrak en dit geldt, naast mij, voor vele modellen. Ik ben dankbaar dat ik bij deze master de kans heb gekregen om mezelf in dit wetenschappelijke onderzoeksveld te ontplooien om daarmee een blik op modellenwerk te kunnen werpen. Dank aan mijn begeleiders die niet uit het modellen-veld komen maar mij daardoor juist konden helpen om een stapje terug te nemen om het geheel binnen een bredere context te plaatsen.

Heel veel dank voor de modellen die aan dit onderzoek hebben meegewerkt. Ik vind het heel bijzonder en dapper dat jullie je kwetsbare en herkenbare (!) gedachten en gevoelens met mij hebben gedeeld. Heel veel dank voor de steun van mijn familie die hebben meegelezen, spel- en taalfouten eruit hebben gehaald en woorden geschraapt. Door deze thesis heb ik ook een groot deel van mij met hen kunnen delen wat waardevol is voor mij. Tot slot, veel dank aan mijn lieve man die zoveel ruimte voor me heeft gemaakt door voor onze zoon te zorgen, te koken, de was te doen, mij aan te horen, mee te lezen en met wie ik sinds de start van mijn modellencarrière al samen ben en dus alles heeft meegemaakt.

Deze thesis is voor alle modellen die het soms even niet meer zien zitten, de weg kwijt zijn, geweldige momenten ervaren, op plekken komen waarvan je nooit gedroomd had, castings doen waar niet alleen de opdrachtgever je gekke opdrachten geeft maar ook nog eens 50 andere modellen meekijken, met zestien modellen een appartement delen, ongelofelijk hun best doen om op maat te komen, vaak overweldigd zijn en proberen er het beste van te maken.

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Begrippenlijst	8
Aanleiding	11
Hoofdstuk 1: Inleiding	12
1.1 Maatschappelijke relevantie	12
1.2 Wetenschappelijke relevantie	15
1.3 Vraagstelling	18
1.4 Doelstelling	19
1.5 Leeswijzer	20
Hoofdstuk 2: Methode	21
2.1 Onderzoeksbenadering	21
2.2 Onderzoeksmethode	22
2.3 Casusdefinitie en onderzoekseenheden	24
2.4 Dataverzameling	25
2.5 Data-analyse	28
2.6 Ethische overwegingen	29
Hoofdstuk 3: Empirisch onderzoek	31
3.1 Self-disclosure	31
3.2 Dagboek bevindingen	33
3.3 Bouwstenen	34
3.4 Essentie model-zijn	44
Hoofdstuk 4: Theoretisch onderzoek	46
4.1 Een zorgethisch zelf	46
4.2 Meedenken: de ervaring van model-zijn en de invloed op het zelf in de literatuur	48
4.3 Tegendenken: reflectie op de notie van het zelf vanuit zorgethisch perspectief	53
4.4. Omdenken: naar verbinding, relationele autonomie en een positiever zelfbeeld	55
4.5 Conclusie: beantwoording deelvraag twee	57
4.6 Zorg	59
Hoofdstuk 5: Discussie	61
5.1 Meedenken: zorgzaamheid die er al is	61
5.2 Tegendenken: het ontbreken van zorgzaamheid	62
5.3 Omdenken en aanbevelingen voor de praktijk	67
5.4 Conclusie	72
Hoofdstuk 6: Conclusie en aanbevelingen	73

6.1 Conclusie	73
6.2 Aanbevelingen voor toekomstig onderzoek	74
Hoofdstuk 7: Kwaliteit van onderzoek	75
7.1 Betrouwbaarheid	75
7.2 Geloofwaardigheid	76
7.3 Overdraagbaarheid	77
7.4 Reflectie op mijn rol als (zorgethisch) onderzoeker	77
Literatuur	78
Bijlagen	84

Samenvatting

Mijn persoonlijke ervaring als model, waarbij zorgzaamheid naar modellen een gemis was voor mij, maar ook voor andere modellen, vormt de aanleiding van deze thesis. Zowel maatschappelijk als wetenschappelijk zijn de ervaringen van modellen onderbelicht. In de samenleving zijn veelal stereotyperende beelden van modellen bekend die geen recht doen aan het harde werken van modellen. Ook buiten opdrachten om zijn modellen bezig aan strenge normen uit de modewereld te voldoen, wat leidt tot een kritisch zelfbeeld en een constant ‘aan’ staan. Dit zorgt ervoor dat modellen vervreemd kunnen raken van hun ‘zelf’. De adolescentie, een cruciale fase voor het zelf, maakt het extra relevant om de invloed op het zelf te onderzoeken, omdat modellen vaak in deze periode beginnen te werken. Hoewel er maatregelen worden genomen om de modewereld fysiek en mentaal gezonder te maken voor modellen en om arbeidsomstandigheden te verbeteren, ontbreekt aandacht voor de impact van het werk op hun menselijkheid en zelf - het aandachtsgebied van deze thesis. Zorgethiek biedt handvatten om de invloed van modellenwerk op het zelf te onderzoeken, door het belang van zorgzame relaties te belichten. Deze thesis onderzoekt hoe de modewereld zorgzamer kan worden naar modellen en de verbinding met het zelf van modellen kan herstellen.

Het onderzoek bestond uit een empirische fenomenologische studie naar de ervaring van model-zijn en een literatuurstudie om te bepalen hoe zorgethiek de invloed op het zelf kan helpen verbeteren en zorgzaamheid voor modellen eruit ziet. Voor de empirische studie hielden vier Nederlandse vrouwelijke modellen, twee weken een dagboek bij, deze zijn daarna geanalyseerd volgens de *RLR* methode. De literatuurstudie besprak een zorgethisch begrip van het zelf en reflecteerde op bestaande literatuur over model-zijn en de invloed op het zelf. Om te reflecteren op hoe zorgzaamheid voor modellen eruit zou kunnen zien en hoe het verbeterd kan worden binnen de modewereld, wordt Tronto's ‘vier fasen van zorg’ toegepast op de resultaten uit de twee onderzoeken. Hierin komen vier ethische elementen aan bod: aandacht, verantwoordelijkheid, competentie en responsiviteit.

De dagboekstudie onthulde drie onderling verbonden thema's als bouwstenen van het fenomeen model-zijn: ‘modellenlichaam’, ‘aanpassen’ en ‘afhankelijkheid’. De participanten ervaren model-zijn als onvoorspelbaar, met hoge verwachtingen die druk uitoefenen op hun eigenheid en autonomie. Ze voelen onzekerheid over hun lichaam en persoonlijkheid, waarbij hun eigenwaarde afhangt van het boeken van opdrachten. Startende modellen richten zich op

doorbreken en normaliseren de inspanningen. Terwijl ervaren modellen zoeken naar een betere balans tussen werk en privé. Binnen de invasieve context van de modewereld speelt het moederbureau een cruciale rol in het bieden van steun en zeggenschap.

Uit de literatuurstudie kwam naar voren dat wanneer modellen aan hun lichaam werken, ze tegelijkertijd aan hun zelf werken, wat leidt tot een botsing tussen hun objectieve en subjectieve zelf. Modellen moeten steeds een persona aannemen, die niet bij hun identiteit past, wat de vraag oproept hoe modellen het lichaam, dat het werk vereist, verenigen met het lichaam waarvan modellen houden en waarin ze leven. De modewereld is zo ingedeeld dat modellen een individuele verantwoordelijkheid dragen voor hun falen of succes als model. Modellen worden pas als subject gezien wanneer ze een opdracht boeken, waardoor het grootste deel van hun werk ongezien blijft en hun autonomie en eigenheid in het geding komen. Modellen gebruiken rechtvaardigende narratieven om toch een coherent zelf te blijven ervaren, wat hen *agency* en *empowerment* terug kan geven, maar ook kan leiden tot het negeren van structurele problemen in hun werkomstandigheden.

Een zorgethisch perspectief, met focus op relationaliteit, kwetsbaarheid, afhankelijkheid en lichamelijkeheid, kan helpen om de impact op het zelf te verbeteren. Zakelijke en creatieve relaties tussen modellen en andere modeprofessionals met een zorgzaam fundament, kunnen voor modellen zorgen voor een menselijke benadering van model-zijn. Vooral vanwege de kwetsbaar-makende structuren en de veelal jonge modellen in de modewereld is dit essentieel. Het erkennen van kwetsbaarheid en afhankelijkheid onthult de morele verantwoordelijkheid die andere modeprofessionals hebben richting modellen. Het succes en falen als model heeft te maken met bredere, complexe, individu overstijgende problemen, waarbij modellen afhankelijk zijn van anderen. Doordat iedereen een lichaam heeft kunnen worstelingen die modellen ervaren, invoelbaar worden voor andere modeprofessionals. Vanuit deze basis kunnen modellen ondersteund worden in modellenwerk, wat leidt tot relationele autonomie en een gedeelde verantwoordelijkheid ontstaan.

De belangrijkste bevinding is dat modellen vaak geen stem hebben en dat hun behoeften niet altijd gehoord, serieus genomen of erkend worden. De dagboekstudie voegde aan de bestaande literatuur toe dat het modellenbureau een cruciale rol speelt in het gevoel van steun en erkenning. Daarom is het van belang dat modellenbureaus een zorgzame, vertrouwensvolle relatie aangaan met modellen, waarbij er aandacht is voor zowel zakelijke

als persoonlijke behoeften van modellen. Het bureau zou een begeleidende rol moeten aannemen, waar nodig gespecialiseerde hulp inschakelen, modellen betrekken bij hun werkwijze en samen een team vormen tegen onderdrukkende structuren binnen de modewereld. Dit kan bijdragen aan een modewereld waarin het welzijn van modellen serieus wordt genomen en hun unieke menselijke waarde wordt erkend.

Begrippenlijst

Binnen de modewereld worden termen gebruikt die niet voor iedereen direct duidelijk zijn. Hieronder volgt een begrippenlijst van termen die in deze scriptie naar voren komen.

Art director - een persoon op de set die verantwoordelijk is voor de artistieke visie van een merk of opdracht.

Boeker en (moeder)agent - Boekers werken bij een modellenbureau en houden zich bezig met het boeken van opdrachten, onderhouden van klantrelaties, de coördinatie van, en logistieke zaken rondom, opdrachten van modellen en hun agenda. Een agent houdt zich naast het boeken van opdrachten, ook bezig met de (strategische) begeleiding van modellen. Een moederagent is het aanspreekpunt en vertrouwenspersoon voor een model.

Boeking en job - een opdracht die bevestigd is.

Casting - het proces waarbij modellen worden geselecteerd voor een bepaalde opdracht, zoals een modeshow, fotoshoot of campagne. Modellen laten hun portfolio zien, en proberen een goede indruk achter te laten op een potentiële opdrachtgever.

Commercieel en *high fashion* - Commercieel werk draait om het verkopen van een product of idee aan een breed publiek. Commerciële modellen hebben vaak een ‘alledaagse’ uitstraling. Ze kunnen verschillende leeftijden, maten en etniciteiten hebben, omdat ze moeten kunnen resoneren met diverse consumenten. *High fashion* werk richt zich op het presenteren van designerkleding en artistieke concepten voor een meer gespecialiseerd publiek binnen de mode-industrie. Modellen zijn lang en slank, met unieke gelaatstrekken. Hoe beter de staat van dienst in *high fashion*, hoe meer men verdient met commercieel werk. In de praktijk doen modellen vaak een combinatie van beide om enerzijds geld te verdienen en anderzijds hun portfolio te blijven vernieuwen. De kunst is een goede balans tussen beide te vinden zodat ze elkaar kunnen versterken.

De set - fysieke locatie waar een shoot plaatsvindt.

E-com - fotoshoots speciaal gericht op de online verkoop van producten. Modellen worden ingezet om deze producten op een aantrekkelijke manier aan te prijzen.

Editorial - fotoreportage voor een (online) tijdschrift gericht op visueel aantrekkelijke - en artistieke beelden die een thema, concept of verhaal tot leven roepen. De betaling aan modellen hiervoor is laag of niets. Met deze foto's kan het portfolio van modellen opgebouwd worden.

(Foto)shoot - sessie waarbij foto's worden gemaakt voor een specifiek doel. Altijd aanwezig zijn een fotograaf en model. Afhankelijk van het doel van de opdracht is een groter team aanwezig.

Go-see - informele ontmoeting tussen een model en een klant (fotograaf, ontwerper, stylist, et cetera). Dit maakt het voor de klant mogelijk om een model persoonlijk te ontmoeten. Het is vergelijkbaar met een casting, maar niet specifiek opdrachtgebonden.

(Internal) fitting - een (voorbereidende) sessie waarbij het model outfits past, zodat beoordeeld kan worden hoe de kleding valt.

Klant of opdrachtgever - de fotograaf, het tijdschrift, ontwerper of het merk dat een model voor een opdracht boekt.

Maten - lichaamsomtrekken van een model. In het algemeen doelend op borst, taille en heupomtrek. 'Op maat zijn' betekent dat modellen de vereiste lichaamsmaten hebben om in *sample size* kleding te passen, wat in het algemeen maat 30, 32 of 34 is.

(Modellen)bureau, agency, agentschap - bedrijf dat modellen vertegenwoordigt en bemiddelt tussen opdrachtgevers en modellen.

Moederbureau - doorgaans een modellenbureau in het thuisland van een model. Het fungeert als vertegenwoordiger en carrièreplanner. Het ondersteunt en begeleidt een model tijdens zijn/haar/hun carrière, zowel op juridisch en financieel gebied als bij het algemeen welzijn. De relatie tussen model en moederbureau is vaak langdurig. Dit bureau plaatst modellen bij modellenbureaus in andere (mode)steden.

New face - Een startend model. Binnen bureaus bestaan speciale afdelingen die zich richten op de 'new faces' om ze een zo goed mogelijke start van hun carrière te geven.

Optie - reservering van (een) dag(en) in de agenda van een model voor een specifieke opdracht die (nog) niet is bevestigd. 'Optie geven' betekent dat er akkoord wordt gegeven aan de opdrachtgever door een model en/of boeker om de agenda van een model voor een specifieke periode te reserveren.

Polaroid - foto, tegen een neutrale achtergrond, die een realistisch beeld van het model geeft. Het hoeft geen echte polaroid te zijn, veelal zijn de foto's digitaal. Deze worden naar opdrachtgevers gestuurd.

Pushen - het onder de aandacht brengen van een model bij een opdrachtgever of buitenlands modellenbureau, door een (moeder)agent/boeker.

Scout - werkt bij een modellenbureau en heeft de taak nieuw talent te vinden.

Shows en *fashionweek* - shows refereren aan modeshows op de catwalk. Die kunnen het hele jaar door plaatsvinden, op verschillende plekken over de wereld. In de grote modesteden (Parijs, Londen, Milaan en New York), wordt twee keer per jaar '*fashionweek*' gehouden. Het lopen van een show tijdens deze weken is belangrijk voor de carrière van modellen. Binnen de modewereld is het vanzelfsprekend dat met 'de shows', shows tijdens één van deze *fashionweeks* worden bedoeld.

Testshoot - een fotoshoot die wordt georganiseerd door een modellenbureau om foto's voor het portfolio van een model te maken, om deze op te bouwen of te verbeteren.

Vrij werk - een fotoshoot waarbij geen commerciële of editoriale beperkingen gelden maar waar nieuwe ideeën verkend worden en inspirerende beelden gemaakt worden.

Aanleiding

Binnen zorgethiek staat het zorgen voor elkaar en de wereld centraal. In de modewereld, waarin ik van mijn 15e tot 28e jaar in binnen- en buitenland als model heb gewerkt, miste ik het gevoel van zorg en oog voor elkaar als mens. Tijdens de master ‘Zorgethiek en Beleid’ leerde ik onder meer het belang van het onderkennen van kwetsbaarheid, afhankelijkheid en (vertrouwens)relaties. In mijn carrière als model had ik het idee dat ik mezelf telkens als zelfstandige, onafhankelijke vrouw moest presenteren en vooral mijn (negatieve) gevoel moest verbergen. Daarom voel ik een sterke urgentie om, met een zorgethische lens te kijken naar het modellenbestaan. Hoe kan de modewereld zorgzamer worden naar haar modellen?

De eerste jaren werkte ik via een modellenbureau dat mentaal schadelijk is geweest voor mij en andere (ex-)modellen; er vond geen overleg plaats, alles stond in het teken van ‘mijn’ (of mijn agents?) carrière en ik kreeg continu te horen dat ik te verlegen zou zijn. Vanaf mijn 25e ben ik gaan werken via een modellenbureau waarbij er wel aandacht was voor mijn leven en persoon naast het modellenwerk. We overlegden wat in het belang was van mijn carrière maar ook van mijzelf. Hier was het geen probleem dat ik wilde studeren. Ik had zeggenschap over waar ik heen wilde en kon vrij nemen zonder een schuldgevoel te ervaren. Desondanks begonnen de vereisten van het werk z’n tol te eisen. Het werd te lastig om te gaan met mijn gevoelens en verlangens die ingingen tegen de druk en verwachtingen die ik ervaarde als model.

Toen ik stopte met modellenwerk, voelde ik me enerzijds opgelucht en anderzijds verward. Wat had deze wereld met mij gedaan? Wie was ik eigenlijk? Hoewel ik mij ervan bewust ben dat mijn ervaring met mijn eerste modellenbureau niet geheel representatief is voor de gehele modellenwereld, weet ik van andere modellen en door verschillende online platformen dat veel modellen tegen vergelijkbare vragen en moeilijkheden aanlopen. Door mijn eigen ervaringen en die van anderen, ben ik gepassioneerd om op een wetenschappelijke manier in ‘het zelf’ van modellen te duiken.

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Maatschappelijke relevantie

Er bestaat een kloof tussen hoe modellen vanuit de samenleving worden gezien en hun daadwerkelijke ervaringen (Holla, 2018). Vanuit maatschappelijk perspectief wordt opgekeken naar modellen en hun werk; ze zijn een ultiem symbool van schoonheid, vervullen een voorbeeldfunctie en lijken een leven vol *glamour* te leiden (Carr & Mercer, 2017; Holla, 2018; Meyer et al., 2007; Neumann, 2017; Simmerson, 2013). Dit beeld wordt versterkt door televisieprogramma's zoals *America's Next Top Model* en sociale media accounts van (top)modellen, waardoor het lijkt alsof het voldoen aan de huidige schoonheidsidealen automatisch leidt tot een succesvol en gelukkig leven. Dit ideaalbeeld inspireert veel jongeren om een carrière als model na te streven (Holla, 2018; Mears, 2011; Neumann, 2017). Een ander beeld is ook vertegenwoordigd: modellen als drugsgebruikende, feestende en met eetstoornis belaste (veelal) (jonge) vrouwen die continue door fotografen of andere modeprofessionals (seksueel) geïntimideerd en onderdrukt worden (Carr & Mercer, 2017; Holla, 2018; Mears, 2011; Meyer et al., 2007).

Deze stereotyperende beelden doen geen recht aan de inspanningen die modellen leveren. Door modellen zelf aan het woord te laten worden hun ervaringen zichtbaar (Holla, 2018; Mears, 2011; Neumann, 2017; Simmerson, 2013).^{2 3 4 5 6}

---

² Pouwer, R., Klaasen, M. (Hosts). 2020 - 2021. *De onderzoeksmodellen* [Podcast]. De onderzoeksmodellen. Geraadpleegd op 28 februari 2022 van <https://podcastluisteren.nl/pod/De-Onderzoeksmodellen>

³ Hyland, V. (2022, 1 april). *Fashion Can Be Exploitative. Can A New Bill Fix That?* ELLE. Geraadpleegd op 4 april 2022, van <https://www.elle.com/fashion/a39576333/fashion-workers-act-model-alliance/>

⁴ Safronova, V., Nikas, J., & Osipova, N. V. (2017, 6 september). *What It's Truly Like to Be a Fashion Model*. The New York Times. Geraadpleegd op 25 februari 2022, van <https://www.nytimes.com/2017/09/05/fashion/models-racism-sexual-harassment-body-issues-new-york-fashion-week.html>

⁵ Zonneveld, R. (2019, 10 oktober). *drie nederlandse modellen vertellen hoe ze in een burn-out terecht kwamen*. I-d. Geraadpleegd op 13 april 2022, van <https://i-d.vice.com/nl/article/evjmaa/nederlandse-modellen-burn-out>

⁶ Kruiter, J., & Schilder, J. (2020). *Evaluatie The Model's Health Pledge: Ervaringen & Impact in beeld*. Sardes. <https://open.overheid.nl/repository/ronl-cb071c63-44f0-4827-b485-cd6d2be49f5c/1/pdf/evaluatie-the-models-health-pledge.pdf>

Het werken als model behelst veelal te (blijven) voldoen aan, door professionals in de mode-industrie, bepaalde eisen: slank zijn⁷, er ‘neutraal’ of jong uitzien, flexibel en sociaal zijn (Carr & Mercer, 2017; Holla, 2018). Daarnaast worden het lichaam en de persoonlijkheid van modellen geobjectiveerd, gecommuniceerd, gedisciplineerd, bekritiseerd en geregistreerd door anderen en henzelf om de constant veranderende en ambigue normen van de modewereld te kunnen belichamen (Holla, 2018; Mears, 2011). Veelal buiten het werk om, in privé-settingen, zijn modellen bezig aan deze normen te voldoen. Ze ontwikkelen zo een kritisch zelfbeeld, staan altijd ‘aan’ en vergelijken hun beroep ook wel met dat van topsporters⁸ (Carr & Mercer, 2017; Holla, 2018; Mears, 2011). De voorwaarde dat modellen zichzelf in dienst dienen te stellen van anderen kan tot vervreemding van het zelf leiden (Carr & Mercer, 2017; Entwistle & Wissinger, 2006; Holla, 2018; Mears, 2011; Neumann, 2017).⁹

Modellenwerk wordt, vanwege onzekerheid over wanneer men werkt en betaald wordt, het ontbreken van sociale zekerheidswetten of vangnetten, het gepaard gaan met objectificatie en fysieke en emotionele veeleisendheid, in sociologische termen ook wel omschreven als “slecht werk” (p. 153, Holla, 2018). Het blijkt lastig voor modellen zich hierover uit te spreken omdat het wordt gezien als een glamoureuze en geprivilegieerde carrièrepad en minder als ‘normale’ baan.¹⁰ Vanwege de representatieve aard van modellen die schoonheids- en ideaalbeelden uit de maatschappij belichamen, en daarmee veel impact hebben op de manier waarop er gekeken wordt naar lichaamsgewicht buiten de modewereld, is er maatschappelijke druk ontstaan om een gezondere mode industrie te creëren¹¹. Zo is er wet- en regelgeving ontwikkeld, waarin een minimum BMI en -leeftijd van zestien jaar vereist is voor deelname aan *fashion week*.

---

⁷ Momenteel is er meer inclusie van bijvoorbeeld maten, gender, afkomst en leeftijd maar de vraag is of dit een trend is of een voortzettende gebeurtenis. Dat gaat deze scriptie te buiten.

⁸ Pouwer, R., Klaasen, M. (Hosts). 2020 - 2021. *De onderzoeksmodellen* [Podcast]. De onderzoeksmodellen. Geraadpleegd op 28 februari 2022 van <https://podcastluisteren.nl/pod/De-Onderzoeksmodellen>

⁹ Zonneveld, R. (2019, 10 oktober). *drie Nederlandse modellen vertellen hoe ze in een burn-out terecht kwamen*. I-d. Geraadpleegd op 13 april 2022, van <https://i-d.vice.com/nl/article/evjmaa/nederlandse-modellen-burn-out>

¹⁰ Hyland, V. (2022, 1 april). *Fashion Can Be Exploitative. Can A New Bill Fix That?* ELLE. Geraadpleegd op 4 april 2022, van <https://www.elle.com/fashion/a39576333/fashion-workers-act-model-alliance/>

¹¹ Kruijer, J., & Schilder, J. (2020). *Evaluatie The Model's Health Pledge: Ervaringen & Impact in beeld*. Sardes. Geraadpleegd op 27 april 2022, van <https://open.overheid.nl/repository/ronl-cb071c63-44f0-4827-b485-cd6d2be49f5c/1/pdf/evaluatie-the-models-health-pledge.pdf>

Daarnaast zijn er door modellen emancipatoire en beschermende bewegingen in het leven geroepen die zich richten op het voorkomen en tegengaan van financiële uitbuiting, ongezond eetgedrag, seksueel misbruik en het verbeteren van werkomstandigheden op de set, zoals het verplichten van pashokjes of een ‘gezonde’ lunch.^{12,13} Hoewel deze ontwikkelingen helpend zijn om arbeidsomstandigheden van modellen te verbeteren, ontbreekt hierin aandacht voor de invloed van het werk op hun menselijkheid en zelf - het aandachtsgebied van deze thesis.

Het bovenstaande illustreert dat modellenwerk meer dan een oppervlakkig beroep is waar modellen zich louter aan lichaamsmaten dienen te houden en op de foto hoeven te gaan. Duidelijk wordt dat modellenwerk het zelf, of de verbinding met het zelf, op een negatieve manier kan beïnvloeden.

---

¹² The model Alliance. *Our mission*. Geraadpleegd op 24 april 2022, van <https://www.modelalliance.org/>

¹³ Kruiter, J., & Schilder, J. (2020). *Evaluatie The Model's Health Pledge: Ervaringen & Impact in beeld*. Sardes. Geraadpleegd op 27 april 2022, van <https://open.overheid.nl/repository/rnl-cb071c63-44f0-4827-b485-cd6d2be49f5c/1/pdf/evaluatie-the-models-health-pledge.pdf>

1.2 Wetenschappelijke relevantie

Er is een breed scala aan onderzoek naar de invloed van modellen op de maatschappij en vooral op jonge vrouwen (Choi et al., 2008; Field et al., 1999; Thomsen, 2002). Een kleiner aandeel richt zich op de veeleisendheid van modellenwerk en wat modellen dienen te doen om esthetische waarde te produceren (Entwistle, 2002; Mears & Finlay, 2005; Mears, 2008, Mears, 2011). Onderzoek naar ervaringen van modellen en de invloed van het werk op het zelf, staat in de kinderschoenen.

Als kader om het zelf te begrijpen, is een combinatie van zienswijzen op het zelf door verschillende fenomenologische denkers toegepast: Husserl - bewustzijn, Heidegger - 'zijn' en relationaliteit, Merleau-Ponty - belichaming en Ricoeur - narrativiteit (Ricoeur, 1992; Van Nistelrooij, 2022). In navolging van bovengenoemde denkers, zie ik het zelf als kern van authenticiteit/uniekheid/eigenheid van een persoon. Het zelf wordt beïnvloed door hoe iemand over zichzelf denkt en zichzelf ervaart, en door de mate waarin men zich kan uiten en handelen in overeenstemming met dit zelf. Deze elementen staan in voortdurende wisselwerking met de sociale, fysieke, culturele en historische omgeving en context. Het betekent niet dat deze kern een vaststaand gegeven is; deze kan zich aanpassen zonder de verbinding ermee te verliezen.

Binnen de wetenschappelijke literatuur wordt modellenwerk beschreven als ultiem voorbeeld van '*aesthetic labor*' (Entwistle & Wissinger, 2006; Holla, 2018; Mears & Finlay, 2005; Pettinger, 2008; Warhurst et al., 2000; Witz et al., 2003). Dit houdt in dat de fysieke verschijning 'gecommodificeerd' wordt: een bron van economische waarde en een vervangbaar handelswaar, met capaciteiten en kenmerken die ingezet dienen te worden op de werkplek (Warhurst et al., 2000; Witz et al., 2003). Het gevolg is dat modellen zich telkens dienen aan te passen en dat daarmee hun eigenheid en menselijkheid in het geding komen (Holla, 2018).

Entwistle en Wissinger (2006) en Holla (2018) bespreken, vanuit sociologisch oogpunt, de invloed van modellenwerk, ofwel *aesthetic labor*, op het zelf, aan de hand van ervaringen van modellen. Zij zien het zelf als onlosmakelijk verbonden met het lichaam. Omdat het lichaam van modellen letterlijk in de schijnwerpers staat, en constant aan veeleisende fluctuerende normen wordt onderworpen, heeft dit (een negatieve) invloed op het zelf (Entwistle & Wissinger, 2006; Holla, 2018). Het werk vraagt van modellen om zichzelf steeds opnieuw uit te vinden en te positioneren in verschillende contexten (Holla, 2018).

Carr en Mercer (2017) onderzochten, vanuit psychologisch perspectief, onder startende modellen, wat het betekent om model te zijn. Ze laten zien dat het, direct en indirect, katalyserend werkt naar volwassenheid. Direct, doordat andere modeprofessionals zeggen hoe modellen zich dienen te gedragen en eruit dienen te zien. Indirect, doordat modellenwerk een groot contrast vormt met hun leven daarvoor en ze zich daardoor snel moeten aanpassen. Dit beïnvloedt hun zelfervaring zowel positief als negatief. Enerzijds leren ze zelfvertrouwen uitstralen, wat ze de rest van hun leven kunnen inzetten. Anderzijds zorgt de constante focus op het uiterlijk voor onzekerheid, zelfkritiek en zelftwijfel en een sterke koppeling van zelfwaardering aan het uiterlijk.

Binnen de afzonderlijke onderzoeken is niet doelbewust onderscheid gemaakt tussen de ervaringen van startende en ervaren modellen. Een vergelijking tussen deze ervaringen kan de invloed van modellenwerk op het zelf verder detailleren, juist omdat modellen in zo'n vormende fase voor hun zelf - de adolescentie - met modellenwerk beginnen.

Zorgethiek biedt handvatten om de bestudering van de invloed van modellenwerk op het zelf verder te helpen. Het zorgethisch onderzoeksveld doet breed verslag van vervreemding bij zorgontvangers en -verleners door de focus op efficiëntie binnen het zorgsysteem, wat ten koste gaat van zorgrelaties (Hamington, 2012; van Heijst, 2008). Zorgethiek begrijpt mensen als relationele wezens en beargumenteert dat zorgzame relaties het zelf positief kunnen beïnvloeden en hoe inherent menselijke waarden, zoals afhankelijkheid en kwetsbaarheid, die daarmee zijn verbonden, ervoor kunnen zorgen dat mens-zijn voorop komt te staan (Held, 2015; Kittay, 2019). Een zorgethische benadering kan de onderzoeken aanvullen door te reflecteren op of en hoe de modewereld zorgzamer kan worden naar modellen, en daarmee de verbinding met het zelf kan herstellen.

In deze scriptie zal tweeledig onderzoek uitgevoerd worden: een empirische fenomenologische studie naar de ervaring van model-zijn en een literatuurstudie om de invloed op het zelf te helpen duiden en een conceptualisering van zorg te geven. Zorgethisch onderzoek past kwalitatieve onderzoeksmethoden toe. Hier wordt de onderzoeker als instrument gezien om onderzoek mee te doen (Creswell & Poth, 2017). Binnen dit veld heeft ervaringskennis een plek in theorievorming (Leget et al., 2017). Mijn ervaringskennis komt dit onderzoek ten dienste om op een diep niveau te begrijpen wat modellen ervaren, welke werkaspecten invloed hebben op het zelf en waar aanknopingspunten liggen voor een zorgzamere modewereld. Bovendien doorbreekt mijn geleefde ervaring, de objectificatie

waarmee modellen vaak te maken hebben, doordat ik vanuit mijn rol niet over maar vanuit modellen redeneer.

Daarnaast wordt ervaringskennis naar boven gehaald in het empirische onderzoek. Dit is bedoeld om een beeld te schetsen van en invoelbaar te maken hoe modellen hun model-zijn ervaren. Hiervoor hebben vier Nederlandse vrouwelijke modellen twee weken lang een dagboek bijgehouden. Om de invloed van leeftijd/ervaring mee te nemen in het onderzoek zijn twee startende en twee ervaren modellen geïncludeerd. Daarbij is er gekozen voor Nederlandse modellen omdat zij binnen Nederland en internationaal een grote groep modellen vertegenwoordigen en dit het dichtst bij mijn eigen ervaringen blijft (Holla, 2018). Tot slot zijn vrouwen oververtegenwoordigd onder modellen en komt ook dit het dichtst bij mijn eigen ervaring (Holla, 2018; Mears, 2011).¹⁴

Een zorgethische blik werpen op modellenwerk is relevant, omdat het kan helpen met reflecteren op structuren in de modewereld die een negatieve impact hebben op het zelf, Inzichten hierin kunnen als startpunt dienen om aanknopingspunten te identificeren binnen de bestaande structuren, voor een zorgzamere modewereld voor haar modellen.

---

¹⁴ Modellenwerk is een van de weinige beroepen waarin vrouwen meer verdienen dan mannen. Mears (2011) beschrijft dat onder deze omgekeerde loonkloof de volgende gender logica ligt: boekers, klanten en consumenten hechten meer waarde aan vrouwelijke dan mannelijke modellen omdat die passen bij gender stereotypen over mode als een vrouwelijke bezigheid en vrouwen als seksobjecten (Mears, 2011; Pettinger, 2008). Daarmee ontkent deze studie niet dat mannelijke modellen niet seksueel geobjectiveerd worden. Mannelijke modellen dienen er vaak masculien uit te zien. Voor hen heersen daarmee andere uitdagingen dan voor vrouwen (Holla, 2018).

1.3 Vraagstelling

De hierboven beschreven probleemstellingen leiden tot de volgende hoofdvraag:

Hoofdvraag: Hoe beïnvloedt de ervaring van model-zijn het zelf van modellen, hoe kan zorgethiek dit begrip van het zelf verder duiden en hoe kunnen deze inzichten bijdragen aan een zorgzamere modewereld voor haar modellen?

Om antwoord te geven op de hoofdvraag wordt deze opgedeeld in deelvragen:

Deelvraag 1) Wat is de geleefde ervaring van model-zijn van vier Nederlandse vrouwelijke modellen tussen de 18 en 34 jaar?

Deelvraag 2) Hoe conceptualiseert zorgethiek het zelf en wat betekent dit voor de theorievorming rondom model-zijn?

Deelvraag 3) Hoe conceptualiseert zorgethiek zorg?

Deelvraag 4) Hoe kunnen de inzichten van bovenstaande deelvragen bijdragen aan een zorgzamere modewereld voor modellen?

1.4 Doelstelling

De externe doelstelling is, om de nog onderbelichte ervaring van model-zijn, en de invloed daarvan op het zelf, verder te belichten. Deze thesis beoogt daarmee een maatschappelijke bijdrage te leveren, ten eerste voor modellen, zodat de invloed van modellenwerk op het zelf positiever kan worden. Binnen de modewereld, poogt deze thesis voor modellen een gevoel van mens-zijn, te vergroten. Daarnaast, kunnen de ervaringen van modellen gebruikt worden door belanghebbenden, organisaties en bewegingen die zich bezighouden met het gezonder maken van de modewereld voor modellen, door aanknopingspunten te identificeren voor zorgzaamheid naar modellen binnen de modewereld, zodat ze beter geïnformeerd, toegespitst op behoeften van modellen, aan de slag kunnen. Begrip voor de belevingswereld van modellen, kan buiten hun vakgebied stereotiepe denkbeelden veranderen.

De interne doelstelling is om de ervaring van model-zijn naar voren te brengen, zodat beter inzicht komt in wat het betekent om model te zijn. Daarbij is het doel de invloed van modellenwerk op het zelf beter te begrijpen, door verschillende leeftijden en werkervaringen mee te nemen. Op theoretisch vlak is het doel om een zorgethisch begrip van het zelf en zorg te geven, vanwege de inzichten die zorgethiek biedt, om over (zorgzame) relaties en de invloed op het zelf te denken. Opdat daarmee gereflecteerd kan worden op huidige literatuur rondom modellenwerk en de ervaringen van de participanten uit deze studie, om tekortkoming aan zorgzaamheid te identificeren.

1.5 Leeswijzer

Om de hoofdvraag te beantwoorden zal er tweeledig zorgethisch onderzoek worden uitgevoerd: een empirische dagboekstudie naar de ervaringen van ‘model-zijn’, en een literatuurstudie naar de zorgethische notie van het zelf en zorg. In hoofdstuk twee zullen de onderzoeksbenadering en methoden besproken worden. Hoofdstuk drie bespreekt de bevindingen uit de empirische dagboekstudie en zal daarmee een antwoord op de eerste deelvraag formuleren. In hoofdstuk vier zal de literatuurstudie naar de zorgethische notie van het zelf worden gekoppeld aan huidige literatuur omtrent modellenwerk en het zelf (deelvraag twee). Tevens zal een conceptualisering van (goede) zorg worden gegeven (deelvraag 3). Tot slot zal in de discussie deelvraag vier beantwoord worden, door te bespreken hoe de bevindingen uit hoofdstuk drie en vier zich tot elkaar verhouden, en zullen aanbevelingen worden gedaan voor de praktijk. Hierna volgt een conclusie, waarin de hoofdvraag wordt beantwoord en aanbevelingen worden gedaan voor toekomstig onderzoek. Tot slot, wordt de kwaliteit van deze thesis, met daarin mijn rol, toegelicht.

Hoofdstuk 2: Methode

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksbenadering en methoden voor de empirische en conceptuele deelonderzoeken besproken. De onderzoeksbenadering is de basis van beide onderzoeken. In de rest van het hoofdstuk zal gespecificeerd worden welke elementen van toepassing zijn op het empirische of conceptuele onderzoek. Aan het eind van het hoofdstuk worden ethische overwegingen besproken.

2.1 Onderzoeksbenadering

Deze studie volgt de benadering van de Utrechtse Zorgethiek, met als onderliggend paradigma het sociaal constructivisme. Het sociaal constructivisme ziet de werkelijkheid als een samenhang van sociale constructen en niet alsof er een objectieve waarheid is, zoals het positivisme de wereld begrijpt (Creswell & Poth, 2017). Het sociaal constructivisme gaat ervan uit dat mensen subjectief betekenis geven aan de wereld, en dat die betekenissen geconstrueerd worden door sociale processen binnen de maatschappij waarin ze leven. Sociaal constructivistisch onderzoek richt zich op het interpreteren van de geleefde ervaring van participanten, waarmee dit zich leent voor een onderzoek naar de ervaring van modellen (Creswell & Poth, 2017).

Zorgethiek behelst een interdisciplinair veld van onderzoek doen, met aan de basis de vraag: wat is het moreel goede in deze particuliere context? Om dat te bepalen, kijkt zorgethiek vanuit een theoretisch kader, opgebouwd rondom het concept 'zorg' (zie Afbeelding 1). Om betekenis te geven aan 'goede' zorg, zijn de geleefde ervaringen van betrokkenen, binnen een particuliere context, het uitgangspunt (Baur et al., 2017). Deze ervaringen hangen samen met hun positie en verantwoordelijkheden binnen de ordening van de samenleving (Leget et al., 2017, Tronto, 1993).

Binnen het wereldwijde zorgethische veld hanteert de Utrechtse Zorgethiek, als vakgroep aan de Universiteit voor Humanistiek, een unieke benadering door een dialectische verhouding tussen theorievorming en empirisch onderzoek toe te passen (Leget et al., 2017). Doordat theoretische en empirische bevindingen elkaar bevragen, blijven praktijken en zorgethische theorie elkaar aanvullen. Op deze manier worden de *critical insights* (zie linkerkant afbeelding 1) steeds aangescherpt (Leget et al., 2017). Dit zijn begrippen die binnen het zorgethisch theoretisch kader worden gehanteerd, om richting te geven aan

onderzoek. Voor empirisch onderzoek worden kwalitatieve onderzoeksmethoden gehanteerd (zie rechterkant afbeelding 1).

Afbeelding 1. Visie Utrechtse zorgethiek (<https://www.zorgethiek.nu/over-zorgethiek/de-visie/2/>)

2.2 Onderzoeksmethode

2.2.1 Empirisch

Het empirische onderzoek hanteert een fenomenologische onderzoeksmethode, gebaseerd op fenomenologie als filosofische theorie (Dahlberg, H. & Dahlberg, 2020). Ten grondslag aan deze filosofische stroming ligt het werk van filosoof Husserl (Dahlberg, H. & Dahlberg, 2020). Fenomenologie ziet subjectiviteit en objectiviteit als onlosmakelijk verweven.

Subjectieve ervaringen zijn geworteld in de objectieve buitenwereld waartoe mensen zich verhouden. Daarin heersen gezamenlijke objectieve structuren zoals taal, tradities, normen en waarden, die worden ervaren door een subjectief perspectief. Een subjectieve ervaring is een constant bewegen tussen subjectiviteit en objectiviteit. (Dahlberg, H. & Dahlberg, 2020).

Fenomenologisch onderzoek richt zich op het onderzoeken van geleefde ervaringen

van verschillende individuen in relatie tot een fenomeen, en probeert zo de essentie van een fenomeen te (be)grijpen (Creswell & Poth, 2017; Dahlberg, H. & Dahlberg, 2020; Green & Thorogood, 2018). Een fenomeen is de ervaring van bijvoorbeeld een gebeurtenis, ding, relatie of gevoel, dat zich aan ons bewustzijn toont, in het geval van deze scriptie: ‘model-zijn’ (van der Meide, 2015). De essentie van een fenomeen is opgebouwd uit verschillende ‘bouwstenen’ oftewel thema’s die uit de data naar voren komen. De beschrijving van de essentie bevat zowel vaststaande als contextgebonden componenten van het fenomeen. De essentie is daarmee altijd situationeel, tijd- en plaatsgebonden (Dahlberg, H. & Dahlberg, 2020).

Er zijn verschillende fenomenologische onderzoeksbenaderingen. In dit onderzoek is gekozen voor *Reflective Lifeworld Research* (RLR) (Dahlberg, K. et al., 2008). RLR wordt gebruikt om de essentie van menselijke ervaringen, en de betekenissen die mensen toekennen aan hun leefwereld, te onderzoeken en te begrijpen (van der Meide, 2014). Leefwereld is de wereld zoals die geleefd en ervaren wordt in het dagelijks leven. Hierin wordt de onderzoeker gezien als actieve interpretator en niet als gedistantieerde observator. De eigen vooronderstellingen, ervaringen en kennis worden gezien als bron om data mee te analyseren (Dahlberg, H. & Dahlberg, 2020). Vanwege mijn eigen ervaring als model, leent RLR zich goed voor dit onderzoek.

De onderzoeker dient tijdens fenomenologisch onderzoek een “reflexieve houding” aan te nemen (p.68, van der Meide, 2014). Hiervoor wordt “*bridling*” toegepast (p.68, Van der Meide, 2014). De vooronderstellingen en eigen ervaringen worden door de onderzoeker beteugeld, zodat er een open houding aangenomen kan worden, ten aanzien van alle mogelijke begrippen van het fenomeen, zoals beschreven door de participanten. Zo kon de betekenis van model-zijn langzaam uit de data oprijzen, zonder daar direct categorieën of concepten aan te verbinden (Dahlberg, H. & Dahlberg, 2020; van der Meide, 2015). Mijn subjectiviteit en vooronderstellingen werden daarom bijgehouden in een reflexief logboek.

2.2.2 Conceptueel

Om de tweede en derde deelvraag te beantwoorden is een literatuurstudie uitgevoerd. De studie richtte zich op wat er al bekend is over de ervaring van modellen en het zelf, hoe het zelf binnen zorgethiek geconceptualiseerd wordt en hoe goede zorg begrepen wordt binnen zorgethiek. De literatuurstudie is uitgevoerd na het empirische deelonderzoek om de

fenomenologische reflexieve houding te waarborgen. Deze wordt na het empirisch hoofdstuk gepresenteerd en niet vooraf als theoretisch kader.

2.3 Casusdefinitie en onderzoekseenheden

2.3.1 Empirisch

Voor fenomenologisch onderzoek zijn vijf tot vijftwintig participanten vereist (Creswell & Poth, 2017). Een onderzoeksgroep van vier Nederlandse modellen, was gezien de tijdspanne van dit onderzoek, het hoogst haalbare. Zij werden gevraagd een formulier met persoonlijke- en werkgegevens in te vullen om hun context te schetsen (bijlage 4). Zodat de ervaringen van modellen tegen de achtergrond daarvan begrepen konden worden. De gegevens zijn opgenomen in tabel 1.

De rekrutering startte middels *convenience sampling*, wat inhoudt dat de onderzoeksgroep relatief gemakkelijk door mij te bereiken was (Green & Thorogood, 2018). Een groep van zes modellen, die reeds jaren in het vak zaten en nog regelmatig werkten, was via Instagram en Whatsapp benaderd en een informatiebrief toegestuurd (bijlage 1). Twee participanten van hen zijn bereid geweest om deel te nemen: Sam en Mia¹⁵ (vanaf hier: de ervaren modellen).

Voor rekrutering van minder ervaren modellen, was via e-mail contact gezocht met mijn meest recente Amsterdamse modellenbureau. Aan hen werd gevraagd of er, aan de hand van bijgestuurde informatiebrief (bijlage 1), beginnende modellen boven de achttien jaar geselecteerd konden worden, die geïnteresseerd zouden zijn in deelname. Dit resulteerde in twee participanten: Gloria en Mitsy¹⁶ (vanaf hier: de startende modellen).

Uiteindelijk bleken alle participanten vertegenwoordigd te worden door hetzelfde Amsterdamse modellenbureau, dat mij tevens vertegenwoordigde in het verleden. Enerzijds, berustte dit op toeval, omdat dit de modellen waren die uiteindelijk akkoord gingen met deelname. Anderzijds vergrootte mijn connectie met mijn voormalige modellenbureau, de kans dat deze groep zou ontstaan. Dit onderzoek moet echter niet als casusonderzoek gezien worden. De insteek is erachter te komen wat de geleefde ervaring van model-zijn is.

De twee ervaren modellen ken ik persoonlijk, waarvan Mia erg goed. Zij werd ook vertegenwoordigd door mijn eerste modellenbureau, waar we beide negatieve ervaringen

---

¹⁵ De namen van alle participanten zijn gepseudonimiseerd.

¹⁶ Ibid.

hebben opgedaan¹⁷. De startende modellen heb ik bewust niet online opgezocht, om zo open mogelijk de data-analyse in te gaan.

Tabel 1: Persoonlijke en werkgerelateerde gegevens participanten

	Gloria	Mitsy	Sam	Mia
Leeftijd (jaren)	19	19	33	34
Hoe lang werkzaam als model?	10 maanden	1 jaar	17 jaar	16 jaar
Fulltime/parttime	Momenteel parttime, streeft naar fulltime	Momenteel parttime, streeft naar fulltime	Afwisselende periodes parttime (i.c.m. een studie) en fulltime	Afwisselende periodes parttime en fulltime
Naast modellenwerk	Nu een 'tussenjaar', wil daarna studeren	Studie	Eigen projecten	Eigen bedrijf
Werkt vooral in Nederland en/of daarbuiten?	Voornamelijk in Nederland	Voornamelijk in buitenland	Voornamelijk in buitenland	Afwisselende periodes in Nederland en het buitenland

2.4 Dataverzameling

2.4.1 Empirisch

Dataverzameling vond plaats door middel van een dagboekstudie (Bolger et al., 2003). De participanten hebben in de periode tussen juni en juli 2022, naargelang hun eigen voorkeur, twee weken, dagelijks, elektronisch een dagboek bijgehouden. Op deze manier kan een gedetailleerd beeld van het modellenbestaan worden geschetst. De dagboeken werden na afloop toegestuurd per mail.

Dagboekstudies geven inzicht in het leven zoals het geleefd wordt, met oog voor de context waarin dit gebeurt (Bolger et al., 2003; Morrell-Scott, 2018). Het dagelijks bijhouden van een dagboek, stelde de participanten in staat om hun ervaringen in hun natuurlijke, spontane context te beschrijven, in tegenstelling tot bijvoorbeeld interviews. Hierdoor wordt inzicht verkregen in wat model-zijn voor deze participanten betekent in hun dagelijks leven.

---

¹⁷ Ik vermeld dit met Mia haar goedkeuring.

Een ander voordeel van een dagboekstudie, is dat de ervaring en het verslag daarvan in tijd dicht bij elkaar liggen. Hierdoor is de betrouwbaarheid van de ervaringen van modellen groter dan wanneer er op een later moment naar wordt gevraagd (Bolger et al., 2003). Daarnaast reflecteren de modellen al schrijvend op hun ervaringen, wat ervoor zorgt dat er een rijke beschrijving van hun ervaring wordt weergegeven (Bolger et al., 2003).

Middels een instructiebrief (bijlage 3) werd de participanten gevraagd om gevoelens, lichamelijke signalen, gedachten en gedrag die zij in verband brachten met model-zijn, bij te houden. De dagboeken waren niet voorgestructureerd, om sturing van de antwoorden te vermijden. De modellen konden zelf het tijdstip van noteren bepalen.

2.4.2 Conceptueel

Voor de tweede deelvraag, werd een theoretische studie uitgevoerd naar de concepten model-zijn en een zorgethische notie van het zelf en zorg. Elektronische zoekmachines *Web of Science*, *Pubmed* en *Google Scholar* zijn gebruikt om (zorgethische) literatuur te zoeken. Daarbij werden verschillende zoektermen (zie hieronder) gebruikt, zowel in het Nederlands als Engels, los of in combinatie met elkaar. Naast gebruik van de zoekmachines werd de zorgethische literatuur die mij werd aangeboden tijdens de master Zorgethiek en Beleid, geraadpleegd. De referentielijsten van deze (zorgethische) artikelen gebruikte ik tevens om nieuwe relevante literatuur te vinden.

De literatuurstudies naar modellenwerk en een zorgethische notie van het zelf en zorg beïnvloeden elkaar over een weer, waardoor het een iteratief proces was (Green & Thorogood, 2018). Hieronder geef ik, per concept, het verzamelen van de literatuur weer.

2.4.2.1 Model-zijn

Er werd op literatuur naar model-zijn gezocht door de volgende zoektermen te gebruiken: *fashion model/model(ing)/aesthetic labor/experience/the self/self/alienation/identity/objectification/embodiment/corporeality*. De focus lag op het vinden van artikelen die de ervaring van modellen en/of de relatie met het zelf behandelen. Ter voorbeeld: wanneer gezocht werd op ‘*fashion model*’ in *Web of Science*, gaf dit 48 *hits*. Artikelen die de ervaring van modellen en/of een relatie met het zelf, in hun titel en/of *abstract* aanstipten, werden geselecteerd om geheel gescand te worden. Hier kwam één artikel voor in aanmerking. Dezelfde zoekterm op *Pubmed* gaf 26 resultaten, dezelfde

selectieprocedure als hiervoor werd gehanteerd, waaruit één nieuw artikel naar voren kwam. Op *Google Scholar* werden 15.800 zoekresultaten gevonden. Hier werden op de eerste twintig pagina's dezelfde selectiecriteria toegepast. Dit werd als behapbaar afkappunt beschouwd, omdat het gebruik van andere, of toevoegen van nieuwe zoektermen, dit grote aantal *hits* zou filteren, zodat relevante artikelen die niet werden gevonden, omdat ze op een hogere pagina dan twintig stonden, toch naar boven zouden kunnen komen. Hieruit kwamen drie nieuwe artikelen naar voren. Dit werd herhaald voor alle zoektermen.

De geselecteerde artikelen werden gescand. De selectie voor gebruik in de studie bestond uit een grondiger beoordeling van het behandelen van het zelf en/of de ervaring van modellen en/of de structuur van de modewereld voor modellen. Hieruit kwamen voornamelijk (sociologische) kwalitatieve studies en studies uitgevoerd door ex-modellen, en nu wetenschappers, naar voren. Het theoretische hoofdstuk baseert zich vooral op de studies van Holla (2018) en Entwistle en Wissinger (2006) omdat deze specifiek een focus hebben op de invloed van het modellenwerk op het zelf.

2.4.2.2 Het zelf

Voor de studie naar een zorgethische notie van het zelf werden vier zorgethische *critical insights* gebruikt: relationaliteit, lichamelijkheid, afhankelijkheid en kwetsbaarheid. Ik kwam intuïtief, door de inzichten uit het fenomenologische en literatuuronderzoek naar de ervaring van modellen en de invloed op het zelf. Relationaliteit vanwege de vormende (positieve) invloed op het zelf. Lichamelijkheid vanwege de koppeling tussen het lichaam en het zelf in de literatuur naar de invloed van modellenwerk op het zelf. Afhankelijkheid vanwege de afhankelijkheidsrelatie tussen modellen en hun bureaus en kwetsbaarheid vanwege de structuren in de modewereld die modellen kwetsbaar maken.

Zorgethische literatuur die behandeld werden binnen de master werd geraadpleegd wanneer deze associaties opriepen met vervreemding, commodificatie, objectificatie en het zelf. De volgende zoektermen werden online gebruikt: *care ethics/ethics of care/care theory/(the) (relational) self/alienation/relationality/commodification/embodiment/corporeality/(relational) autonomy/dependency/vulnerability*. De thema's die opkwamen uit de studies naar model-zijn, stuurden en structureerden de zoektocht naar zorgethische literatuur. Selectie van de artikelen vond plaats op basis van de titel en/of *abstract*, waarin de thema's vervreemding,

commodificatie, objectificatie en het zelf naar voren kwamen. De geselecteerde artikelen werden gescand. Selectie voor gebruik in de studie bestond uit een grondiger beoordeling van het behandelen van bovenstaande thema's.

2.4.2.3 Zorg

Om goede zorg te conceptualiseren werd het boek "Moral Boundaries" van Tronto (1993) geraadpleegd. Dit lasen we tijdens de master en geeft een duidelijk kader om te bepalen wat goede zorg inhoudt.

2.5 Data-analyse

2.5.1 Empirisch

Voor de analyse werden de stappen voor RLR van Dahlberg et al. (2008), zoals beschreven in het artikel van Van der Meide (2014), gevolgd. Het analyseproces was opgedeeld in vier fasen, die niet lineair opgevolgd dienen te worden. Het proces wordt gekenmerkt door de hermeneutische methode: het dynamisch en herhaald bewegen tussen het geheel en de delen.

1. Alle dagboeken werden in een Wordbestand onder elkaar gezet en de namen gepseudonimiseerd. Het gaat er bij RLR om tot de essentie te komen, niet om de individuele ervaringen te beschrijven. Dit document werd herhaaldelijk doorgelezen om er vertrouwd mee te raken.
2. Hierna werd de tekst verdeeld in delen die een bepaalde betekenis dragen (betekeniseenheden). Deze betekeniseenheden zijn beschreven in de dagboektaal van de participanten.
3. Vervolgens werden betekeniseenheden, die verbanden lieten zien, geclusterd in een Excelbestand. Deze clusters zijn reducties van de betekeniseenheden en werden in meer abstracte/wetenschappelijke taal beschreven.
4. Tot slot, werden de clusters met elkaar in verband gebracht en ontstonden er thema's/bouwstenen die de essentie van model-zijn opbouwen.

Het opschrijven van de resultaten, behoort ook tot het analyseproces (Creswell & Poth, 2017). Dit werd gedurende het hele analyseproces gedaan. Door woorden af te wegen, steeds weer terug te gaan naar de data en geschreven resultaten aan te passen, kon steeds scherper worden wat de essentie van model-zijn is. Ter onderbouwing van de resultaten in het

resultatenhoofdstuk worden passages en woorden uit de dagboeken gebruikt. Dit om een rijke tekstuele beschrijving weer te geven zodat de betekenis van model-zijn, invoelbaar wordt voor de lezer (Creswell & Poth, 2017). Om de leesbaarheid te vergroten werden taal- en spelfouten uit de passages van de dagboeken gecorrigeerd.

Gaandeweg de analyse, kwam ik erachter dat ik niet om mijn eigen ervaring van model-zijn heen kon: het lezen van de dagboeken werkte triggerend. Ik realiseerde me dat ik hier iets mee moest. Mijn ervaringen beïnvloeden mijn keuzes en interpretaties in de analyse van de data, en ik wilde de bril waardoor ik kijk invoelbaar maken voor de lezer door middel van een *self-disclosure*. Deze is aan het begin van het empirische hoofdstuk geplaatst. Mijn narratief vormt geen data, maar dient de transparantie te vergroten. In hoofdstuk zeven, kom ik terug op de rol van mijn ervaringskennis tijdens dit onderzoek.

Tot slot, in dit onderzoek is geen gebruik gemaakt van ‘*sensitizing concepts*’, die dienen om de kijkrichting van de onderzoeker tijdens de empirische data-analyse te sturen (Patton, 2014). Dit, omdat hun sturende benadering niet in lijn staat met de fenomenologische reflexieve houding (Finlay, 2011).

2.6 Ethische overwegingen

De opzet voor dit onderzoek en een datamanagementplan werden in april 2022 goedgekeurd door mijn begeleider Prof. Dr. Inge van Nistelrooij (destijds) en tweede lezer Prof. Dr. Alice Schippers. Via hen is ook toestemming verleend van de ethische commissie van de Universiteit voor Humanistiek.

Bij interesse in deelname werd aan mogelijke participanten een informatiebrief (bijlage 1) toegestuurd waarin de aanleiding, het doel en de uitvoering van de studie beschreven waren. Daarnaast werden hierin de eventuele risico's, vrijwilligheid van deelname en informatie over een vertrouwelijke behandeling van hun gegevens behandeld. Voorafgaand aan deelname aan het onderzoek werd de participanten gevraagd hun *informed consent* te geven (bijlage 2).

De dagboeken en een sleutelbestand met persoonsgegevens van de participanten zijn opgeslagen op een beveiligde netwerkschijf van de Universiteit voor Humanistiek die alleen toegankelijk is voor mij en mijn begeleider.

Het bijhouden van persoonlijke ervaringen in een dagboek vroeg om openheid van de modellen. Hiervoor dienden zij zich vrij te voelen om te kunnen schrijven en was het van

belang om zorgvuldig met de data en de modellen om te gaan. De namen van modellen en modellenbureaus worden daarom niet genoemd zodat zij niet herleidbaar zijn. De twee meer ervaren participanten zijn bekenden van mij wat het voor hen extra beladen kon maken om hun dagboeken met mij te delen.

Het reflecteren op modellenwerk kon door modellen als belastend worden ervaren. Ik benoemde dit als risico in de informatiebrief (bijlage 1) en vertelde dat ze contact met mij konden opnemen als daar behoefte aan was. Daarnaast kon het invullen van dagboeken als tijdrovend ervaren worden. Aan de modellen werd gevraagd om dagelijks een dagboek bij te houden maar ze wisten ook, dat als het een dag niet lukte, dit niet erg was. Hen werd ook de optie gegeven om hun dagboek auditief op te nemen.

Omdat dit onderzoek dicht bij mijn eigen (negatieve) ervaringen met modellenwerk kwam, kon het lezen van literatuur en de data bij mij *triggerend* werken. Ook bestond het risico dat mijn ervaringen de interpretatie van de data te veel kleurden. Ik bracht mijn scriptiebegeleiders op de hoogte van deze worsteling. Zij gaven me ruimte, tijd en tips om hiermee om te gaan. Soms nam ik bewust wat afstand om even niet met het onderzoek bezig te zijn. Daarnaast praatte ik erover met mijn partner, vrienden, familie en therapeut.

Hoofdstuk 3: Empirisch onderzoek

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag: “wat is de geleefde ervaring van ‘model-zijn’ van Nederlandse vrouwelijke modellen tussen de 18 en 34 jaar?” Daarvoor hebben vier modellen twee weken, dagelijks, een dagboek bijgehouden. Daarin beschrijven ze hun ervaringen die betrekking hebben op model-zijn. De dagboeken zijn daarna volgens de fenomenologische RLR methode geanalyseerd. Dit hoofdstuk begint met een *self-disclosure*, om inzicht te geven in mijn duidingen.

3.1 Self-disclosure

Op mijn 15^e werd ik op straat gescout. Ik was enthousiast en vond de modellenwereld interessant. Ik kende het van tv en uit tijdschriften. Wat modellenwerk echt inhield wist ik niet. Net zomin mijn ouders. Toch stonden zij achter mijn keuze om modellenwerk te gaan doen. Ik liet het allemaal maar over me heen komen. Ik had nog geen idee wat voor studie ik wilde doen en vond modellenwerk dus wel een prettig vooruitzicht.

Het begon met testshoots, op m’n 16^e naar Parijs, combineren met school, op m’n 17^e een eerste echte betaalde job in Libanon, alleen in het vliegtuig daarheen, bureaus in het buitenland, stoppen met voetballen vanwege blauwe plekken en te veel spieren, en na het behalen van mijn VWO diploma, op m’n 18^e, gelijk naar Parijs om daar een tijd te wonen.

Het modellenbestaan was begonnen. Ik woonde afwisselend met andere jonge modellen. Samen ontdekten we Parijs en aten we af en toe Nutella. Daarover kregen we een preek van onze moederagent, die dit weer had gehoord van ons Franse bureau. We voelden ons verraden, het voelde vervelend om gecontroleerd te worden, we deden al zo ons best om ‘op maat’ te zijn maar wilden ook plezier hebben. Toentertijd had ik last van eczeem in mijn gezicht, het was pijnlijk hoe mijn Franse bureau daarmee omging. “Oh my god, merde!” zeiden ze toen ik binnenkwam.

Mijn moederagent was streng, wilde graag een amicale relatie en stippelde alles voor me uit. Enerzijds was het fijn, hij kwam voor me op en regelde alles wel voor me. Hij zag een grote carrière voor zich en vertelde mij dit ook vaak. Het klonk *cool* maar anderzijds dacht ik: we zien het allemaal wel, ik neem dit met een korrel zout. Ik begon hem vervelend te vinden, omdat hij zo controlerend was en overal een mening over had. Over hoe ik me moest gedragen, kleden, met wie ik om moest gaan, wat ik at, wat voor sport ik moest doen, wie

mijn vriendje was, naar welke stad ik zou gaan, met wie ik werkte. Ik kreeg paniek wanneer hij me belde, maar zette mijn meewerkende masker op.

Startend in Parijs, verbleef ik daarna ook voor langere tijd in Barcelona, Madrid, Athene, Milaan, Londen en New York. Daar bestonden mijn dagen uit castings doen en werken. In mijn vrije tijd wist ik niet zo goed wat ik kon doen. Ik verlangde ernaar om in Amsterdam te wonen met mijn vriend, wat meer vastigheid te hebben en een studie te doen. Al mijn vriendinnen ontwikkelden zich met een studie. Ik ontwikkelde me op andere vlakken (al voelde dit niet zo), maar ik miste die uitdaging en een gevoel van vrijheid. Ik was veel van huis en was soms bang dat mijn vriendinnen en ik elkaar te veel uit het oog zouden verliezen. Mijn vriend kwam me vaak opzoeken, dan voelde ik me blijer en zelfverzekerder. Ik werd altijd geboekt als hij kwam, omdat ik dat gevoel uitstraalde op castings.

Op de set kon ik me groots en goed voelen. Ook op mooie locaties werken met leuke mensen kon me een gevoel van sereniteit en waardigheid brengen. Maar vaker voelde ik me niet op m'n plek. Ik werd geprezen door de mensen met wie ik werkte dat ik zo'n fijn model was om mee samen te werken. "Oh, Tosca, she never complains!". Ik werkte daarom ook goed, de keerzijde was dat ik het moeilijk vond om voor mezelf op te komen.

Ik heb zelfstudies gedaan maar wilde toch meer uitdaging. Ik besloot dat ik wilde studeren en dit werd me niet in dank afgenomen door mijn moederagent. Toen er een periode met wat minder werk was, zei mijn agent dat het mijn schuld was omdat ik naar Nederland wilde verhuizen en wilde studeren. Dit was voor mij pijnlijk en maakte me boos. Ik voelde me onbegrepen en wilde me afzetten tegen hem, maar vond het moeilijk om voor mezelf op te komen, mede omdat ik al vaak had ervaren dat hij me daarin niet serieus nam.

Zo zijn er talloze voorbeelden die me boos maakten of me klein deden voelen. Ik mocht niet op de eerste vakantie met mijn vriendje op m'n 18^e als mijn heupomtrek meer dan 87 cm was, daar ging ik natuurlijk niet mee akkoord, maar deed vervolgens wel mijn best om af te vallen. Toen ik een snelcursus voor mijn rijbewijs ging volgen - wat ik driekwart jaar van tevoren had aangegeven - en ik precies op dat moment een goede optie aan me voorbij liet gaan, werd mijn agent boos, "daar gaat mijn vakantiegeld!" zei hij. Hij stuurde me met een opgezwollen gezicht vol korsten, opgelopen door een allergische reactie tijdens een opdracht in Barcelona naar een andere opdracht op een Grieks eiland om me daar te laten *cancelen* door de klant zelf.

Toen Mia, die een jaar eerder weg was gegaan bij dezelfde agent, mij vertelde dat

haar nieuwe bureau mij ook wilde vertegenwoordigen, was ik snel om. Het voelde als een *break-up* om mijn agent te vertellen dat ik weg ging. Ik durfde dit ook niet persoonlijk te doen en beëindigde onze samenwerking per mail. Hij was erg beledigd en gaf me nog een trap na door in de *business* slecht over me te praten.

Het nieuwe bureau was een verademing. Het voelde zo professioneel. Ik voelde me eindelijk meer volwassen doordat ik serieus werd genomen. Ook studeren was geen probleem, we deden de dingen in overleg.

Desalniettemin bleef ik moeite houden met het modellenwerk. Ik wilde studeren en dingen doen die ik echt interessant vond en me uitdaagden. Maar het combineren met modellenwerk was zo lastig! Ik wilde ook loyaal zijn aan mijn nieuwe bureau. Even helemaal beschikbaar zijn voor modellenwerk zodat ze mij weer goed op de markt konden positioneren. Ik werkte bij hen goed, had grote klussen, ook in het buitenland. Maar zelf vond ik het eigenlijk het fijnst om in Nederland *e-com* te doen. Dit voelde gewoon als een baan, gaf duidelijkheid en ik deed waar ik goed in was. Toch voelde ik me op de set vrijwel altijd heel benauwd. Ik moest steeds vaker mijn tranen onderdrukken. Ik wilde niet meer. Vroeger op vliegvelden rondlopen was fijn, ik voelde me anoniem en goed. De laatste jaren voelde ik alleen maar *anxiety*. Ik had het gevoel dat ik constant in de gaten werd gehouden.

Ik nam een pauze van modellenwerk voor een paar weken, tijdens de zomer van 2019. Toen ik daarin gebeld werd door m'n bureau met de vraag of ze een optie konden geven gelijk na deze pauze, steeg m'n hartslag en beleefde ik enorm veel stress in m'n lichaam. Op dat moment voelde ik: dit is niet meer goed voor mij. Ik moet ermee ophouden. Zo gezegd, zo gedaan. Mijn bureau reageerde zeer begripvol.

Sindsdien reflecteer ik op deze modellen-periode die 13 jaar van mijn leven besloeg, bijna de helft tot dan toe. Achteraf kwamen de inzichten van de heftigheid van die periode. Toen ik er middenin zat, kon ik dat niet.

3.2 Dagboek bevindingen

Tijdens de analyse van de dagboeken kwamen drie thema's, oftewel bouwstenen van het fenomeen model-zijn omhoog: 'modellenlichaam', 'aanpassen' en 'afhankelijkheid'. De thema's beïnvloedden elkaar over en weer, en dienen in relatie tot elkaar begrepen te worden. Tevens zijn ze voor de verschillende modellen anders of veranderend in de tijd. Zo gaat 'aanpassen' bijvoorbeeld over het overgeven aan de onvoorspelbaarheid van het vak, maar

ook over hoe modellen proberen om zichzelf hierin niet te verliezen.

Er zal eerst een korte leeswijzer gegeven worden. Daarna zullen de drie thema's besproken worden. Tot slot volgt de essentie van model-zijn, waarmee een antwoord op de eerste deelvraag wordt geformuleerd.

3.2.1 Leeswijzer

Als er gesproken wordt over 'de modellen', dan betreft dit de vier participanten van dit onderzoek. Wanneer er gesproken wordt over '(de) startende modellen', gaat dit over Mitsy en Gloria. Sam en Mia worden aangeduid als '(de) ervaren modellen'.

Wanneer enkele aanhalingstekens (' ') gebruikt worden betreft het een woord dat, of woorden die, mijns inziens gemarkeerd dienen te worden om ironie, een nieuw woord of afkomstig uit een andere tekst aan te duiden. Wanneer dubbele aanhalingstekens (" ") gebruikt worden, refereert dit aan een woord of passage uit de dagboeken van de participanten.

Om de leesbaarheid te vergroten zijn spel- of typefouten uit de passages van de modellen verbeterd. De rest staat er zoals opgeschreven in de dagboeken. Er komen af en toe vaktermen naar voren. Een begrippenlijst is te vinden op pagina 5.

3.3 Bouwstenen

3.3.1 Modellenlichaam

Voor alle modellen is het vanzelfsprekend dat zij een uiterlijk presenteren dat van hen wordt verwacht; zij zijn hun eigen "visitekaartje" (Gloria). Daarvoor zijn ze onder andere bezig met huidverzorging, ontharing en er "fris en fruitig" (Gloria) uitzien, maar hun maten spelen de grootste rol. De norm is een slank en afgetraind lichaam. De modellen internaliseren deze norm en disciplineren zichzelf om daaraan te voldoen. Of dit wel of niet naar ze geëxpliciteerd is, en of deze norm hetzelfde is voor hen allemaal, is hieraan ondergeschikt. Het gaat erom dat een lichaam dat bijvoorbeeld "een (paar) cm [is] afgevallen rond [de] heupen" (Gloria), dat "gezond eet" (Gloria en Mitsy) en dat "strakker en meer afgetraind" (Mia) is, door de participanten als een ideaal wordt gezien dat telkens moet worden nagestreefd en gecontroleerd. Hiervoor zijn ze voortdurend, in meer of mindere mate en bewust of onbewust, bezig met voeding en beweging.

De modellen worden op hun uiterlijk beoordeeld en zijn ervan afhankelijk voor

opdrachten. Ze worden constant in de gaten gehouden door andere professionals. Het niet voldoen aan de norm kan onzekerheid oproepen over of de modellen überhaupt waardig en valide zijn als model.

Ik merkte wel dat ik me opeens zorgen maakte over mijn gewicht. Vorige keer dat ik met hem werkte was ik per ongeluk/toevallig iets dunner dan normaal. De dag voor werken met hem was ik bij mijn Britse agentschap langsgegaan die zeiden dat ik er super goed uit zag en tegen mijn moederagent zeiden ze: 'What happened to Sam, she looks so good.' Ik raak dan nerveus want ik denk dat het door mijn gewicht misschien kwam. Alles is klein in mijn gezicht, kleine ogen, kleine lippen, als ik dunner ben dan zie je veel meer details in mijn gezicht, is alles wat verfijnder in plaats van dat mijn 'features' in mijn ronde gezicht verdwijnen. Ook na die eerste shoot heb ik kort met een artdirector afgesproken en die benoemde toen ook meteen dat ik was afgevallen. Vanochtend woog ik mezelf en ik woog precies mijn eigen gemiddelde. Ik was heel normaal, dat is helemaal prima maar ik dacht ineens misschien ben ik dan nu precies net iets minder bijzonder in mijn gezicht ofzo en stel ik Federico Johnson¹⁸ teleur. Dus toch nog stress om mijn gewicht. Uiteindelijk was Federico heel positief en aardig en gaf allemaal complimenten. Zorgen om niks dus. (Sam)

De norm omtrent een modellenlichaam wordt anders beleefd door de startende, dan de ervaren modellen. Bij de startende modellen ligt de focus op het behalen en behouden van een modellenlichaam. Zij zijn bezig met “doorbreken” (Gloria), wat vaak het lopen van een prestigieuze show inhoudt. De eisen wat betreft lichaamsmaten zijn daarvoor extremer dan voor andere opdrachten. Gloria schrijft bijvoorbeeld dat “[ik] nu ook al in shape ben, maar niet de modellenmaten heb rond mijn heupen. Ik moet nog ongeveer twee cm afvallen om de maten te hebben.” (Gloria) De druk op de startende modellen is daarmee groter dan op de ervaren modellen. De ervaren modellen hebben zich reeds bewezen als model en hoeven niet meer aan de vereisten voor de shows te voldoen, waardoor ze het privilege hebben om de teugels wat te laten vieren.

Het werken aan een modellenlichaam werkt door in het privéleven van de startende modellen. Enerzijds, omdat ze veel tijd besteden aan sporten en het lopen van lange

---

¹⁸ Dit is een gepseudonimiseerde naam voor een bekende fotograaf.

afstanden, wat discipline vergt en fysiek uitputtend kan zijn. Tegelijkertijd kan het zorgen voor voldoening: het “in shape” (Gloria) komen voor een show werkt motiverend, en sporten of wandelen is “superleuk” (Mitsy) en “gezellig” (Gloria) wanneer ze dit met andere modellen doen. Beiden voelen zich trots wanneer ze zichzelf gestimuleerd hebben om in de ochtend een lang stuk te wandelen.

Anderzijds werkt het door in het privéleven door de worstelingen die hun nieuwe rol als model met zich meebrengt. De startende modellen disciplineren zichzelf op het gebied van eten door het grootste deel van de tijd “gezonde” (Mitsy en Gloria) keuzes te maken en spontane dingen die passen bij “een echte negentienjarige” (Gloria) aan zich voorbij te laten gaan. Vooral in de omgang met vrienden en familie is het lastig en kunnen ze schuldgevoelens ervaren wanneer ze dit wel willen maar het niet lukt. Soms maken ze bewust de keuze om niet gezond te eten, omdat ze het ook gezond vinden zich af en toe te “kunnen laten gaan” (Gloria).

Vandaag was mijn moeder jarig, en dat betekent natuurlijk lekkere dingen als de visite komt. Dit vind ik nog steeds af en toe lastig. Ik weet dat anderen heel erg op mij letten als ik een taartje wel of niet op eet, of tenminste zo voelt dat dan. Ze weten volgens mij niet echt hoe ik normaal met eten probeer om te gaan ondanks dat ik model ben. (Mitsy)

De ervaren modellen hebben allebei meer dan zestien jaar ervaring en in die tijd naam gemaakt bij opdrachtgevers en hun bureau. Hun ambities verschillen ten opzichte van de startende modellen. Mia heeft een eigen bedrijf, waar haar focus ligt, en Sam is tevreden, wanneer ze een betrouwbaar inkomen en tijd voor haar eigen ontwikkeling heeft.

Voor hen lijken de modellenmaten een kleinere rol te spelen, waardoor hun inspanningen van minder invasieve aard zijn. Zij hoeven niet (meer) te voldoen aan de extreme eisen voor een show. Sam lijkt door haar positie met gemak te zeggen: “mijn maten boeien me niet zo, die zijn wel ok en alleen voor shows echt niet dun genoeg. Maar ik vind shows heel erg vervelend.” (Sam)

De ervaren modellen zijn niet constant bezig met sporten, wandelen of gezond eten, maar doen dit gerichter. Mia neemt bijvoorbeeld in overweging “hoeveel ik al heb gesnoept deze week, zodat ik kan besluiten of ik een extra snoepje of snack neem ivm de opties die staan de volgende week” (Mia). En Sam schrijft: “ik doe alleen sporadisch en specifiek voor

een klus oefeningen op het kleding om mijn buik en billen iets strakker te krijgen.” (Sam)

Desalniettemin blijft de invloed van de externe norm, om een modellenlichaam te hebben, aanwezig. Sam houdt dagelijks haar gewicht bij anders heeft ze “ geen idee (...) wat mijn lichaam aan het doen is. Of ik dikker of dunner ben.” (Sam) Ze weet van een diëtiste dat haar lichaam door golven gaat en daarop kan vertrouwen. Toch is het voor haar “geruststellend dat ik weet dat mijn lichaam gewoon een gemiddelde heeft en dat het redelijk betrouwbaar is zodat klanten ook weten wat ze krijgen” (Sam). En wanneer Mia haar lichaam met dat van een ander model vergelijkt, komt onzekerheid omhoog: “ze is veel strakker en meer afgetraind. Heb ik wel het lichaam van een model?” (Mia) Dat beide modellen zich enigszins voorbereiden op een opdracht duidt op de invloed die de modellenwereld (nog steeds) heeft op hun eetkeuzes en beweegmomenten. Dan wel op een meer geïnternaliseerde, genormaliseerde, meer hanteerbare en minder zichtbare en storende manier.

Concluderend: er heerst een externe norm voor het uiterlijk van modellen die interne discipline oplegt en doorwerkt in het privéleven. Andere modeprofessionals hebben bij zowel startende als ervaren modellen invloed op hun eet- en beweeggedrag en zijn bepalend voor hun relatie hiermee maar ook voor hun relatie met anderen buiten de modewereld. De beleving van de inspanningen voor een modellenlichaam verandert, over de tijd, van intensief aanwezig naar een meer genormaliseerde, geïnternaliseerde staat. Enerzijds doordat de norm verandert wanneer doorbreken niet meer hoeft, anderzijds omdat ervaren modellen het privilege hebben om die norm wat te laten varen.

3.3.2 Aanpassen

De modellen passen zich voortdurend aan, aan de onvoorspelbaarheid van het vak en aan de verwachtingen van agenten en opdrachtgevers. Uit de dagboeken van ervaren modellen blijkt dat dit geleidelijk leidde tot een verlies van grip op hun eigen leven en een vervreemding van zichzelf. Ze spannen zich in om een balans te vinden tussen werk en hun privéleven zodat werk niet de overhand krijgt, maar dit blijft lastig. Wanneer de ervaringen van de startende modellen worden gezien vanuit de belevingen van de ervaren modellen, worden mogelijke toekomstige risico's voor een overname van het zelf zichtbaar.

De ervaren modellen reflecteren op hun vroege modellenjaren, waar de onvoorspelbaarheid zorgde voor weinig structuur en van hen vroeg om hun privéplannen steeds aan te passen. Dit hing samen met dat het in het begin van hun carrière geen

vanzelfsprekendheid was om ‘nee’ te kunnen zeggen tegen opties en opdrachten. Ze waren bang agenten daarmee teleur te stellen. Sam schrijft dat sommige agenten “passief agressief” (Sam) waren, wat opties en opdrachten afwijzen, extra bemoeilijkte.

De ervaren modellen pasten (en passen) hun planning, maar ook hun persoonlijkheid aan, naar flexibele en sociale personen. Zowel naar boekers als opdrachtgevers. Mia wil bijvoorbeeld bij de aanwezigheid van een boeker “zo spontaan en confident mogelijk overkomen (...) iets dat ik in mijn oren geknoopt houd, bij zo’n samenkost. Het is moeilijk om dicht bij jezelf te blijven als je het gevoel hebt onder de loep te liggen.” (Mia) Ze schrijft eveneens dat opdrachten voor haar voelen als: “in het onbekende stappen en moeten presteren valt me van tevoren nog altijd zwaar, ook al ben ik het al 15 jaar gewend.” (Mia) Daarbij heeft Sam de eerste twaalf jaar van haar carrière veel inspanning geleverd om zich comfortabeler op haar werk en in zichzelf te voelen omdat werk “overweldigend” (Sam) voelde. Ze was “heel lang heel verlegen op set en had veel stress over mijn gewicht en andere dingen” (Sam). Ze moest concessies doen in haar eigenheid, toen ze bijvoorbeeld vroeger “erg veel commentaar op mijn kleding [kreeg] en met met agenten en stylisten moest shoppen, had altijd kleding aan die ik niet fijn of mooi vond en niet mezelf in voelde” (Sam).

Het continue aanpassen van hun planning en henzelf, waarbij hun grenzen steeds werden overschreden, transformeerde in een wezenlijk probleem: het gevoel geen grip te hebben op hun eigen leven en verwijderd te zijn van zichzelf. Mia ervaaarde deze tijd als traumatisch en voelde zich “gevangen” (Mia).

Sam en Mia werden zich bewust van de invasiviteit van het werk en hebben zichzelf weerbaarder gemaakt, om zich daartegen te beschermen: de laatste één derde van hun modellencarrière staan ze bewuster en assertiever in het werk. Het bewustzijn van hun autonomie - hun positie als ervaren en bewezen model met ofwel een “betrouwbaar inkomen” (Sam) of met een focus buiten modellenwerk zoals Mia met haar eigen bedrijf - zorgen ervoor dat ze zich minder hoeven aan te passen. Het lukt beter om ‘nee’ zeggen - vanwege hun privéplanning, omdat opdrachten niet als inspirerend of prestigieus worden ervaren, omdat ze energie willen overhouden voor hun eigen plannen of om kleding dragen “waar ik echt van hou.” (Sam) Het heeft hun een gevoel van vrijheid en regie teruggegeven. Het maakt dat Mia zich nu meer zichzelf voelt en dat Sam zich kan focussen op haar eigen ontwikkeling.

Benny checkt een optie bij me voor na het festival waar ik dit weekend heen ga. vroeger zou ik gewoon voor mijn gevoel ja moeten zeggen op alles. Nu plan ik voor mijzelf dagen om het festival heen zodat ik zeker weet dat ik comfortabel een klus in zou gaan en geef hem maar enkele van de dagen in optie. Dit soort momenten, ook al klein, voelen alsof ik voor mijzelf kies en voor controle in eigen handen en tegen het oude trauma ingaan van de angst om nee te zeggen. Eigen welzijn eerst. (Mia)

Toch blijft bij Mia de invloed van haar jongere modellenjaren doorklinken en kan Sam het werk wederom als overweldigend ervaren en moeite hebben met de onvoorspelbaarheid. Mia voelt nog steeds de “reflex van die angst” (Mia) en “hartkloppingen” (Mia) wanneer haar moederagent belt, maar zegt zich daar niet meer door te laten leiden. Alhoewel Sam minder bang is om agenten teleur te stellen, omdat ze weet “dat ik alleen functioneer als ik heel erg dicht bij mezelf blijf” (Sam), heeft ze toch ‘ja’ gezegd tegen de optie die “natuurlijk” (Sam) in haar vakantie valt. “Ik dacht hem af te zeggen maar ik merk dat ik misschien nog de meeste stress voel dat ik mijn agenten teleurstel. Dat heeft toch onbewust meegewogen in de beslissing om ‘ja’ te zeggen tegen die optie” (Sam), waarna ze “hoopt dat deze niet doorgaat” (Sam). Sam blijft ook worstelen met de onvoorspelbaarheid. De vrije tijd die ze daardoor heeft geeft haar ruimte “voor mijn eigen ontwikkeling”, maar de focus vinden daarvoor wordt door de onvoorspelbaarheid juist bemoeilijkt, wat haar blokkeert zich te ontwikkelen buiten modellenwerk.

Ik werk nooit in Nederland en dat reizen voor elke klus haalt me uit elke fragiele flow en structuur die ik tot die tijd heb opgebouwd. Ik doe nu mijn best om een soort structuur te verzinnen die flexibel is maar die wel zorgt dat ik makkelijker kan switchen tussen model-zijn en thuis leven en eigen projecten. Ik ben 33 maar het is nog steeds niet zo simpel, ook al maakt het wel duizend keer makkelijker dat ik nu in Nederland woon met een vriend en een hond en dus stabiliteit en iets van vrienden om me heen die niet steeds verhuizen. (...) Ik weet ook niet of ik echt zo 'n doorzettingsvermogen heb. Als model moet je wel steeds naar castings gaan en je krijgt veel afwijzing maar echt iets maken waarin je leert doorzetten en beter wordt leer je niet echt vind ik. Het is erg passief werk, je leert je vooral overgeven aan andermans ideeën en aan planning die je niet in de hand hebt. (Sam)

Ook van de startende modellen vergt modellenwerk dat ze zich aanpassen aan de onvoorspelbaarheid van het vak, en de verwachtingen van hun bureau en opdrachtgevers. Die onvoorspelbaarheid is voor hen één van de lastigste en frustrerendste elementen van modellenwerk, omdat ze geen zekerheid hebben over hun eigen planning en hun carrière. Desalniettemin willen de startende modellen hun plannen laten wijken. Vooral bij Gloria komt duidelijk naar voren dat haar ambitie om een succesvol model te worden groot is. Daarbij vormt de concurrentie onder de startende modellen extra druk om zich aanpasbaar op te stellen. Mitsy ziet bijvoorbeeld op Instagram “constant [dat] (...) andere modellen wel werken en grote opdrachten hebben” (Mitsy), dat maakt haar “alleen maar onzeker” (Mitsy).

Net twee gemiste oproepen van m'n bureau. Omdat het inmiddels al na sluitingstijd is krijg ik ze niet meer te pakken, dus heb ik een appje gestuurd naar m'n boeker. Ze had een optie voor mij maar het is al geregeld dus gaat helaas niet door. Note to self om dus altijd m'n telefoon bij de hand te houden aangezien alles last minute is! (Gloria)

Voor de startende modellen staat modellenwerk op nummer één en richten ze hun leven daarop in. Hierdoor zijn ze veelal bezig met “wachten” (Mitsy) en “hopen” (Gloria) op werk en “doorbreken” (Gloria). Desalniettemin verschilt hun ervaring. Gloria ambieert een leven als model en droomt ervan op de catwalk te lopen. Ze vindt het weekend “juist altijd een beetje saai, want in het weekend komen er geen opties binnen” (Gloria). En wanneer ze besluit een studie naast modellenwerk te gaan doen als “back-up” (Gloria), en zodat ze zichzelf “bezig kan houden” (Gloria) als er geen werk is, blijft ze voorrang geven aan modellenwerk: “mocht modellenwerk nou wel beter gaan lopen, kan ik altijd stoppen met de studie” (Gloria). Mitsy is voor haar gevoel te weinig aan het werk. Ze heeft geen opdracht gehad tijdens de dagboekperiode. Haar focus ligt op dat ze aan het werk *wil*, maar niet *is*. Hierdoor ervaart ze worstelingen om zich niet “slecht daarover te gaan zitten voelen (onbewust)” (Mitsy). In haar privéleven is ze veelal bezig met “afleiding” (Mitsy) zoeken om de focus af te halen van ‘de olifant in de kamer’, door “leuke” (Mitsy) dingen te plannen.

De startende modellen lijken zich minder bewust van hun inspanningen en aanpassingen. Het valt op dat ze “niks liever dan modellenwerk fulltime doen!” (Gloria), waarmee bedoeld wordt dat de frequentie en status van de opdrachten omhoog gaan en dat ze

ervan rond kunnen komen. Ze hebben minder opdrachten en reizen minder dan de ervaren modellen, maar investeren veel tijd in een toekomst als fulltime model. Daarbij houdt het hen mentaal bezig.

Vandaag moest ik van 09:30 tot 16:00 oppassen. Afgelopen maandag was ik in Elst om bij mijn personal trainer te sporten en zij adviseerde mij om twee weken lang dagelijks drie uur te lopen. Na deze twee weken zal ik vast wel een (paar) cm afgevallen zijn rond mijn heupen. Ik heb al vaker geprobeerd om lange stukken iedere dag te lopen, maar ik vind het zo saai en tijdrovend dat ik mijzelf niet zover krijg om het elke dag te doen. Nu sta ik in optie voor een show tijdens fashionweek in september en daarvoor zou ik heel graag “in shape” willen zijn. Ik schrijf in shape tussen aanhalingstekens, omdat ik nu ook al in shape ben, maar niet de modellenmaten heb rond mijn heupen. Ik moet nog ongeveer twee cm afvallen om de maten te hebben. Iedere week sport ik gemiddeld vier keer en nu is het dus de uitdaging om daarnaast nog drie uur per dag te lopen. In de ochtend voor het ontbijt anderhalf uur en in de avond na het eten ook. Omdat ik vanochtend redelijk vroeg weg moest om te gaan oppassen, had ik geen tijd om in de ochtend te lopen, daar ben ik dan al de dag van tevoren overna aan het denken. Hoe ga ik dat inhalen? Als het niet lukt voelt het alsof de dag niet geslaagd is. (Gloria)

Uit Gloria's dagboek kwam een ervaring naar voren die de normalisatie van het aanpassen van modellen laat zien. Gloria had een mindere plezierige werkervaring:

Om heel eerlijk te zijn vond ik dit de minst leuke job die ik tot nu toe heb gedaan. We liepen door de mensen heen en mochten geen contact maken, waardoor ik mij best wel ongemakkelijk voelde. Terwijl ik op de blokken stond kwamen er soms mensen aan de kleding voelen die ik aanhad en maakten ze opmerkingen als: "ohja, dit is een wat leerachtig stoffe". Ik voelde me echt een kledinghanger. Heel veel mensen zeiden ook tegen me: "je mag wel wat lachen hoor" of ze zeiden tegen elkaar: "ik word helemaal zenuwachtig van die modellen". Het liefst lachte ik terug, maar die opdracht kreeg ik niet dus dan doe ik dat ook niet. Het was dus echt doorwerken vandaag en ik heb mijn verstand op nul gezet en ben gewoon doorgegaan. Ik dacht: "aan het einde van de dag kan je weer Gloria zijn, nu ben je model Gloria". (Gloria)

Ze deelde dit met haar boeker en die reageerde “dat ze het begreep” (Gloria) maar ook “dat het wel een goede oefening is en dat het niet altijd rozengeur en maneschijn is om als model te werken.” (Gloria) Vooral het woord ‘oefening’ duidt op het normaliseren, omdat dit lijkt te betekenen dat ze zichzelf moet trainen om zich aanpasbaar op te stellen, terwijl zij zich op dat moment professioneel gedraagt en anderen dat haar moeilijk maken.

Gloria weet dat modellenwerk “onpersoonlijk” (Gloria) kan zijn “omdat je uiterlijk je werk is” (Gloria). Opdrachten waarbij ze iets van zichzelf kan laten zien zijn echter wel “leuker” (Gloria). Uit alle dagboeken komt naar voren hoe belangrijk het voor de modellen is om als persoon gezien te worden. Werken en sporten wordt gezellig (Mitsy, Gloria en Sam) door contact met andere modellen en Sam “vind[t] het fijn om contacten/vriendschappen over te houden aan mijn werk, dan voel ik me minder een gebruiksvoorwerp.” (Sam)

Modellenwerk is onvoorspelbaar en het is genormaliseerd dat de modellen zich aanpassen. Over de tijd zorgde dit ervoor dat de grenzen van de ervaren modellen steeds vaker werden overschreden waardoor ze de verbinding met hun eigenheid en autonomie verloren. Over het algemeen hebben de ervaren modellen nu meer controle over hun leven omdat ze geleerd hebben zichzelf te beschermen. Dit vraagt om zelfbewustzijn en voortdurende inspanning, te midden van de eisen van de modewereld. Hoewel de startende modellen niet dezelfde mate van bewustzijn hebben, passen ook zij zich aan en is de invasiviteit merkbaar. Ze tonen een sterke ambitie om succesvol te zijn en hechten veel waarde aan het boeken van opdrachten en passen zich aan om die ambitie zo goed mogelijk te kunnen nastreven. Daarbij komt dat de concurrentie onder startende modellen groot is. Deze elementen zijn kwetsbaar-makend voor de overname van hun zelf, juist omdat dit proces onopgemerkt plaatsvindt door de invasieve aard van het modellenwerk.

3.3.3 Afhankelijkheid

Om boekingen binnen te krijgen nemen de modellen verantwoordelijkheid voor hun uiterlijke verschijning en passen zichzelf en hun leven aan, zodat ze altijd klaar staan om geboekt te kunnen worden. Dit vergt interne discipline en brengt mentale worstelingen, zelfkritiek en druk op hun eigenheid met zich mee. Voor het daadwerkelijk boeken van opdrachten zijn de modellen afhankelijk van heersende schoonheidstrends, opdrachtgevers en hun bureaus. Vooral de rol van het modellenbureau hierin komt uit de dagboeken naar voren.

Het modellenbureau vervult, naast contacten leggen met opdrachtgevers om de

modellen aan het werk te krijgen, meer rollen. Bijvoorbeeld bij het beheren van de agenda's van de modellen. Wanneer de communicatie over de planning tekortschiet, kan dit voor frustratie zorgen:

Tegen de avond kreeg ik een heen- en terugvlucht naar Londen toegestuurd, ik maak daaruit op dat de optie woensdag er toch uit is, maar weet niks zeker en ben het navragen een beetje zat. Ik wou dat ze uit zichzelf vertelden als er een optie uit is. Dat doen ze na 15 jaar samenwerken nog steeds heel weinig. (Sam)

Daarnaast is er sprake van een asymmetrische verhouding tussen de modellen en hun bureaus, vooral aan het begin van hun carrières. De modellen komen op jonge vormbare leeftijd, zonder kennis, met ambitie en open voor wat er komen gaat, de modewereld in. Hun bureaus hebben daartegenover een machtige positie. Ze lijken zich niet altijd ten volste bewust te zijn van de impact die het werk op de modellen heeft en de rol die zij daarin vervullen. Bureaus en hun boekers/agenten kunnen voor de modellen het verschil maken tussen positieve gevoelens van vertrouwen, steun en zelfregie of negatieve gevoelens van onzekerheid, teleurstelling en vastzitten.

Gloria heeft een positieve ervaring en beschrijft meerdere malen hoe dankbaar ze is voor haar bureau. Ze voelt zich blij wanneer ze spontaan een Instagram bericht ontvangt van haar boeker met: "I believe in you <3" (Gloria). Ook kon ze door de steun van haar boekers de knoop doorhakken om te gaan studeren, omdat ze achter beide keuzes stonden: wel of niet studeren naast modellenwerk. Ze dachten met haar mee, over hoe ze dit kon combineren. Mitsy daarentegen, heeft behoefte aan erkenning van het bureau van haar als model met potentie en perspectief. Haar eigenwaarde is verbonden met haar werk, wat duidt op het internaliseren van haar werkidentiteit. Haar onzekerheid over het weinig werken wordt vergroot wanneer haar bureau (onbewust) niet op haar behoefte daarnaar ingaat:

Ik was heel enthousiast om ze [boekers] weer te zien, zeker nadat ik in het weekend een show had gelopen. Ik had namelijk de afgelopen tijd niet veel werk gehad. Toen ik wegging voelde ik me een beetje leeg van energie, ik had misschien gehoopt iets meer te horen over of er nog opties waren en of er nog reacties waren geweest van bureaus in het buitenland. Maar dat

was helaas niet zo en ze waren erg druk waardoor ik niet echt het gevoel had dat ze alle aandacht voor mij hadden. (Mitsy)

Mia ervaarde een groot verschil in regie over haar eigen leven tussen haar eerste en laatste bureau. Ze komt er steeds meer achter “wat voor effect die periode [bij haar eerste modellenbureau] heeft gehad op mijn ontwikkeling en keuzes. Tijdens de werkrelatie maar ook nog ver erna.” (Mia) “Als je er middenin zit ben je je niet ten volste bewust van de ernst” (Mia). Bij haar nieuwe bureau is dat beter.

Het modellenbureau, en specifiek het moederbureau, speelt voor de modellen een cruciale rol. Niet alleen bij het boeken van opdrachten, maar ook bij het bieden van houvast en duidelijkheid, steun en advies en de gemoedstoestand van modellen.

3.4 Essentie model-zijn

Dit hoofdstuk begon met de vraag: “wat is de geleefde ervaring van model-zijn van Nederlandse vrouwelijke modellen tussen de 18 en 34 jaar?” Als antwoord daarop is de essentie van de ervaring van model-zijn, zoals uit de dagboeken omhoog gekomen geformuleerd:

De participanten beschrijven model-zijn als een constante bron van onvoorspelbaarheid, waarbij de hoge verwachtingen van modeprofessionals een aanzienlijke druk uitoefenen op de eigenheid en autonomie van de modellen. Deze druk leidt vaak tot onzekerheid over zowel hun lichaam als persoonlijkheid, waarbij hun eigenwaarde nauw verbonden raakt met het succes bij het boeken van (prestigieuze) opdrachten. De vereiste aanpassingen in hun levensplannen, persoonlijkheid en discipline om het ideale modellenlichaam te bereiken en te behouden, evenals het presenteren van een spontane persoonlijkheid, worden als invasief voor hun eigenheid en autonomie ervaren.

Startende modellen richten zich vooral op het doorbreken in de industrie en accepteren deze aanpassingen als normaal om succesvol te zijn. Ze normaliseren de inspanningen die nodig zijn om te voldoen aan de fluctuerende normen van het vak. De ervaren modellen spannen zich in om een betere balans te vinden tussen hun privéleven en hun werk. Over de tijd zorgden de vereiste aanpassingen voor een te grote overname van hun zelf. Dankzij hun positie en ontwikkelde veerkracht kunnen ze de grenzen van hun eigenheid

en autonomie beter bewaken, wat hen meer vrijheid en autonomie oplevert.

Binnen de invasieve context van de modewereld speelt de rol van modellenbureaus, en met name moederbureaus, een cruciale rol. Om een gevoel van steun, duidelijkheid en zeggenschap over het eigen leven te ervaren, is de rol van modellenbureaus van grote betekenis.

Hoofdstuk 4: Theoretisch onderzoek

Hoofdstuk vier zal antwoord geven op de tweede en derde deelvraag van deze thesis:

- Hoe conceptualiseert zorgethiek het zelf en wat betekent dit voor de theorievorming rondom model-zijn?
- Hoe conceptualiseert zorgethiek zorg?

Voor de tweede deelvraag zal, ten eerste, aan de hand van de vier *critical insights*: relationaliteit, kwetsbaarheid, afhankelijkheid en lichamelijkheid, een zorgethisch kader van het zelf geschetst worden. Dit zal daarna in verbinding worden gebracht met wat er in de literatuur bekend is over de ervaring van model-zijn en het zelf, middels de driestappenmethode: mee-, tegen- en omdenken van Baart & Vosman (Vosman & Niemeijer, 2017).

Het meedenken beslaat een uiteenzetting van welke noties van het zelf de onderzoeken naar de ervaring van modellen hanteren. Dit wordt tegengedacht door te beargumenteren dat het begrip van het zelf in de onderzoeken, vanuit een zorgethische benadering, tekortschiet. Vervolgens wordt er omgedacht door uiteen te zetten wat de zorgethische benadering kan betekenen voor de huidige literatuur rondom model-zijn en de invloed op het zelf. Voor de derde deelvraag zal een zorgethisch kader geschetst worden van hoe zorg er vanuit een zorgethisch perspectief uitziet.

4.1 Een zorgethisch zelf

Relationaliteit, afhankelijkheid, kwetsbaarheid en lichamelijkheid zijn vier zorgethische *critical insights* die samen een raamwerk vormen om naar het zelf te kijken. Zorgethische denkers delen het idee dat het zelf relationeel is en niet geïsoleerd kan worden van relaties (Gilligan, 1982; Keller, 1997; Noddings, 1984; Noddings, 2002; Tronto, 1993; Tronto, 2017; Verkerk, 2001). Het zelf wordt beschouwd als dynamisch en belichaamd, gevormd door voortdurende zorgpraktijken, afhankelijkheid en betrokkenheid (Noddings, 1984; Hamington, 2004; Tronto, 1993). Het zelf is relationeel omdat mensen zich in een web van relaties bevinden. Die relaties vormen één van de fundamentele manieren waarop mensen naar zichzelf kijken en denken over de wereld om hen heen: in termen van de relaties waarin ze

betrokken zijn, waarmee ze het zelf construeren (Hamington, 2020; Keller, 1997; van Heijst, 2008).

Door relationaliteit en de invloed daarvan op het zelf te erkennen, komt afhankelijkheid als waardevol gegeven naar voren (Hamington, 2012; Held, 2015). Op kwetsbare momenten zijn mensen afhankelijk van zorg van anderen, en ethische zorg vereist een erkenning van deze onderlinge afhankelijkheid (Tronto, 1993). Door te erkennen dat mensen fundamenteel afhankelijk zijn van elkaar, en dat deze wederzijdse afhankelijkheid cruciaal is voor het menselijk bestaan en het vermogen om als volledig mens te functioneren, ontstaat de morele verantwoordelijkheid om voor elkaar te zorgen (Miller, 2020; Verkerk, 2001). Door afhankelijkheid te erkennen wordt evenzeer duidelijk dat mensen allemaal verbonden zijn, en dat de capaciteiten om autonoom te handelen, om aan behoeften te voldoen en om mensen te ondersteunen in hun kwetsbaarheid, afhankelijk zijn van de relaties en ondersteuning die ze krijgen van anderen (Kittay, 2019; Miller, 2020; Tronto, 2017).

Afhankelijkheid is nauw verbonden met kwetsbaarheid omdat kwetsbaarheid een appèl doet op onze afhankelijkheidsrelatie met anderen (Miller, 2020). Kwetsbaarheid is er onder andere door lichamelijke, omdat in het lichaam voortdurend veranderingen plaatsvinden (Kittay, 2019; Tronto, 1993). Daarbij heeft kwetsbaarheid een politieke dimensie, omdat (sociale) structuren kwetsbaarheid kunnen creëren of versterken (Miller, 2020; Tronto, 1993). Kwetsbaarheid of de onzekerheid over welzijn, herinnert men eraan dat ieder mens altijd risico loopt en dat dit inzicht aanspoort om aandacht te besteden aan de zorg die anderen nodig hebben. Kortom, omdat alle mensen op meerdere momenten in hun leven kwetsbaar en afhankelijk zijn, duidt dit op de morele verantwoordelijkheid om voor elkaar te zorgen (Miller, 2020; Verkerk, 2001).

Tot slot maakt zorgethiek geen onderscheid tussen het lichaam en het zelf maar begrijpt deze concepten holistisch, gestoeld op de fenomenologie van Merleau-Ponty (Hamington, 2004). De zelfperceptie wordt beïnvloed door constant veranderende lichamelijke sensaties, die weer samenhangen met (fysieke) interacties met anderen. Daarnaast is moraliteit geworteld in het lichaam, omdat morele en ethische kwesties op basis van lichamelijke ervaringen, in plaats van enkel rationeel, begrepen en beoordeeld worden (Hamington, 2004). Het belichaamde zelf speelt een belangrijke rol in zorg geven en ontvangen, omdat het lichaam een essentieel onderdeel is van de ervaring van zorg. Via lichamelijke sensaties, kan de zorgontvanger ervaren en beoordelen of er tegemoetgekomen

wordt aan zijn/haar/hen behoeften. Als zorgverlener is het lichaam tevens een bron van kennis, omdat de eigen lichamelijke reacties, gebaseerd op eerdere ervaringen, gebruikt worden als basis voor empathie en begrip naar anderen (Hamington, 2004, 2012, 2020). Neem het gevoel dat iemand oprecht luistert en aandacht heeft. Die ervaring blijft in het lichaam zitten, waarmee men kan inbeelden dat iemand anders dat wellicht op bepaalde momenten ook nodig kan hebben. Zorgzaamheid is niet alleen een handeling, maar een diep belichaamd proces waarmee uiting aan moraliteit gegeven kan worden. Zorgethici benadrukken dan ook dat het lichaam de plek is om in contact te komen met anderen en zichzelf (Gilligan, 1982; Hamington, 2004, 2012, 2020).

Concluderend, zorgethiek benadrukt het belang om het zelf als relationeel en belichaamd te beschouwen. Het zelf wordt constant gevormd door zorgrelaties, waarbinnen afhankelijkheid en kwetsbaarheid centraal staan. Dit zijn fundamentele en waardevolle aspecten van het menselijk bestaan, die een morele verantwoordelijkheid voor de zorg voor anderen benadrukken. Het belichaamde zelf speelt hierin een cruciale rol, waarbij lichamelijke ervaringen en (fysieke) interacties met anderen de basis vormen voor morele perceptie en empathie.

4.2 Meedenken: de ervaring van model-zijn en de invloed op het zelf in de literatuur

Uit de onderzoeken naar de ervaring van model-zijn komen verschillende zienswijzen op het zelf naar voren (Entwistle & Wissinger, 2006; Holla, 2018). Beide onderzoeken zien het zelf als belichaamd. Holla (2018) verdiept dit door Wacquant (1998, in Holla, 2018) te volgen, die stelt dat er “moraliteit is in het geleefde lichaam,” wat betekent dat lichamelijke ervaringen, houdingen en handelingen een morele dimensie hebben, net zoals zorgethiek beargumenteert. Daarnaast onderzoekt Holla (2018) vanuit een sociologische benadering, specifiek vanuit *‘field theory’* en pragmatisme. Het meedenken beslaat wat er uit de onderzoeken naar voren komt, door met deze blik - de verbinding tussen lichamelijke, moraliteit en het zelf - naar de ervaring van model-zijn te kijken.

Entwistle en Wissinger (2006) en Holla (2018) hanteren een notie van het zelf dat lichaam en geest onafscheidelijk acht. Hierin volgen ze, net als zorgethiek, de fenomenologie van Merleau-Ponty (1976, 1982 in Entwistle en Wissinger, 2006). Ze begrijpen dat de focus

op het lichaam en het werk wat *aan* het lichaam gedaan wordt, uiteindelijk gaat over het zelf van modellen, omdat ze tevens met hun bewustzijn, wat zich *in* het lichaam bevindt, aanwezig zijn. Hieruit volgt dat, wanneer modellen aan het lichaam werken, ze tegelijkertijd aan en met zichzelf werken.

Modellen dienen hun hele belichaamde zelf te transformeren tot economische handelswaar (Mears & Finlay, 2005). Dit proces beïnvloedt zowel hun succes als model, als hoe ze zichzelf zien en hun identiteit vormen binnen en buiten de modewereld (Entwistle & Wissinger, 2006; Holla, 2018). De eisen van *aesthetic labour* - de fysieke en emotionele inspanningen om een aantrekkelijk fysiek en persoonlijkheid te presenteren - en de daarmee gepaard gaande objectificatie door anderen en zichzelf; het steeds moeten verbeteren van zichzelf; het verdragen van afwijzing, en de continue aard van het werk zorgen ervoor dat modellen vervreemd kunnen raken van henzelf en vertroebelt welke aspecten horen bij het werk-zelf en welke bij het privé-zelf (Holla, 2018; Mears, 2011; Mears & Finlay, 2015; Neumann, 2017). Daarnaast dienen modellen steeds te voldoen aan eisen van anderen en hebben ze weinig tot geen creatieve vrijheid in hun werk, wat hun (gevoel van) autonomie ondermijnt en wat de zelfervaring en zelfvervulling in het geding brengt (Holla, 2018).

Het is genormaliseerd dat modellen er veelal in hun eentje voor dienen te zorgen dat hun uiterlijk voldoet, ze de sfeer hoog houden en een prettige persoonlijkheid presenteren waardoor ze zelf verantwoordelijk zijn wanneer ze falen als model (Holla, 2018). Vooral de beheersing van eetgedrag en beweegmomenten worden gezien als eigen verantwoordelijkheid, en slank zijn als individuele prestatie of individueel falen wanneer dit niet voldoet aan de norm van een modellenlichaam (Holla, 2018). Sommige bureaus proberen modellen erbij te helpen door hen naar een diëtist of personal trainer te sturen. Andere bureaus verhogen de druk op modellen door geen (professionele) hulp te bieden maar louter te wijzen op het niet in orde zijn van lichaamsmaten, het opmeten van modellen of zelfbedachte diëten voor te schrijven (Hesselbein, 2019; Holla, 2018). Bureaus sturen modellen ook weleens door naar bijvoorbeeld een catwalkcoach, maar ook dat kan een individuele verantwoordelijkheid betekenen. Hesselbein (2019) beschrijft in zijn onderzoek dat een catwalkcoach, naast het leren van een looptechniek, modellen ook het belang van het uitstralen van zelfvertrouwen en persoonlijkheid buiten de catwalk bijbrengt, zonder daarbij in te gaan op structurele uitdagingen en de afwijzing waarmee ze te maken krijgen (Hesselbein, 2019).

Hierbij komt naar voren dat modellen hun werk vaak niet als baan, maar als levensstijl ervaren (Carr & Mercer, 2017). Net als bij topsporters vindt veel werk ‘achter de schermen’ plaats waardoor modellen vaak pas als subject worden gezien wanneer ze een opdracht hebben geboekt (Carr & Mercer, 2017; Neumann, 2019). De onzichtbare inspanningen werken door in het privéleven waardoor model-zijn onderdeel van hun zelf wordt. Hierdoor wordt de werkidentiteit met alle verantwoordelijkheden die daarbij komen kijken geïnternaliseerd (Carr & Mercer, 2017).

De normalisatie komt verder naar voren uit onderzoeken naar de werking van (beleids)maatregelen om de modewereld fysiek en mentaal gezonder te maken voor modellen.¹⁹ Ze richten zich op de relatie van modellen met hun eigen lichaam, (een ongezond) BMI, druk vanuit modellenbureaus en klanten, weerbaarheid, bescherming tegen uitbuiting en gezondere werkomstandigheden zoals het in acht nemen van werktijden, lunchtijden, gezond eten en pashokjes op de set. Hieruit komt naar voren dat de verantwoordelijkheid voor een gezond lichaam bij modellen zelf wordt gelegd (Rodgers et al., 2017; Rodgers et al., 2020a; Rodgers et al., 2020b).²⁰ Andere modeprofessionals waren bijvoorbeeld voorstander van de regel dat modellen twee keer per jaar langs een zorgaanbieder dienen te gaan voor een gezondheidscontrole, terwijl dit een aanvullende laag van *aesthetic labor* voor modellen betekent (Rodgers et al., 2020b). Dit resulteert in machtsongelijkheid voor modellen, hoewel Volonté (2019) in zijn studie over lichaamsidealen in de modewereld benadrukt dat de verantwoordelijkheid niet bij afzonderlijke actoren, zoals modellenbureaus of ontwerpers, gelegd moet worden. De modewereld als geheel, als praktijk, produceert deze vaak onhoudbare schoonheidsidealen, en modellen zijn de letterlijke belichaming hiervan (Volonté, 2019).

Om te onderzoeken hoe modellen het werk blijven doen, hanteert Holla (2018) een combinatie tussen een pragmatische blik op het zelf en het zelf vanuit *field theory*. In het pragmatisme wordt het zelf gezien als reflexief geconstrueerd en uitgedrukt via narratieven, zowel intern als in interactie met anderen. Mensen gebruiken verhalen en interne conversaties, samen met sociaal aangeleerde culturele discoursen, om een samenhangend

---

¹⁹ Kruiter, J., & Schilder, J. (2020). *Evaluatie The Model's Health Pledge: Ervaringen & Impact in beeld*. Sardes. Geraadpleegd op 25 februari 2023, van <https://open.overheid.nl/repository/rnl-cb071c63-44f0-4827-b485-cd6d2be49f5c/1/pdf/evaluatie-the-models-health-pledge.pdf>

²⁰ Kruiter, J., & Schilder, J. (2020). *Evaluatie The Model's Health Pledge: Ervaringen & Impact in beeld*. Sardes. Geraadpleegd op 25 februari 2023, van <https://open.overheid.nl/repository/rnl-cb071c63-44f0-4827-b485-cd6d2be49f5c/1/pdf/evaluatie-the-models-health-pledge.pdf>

zelfbeeld te vormen en te reconstrueren (Holla, 2018). Daarnaast biedt het pragmatisme de mogelijkheid om modellen “*agency*” en “*empowerment*” terug te geven (p. 21, Holla, 2018). *Agency* verwijst naar het vermogen van individuen om zelfstandig te denken, beslissen en handelen, ondanks sociale en omgevingsbeperkingen. *Empowerment* is het proces waarbij individuen of groepen de middelen, vaardigheden, kennis en het vertrouwen verwerven om controle over hun leven te krijgen, zelfstandig beslissingen te nemen en hun potentieel te benutten. Dit stelt hen in staat invloed uit te oefenen op sociale, economische en politieke processen die hun leven beïnvloeden (Holla, 2018). Het pragmatisme sluit een invasieve invloed op het zelf door dominerende en controlerende krachten niet uit, maar laat wel ruimte voor verzet (Holla, 2018).

Holla (2018) hanteert tevens *field theory* – een theorie die het gedrag van individuen in termen van hun positie binnen een sociaal ‘veld’ beschrijft, omdat dit toepasbaar is op de modellenwereld, als *field* met een transnationaal karakter, met als centrum Parijs. Andere geografische locaties, waarbinnen modellen zich bevinden, verhouden zich tot het nastreefbare Parijs. Die verschillende plekken hebben verschillende morele waarden. Modellen praten en denken dan ook niet over zichzelf in termen van schoonheid maar in termen van “goed model-zijn”, wat samenhangt met hun fysieke locatie (p. 26, Holla, 2018).

De relatie tussen lichamelijke, moraliteit en het zelf zorgt ervoor dat mensen continu met zichzelf onderhandelen, over wat voor zelf zij willen uitdragen, omdat het zelfbeeld en de identiteit, voortdurend gevormd en hervormd worden door lichamelijke en sociale ervaringen (Holla, 2018). De uitdaging om het eigen zelfbeeld te definiëren of ermee te worstelen is iets wat iedereen kan ervaren, maar is vooral relevant voor modellen (Holla, 2018). De beroepsspecifieke eisen staan vaak in contrast met eigen en maatschappelijke normen en waarden of zelfs met andere normen binnen hetzelfde vakgebied. Wat de behoefte om het zelfbeeld te rechtvaardigen, intenser en complexer maakt. Hierdoor moeten modellen veel moeite doen om hun zelfbeeld te verdedigen, zelfs wanneer ze dit alleen voor zichzelf doen (Holla, 2018).

Uit de onderzoeken komt dan ook naar voren dat modellenwerk gepaard gaat met interne conflicten, omdat modellen steeds een bepaalde verschijning of persona dienen aan te nemen die mogelijk niet overeenkomt met hun identiteit (Holla, 2018). Entwistle & Wissinger (2006) beschrijven dit als een botsing tussen het objectieve en subjectieve zelf en

stellen de vraag hoe modellen het lichaam, dat het werk vereist, verenigen met het lichaam waarvan modellen houden en waarin ze leven.

Als *coping*mechanisme, om toch een coherent zelf te ervaren, om hun werk te kunnen blijven uitvoeren en om hun werkomstandigheden te normaliseren, gebruiken modellen rechtvaardigende narratieven die gelegitimeerd zijn in het veld waarin ze zich begeven (Holla, 2018). In bijvoorbeeld Amsterdam, rechtvaardigen modellen hun inspanningen door het doel om schoonheid te bereiken te vervangen voor het doel om gezond en fit te zijn, waarvan een modellenlichaam en mooie bijvangst is (Holla 2018). Deze rechtvaardigingen geven de modellen een gevoel van controle en een beter gevoel over zichzelf, wanneer ze moeilijke situaties het hoofd kunnen bieden.

De bereidheid om lastige situaties te doorstaan, het verdragen van stressvol of vernederend werk en het volharden in het ontwikkelen van vaardigheden, zijn effectieve manieren voor modellen om succesvol te worden (Holla, 2018). Holla (2018) geeft modellen *agency* terug door te laten zien dat modellen objectificatie niet alleen negatief, maar ook positief te beschouwen (Holla, 2018). Wanneer modellen zich actief inzetten om geobjectiveerd te worden door er creatief en vakkundig mee te 'werken', voelen ze zich gewaardeerd, trots, voldaan en gesterkt, zelfs wanneer ze als 'dingen' worden behandeld (Holla, 2018; Neumann, 2017). Daarnaast gebruiken ze ook rechtvaardigingen door gevoelens van objectificatie te herdefiniëren als actieve prestatie in plaats van passieve aanwezigheid (Holla, 2018; Mears, 2011). Sommige modellen zien hun werk als acteren, zodat wanneer ze met afwijzing te maken krijgen, het hun prestatie is die tekortschiet en niet hun hele belichaamde zelf (Mears & Finlay, 2005). Objectivering kan daarmee ook bijdragen aan een "bloeiend gevoel van eigenwaarde" (p.88, Holla, 2018).

Holla (2018) geeft desalniettemin aan dat, om deze positieve gevoelens met objectificatie te ervaren, modellen niet moeten worden behandeld als passief of inert en erkend moeten worden als een subject met autonomie (Nussbaum, 1995 in Holla, 2018). Dit is zeldzaam, en vooral voor *new faces* met weinig ervaring, moeilijk te ervaren. Meer ervaren modellen krijgen eerder het vertrouwen van het team dat ze "het doen werken" (p.82 Holla, 2018).

Tot slot, onthullen de rechtvaardigingen de omstandigheden die de rechtvaardigingen noodzakelijk maken (Holla, 2018). Daarbij kunnen ze de percepties van deze omstandigheden vertroebelen, waardoor rechtvaardigingen modellen kwetsbaar maken,

omdat ze minder bewust zijn van hun eigen preciaire situatie (Holla, 2018).

Concluderend, onderzoek naar de ervaring van model-zijn hanteren verschillende perspectieven op het zelf: belichaamd, pragmatisch en in relatie tot een bepaald *field* (Entwistle & Wissinger, 2006; Holla, 2018). Om succesvol te zijn als model dienen modellen hun hele belichaamde zelf te commodificeren. Dit gaat gepaard met fysieke en emotionele inspanningen en objectificatie, wat leidt tot vervreemding van het zelf en interne conflicten door de botsing tussen persoonlijke waarden en de normen van de modewereld, ofwel tussen het objectieve en subjectieve zelf. Modellen ervaren hun werk als een levensstijl, wat leidt tot een internalisering van de werkidentiteit en persoonlijke verantwoordelijkheid. Desondanks kunnen modellen *agency* en *empowerment* ervaren, waarbij ze rechtvaardigingen gebruiken om een coherent zelfbeeld te behouden en succes te boeken (Holla, 2018). Dit brengt het risico met zich mee dat ze de ernst van hun werkomstandigheden niet (h)erkennen en het structurele problemen onbesproken laat.

4.3 Tegendenken: reflectie op de notie van het zelf vanuit zorgethisch perspectief

Vanuit een zorgethisch perspectief op het zelf wordt zichtbaar dat de perspectieven in de onderzoeken, op een verschillende vlakken, ontoereikend zijn om de negatieve invloed van modellenwerk op het zelf te verbeteren. Ten eerste bestaat het risico dat de pragmatische blik op het zelf opnieuw een individuele verantwoordelijkheid aan modellen toebedeelt (Tronto, 1993). Holla (2018) stelt al dat de structuren binnen de modewereld, die het zelf van modellen beperken, verbloemd blijven wanneer modellen rechtvaardigingen gebruiken en dat dit hen kwetsbaar maakt. Om daartegen in verzet te komen en een coherent zelf te blijven ervaren, geeft de pragmatische kijk op het zelf *agency* aan modellen terug. Dit is in verschillende opzichten belangrijk voor modellen. Echter, blijft de normalisatie van de individuele verantwoordelijkheid, om aan de eisen van het werk te voldoen en om structurele problemen het hoofd te bieden, bij modellen liggen, waardoor vervreemding, commodificatie en objectificatie van modellen blijven bestaan (Tronto, 1993). Dat terwijl het bredere, complexere, individu overstijgende problemen zijn waarin modellen afhankelijk zijn van anderen.

Ten tweede zorgt de focus op ‘*agency* teruggeven’ ervoor dat de waardering van de

zorgethische waarden, afhankelijkheid en kwetsbaarheid, onderbelicht blijven. Dat terwijl deze begrippen, relaties tussen mensen op de voorgrond plaatsen en daarmee voor verbinding en gezamenlijke verantwoordelijkheid kunnen zorgen. Dat modellen vaak als (jonge) adolescenten zonder ervaringskennis de modewereld binnenkomen, onderstreept de urgentie om deze waarden te bespreken (Carr & Mercer, 2017). In deze specifieke beginperiode zijn (jong) adolescenten modellen bijzonder kwetsbaar voor invloeden die een negatieve impact kunnen hebben op hun zelfbeeld en het internaliseren van persoonlijke verantwoordelijkheid. Dit komt door hun verhoogde gevoeligheid voor sociale invloeden en de vorming van hun identiteit, die tijdens deze fase wordt versterkt door neurologische ontwikkelingen (Blakemore, 2008; Noddings, 1984).

Ten derde, ondanks dat de aangehaalde onderzoeken het zelf beschouwen vanuit een sociologisch oogpunt, is er weinig oog voor interpersoonlijke relaties. Wanneer relationaliteit in de onderzoeken naar voren komt, heeft het een negatieve connotatie: modellen staan vaak in dienst van anderen en krijgen te maken met objectificatie en afwijzing door anderen. Echter, dat relaties ondersteunend en verbindend voor en met het zelf en anderen kunnen zijn, zodat autonomie en (een positieve) zelfervaring kunnen worden gevoeld, wordt niet belicht (Hamington, 2004, 2012, 2020; Kittay, 2019; Miller, 2020).

Tot slot mist in de onderzoeken dat het lichaam een kennisbron is van zorgzaamheid, zowel voor het zelf als voor anderen. Zorgethiek benadrukt dat het lichaam een middel kan zijn om verbinding met zowel het zelf als anderen na te streven, als tegenwicht tegen vervreemding en geïndividualiseerde verantwoordelijkheid (Gilligan, 1982; Hamington, 2004, 2012, 2020). Zo kunnen respect en empathie bijvoorbeeld worden uitgedrukt door lichamelijke handelingen zoals luisteren, oogcontact maken, of fysieke ondersteuning bieden (Hamington, 2020).

Een zorgethisch perspectief maakt duidelijk dat het huidige onderzoek naar modellenwerk tekortschiet in het aanpakken van de negatieve invloed op het zelf. Ten eerste, benadrukt een pragmatische benadering het risico dat modellen ten onrechte individueel verantwoordelijk worden gehouden, wat hun kwetsbare omstandigheden versterkt. Ten tweede, wordt onvoldoende aandacht besteed aan de rol van afhankelijkheid en kwetsbaarheid, waarden die juist essentieel zijn voor het bevorderen van verbinding en gedeelde verantwoordelijkheid. Daarnaast wordt relationaliteit vaak enkel negatief belicht, terwijl ondersteunende relaties cruciaal zijn voor een positieve zelfervaring en autonomie.

Ten slotte ontbreekt het inzicht dat het lichaam een belangrijke kennisbron is voor zorgzaamheid en het opbouwen van verbinding met zowel het zelf als anderen.

4.4 Omdenken: naar verbinding, relationele autonomie en een positiever zelfbeeld

Hieronder wordt gereflecteerd op hoe een zorgethische notie van het zelf, meer verbinding met andere modeprofessionals en het zelf en zorgzaamheid voor modellen kan brengen.

Zorgethiek kan relaties herdefiniëren als bronnen van kracht en ondersteuning zodat autonomie en zelfervaring niet meer in het geding komen, en er ruimte komt voor verbinding en een gedeelde in plaats van een individuele verantwoordelijkheid voor modellen (Tronto, 1993). Alhoewel er binnen zorgethiek vooral gesproken wordt over *zorgrelaties*, is dit ook toepasbaar op relaties tussen modellen en andere modeprofessionals. Zorg wordt binnen zorgethiek gezien als essentieel aspect van menselijke ontwikkeling en welzijn (Tronto, 1993). Zo draagt een relatie, met zorgzaamheid aan de basis, bij aan het vermogen van individuen om te bloeien, oftewel om een volledig en zelfvervullend leven te leiden (Tronto, 1993). Deze relationele, zorgzame basis kan dus ook tussen modellen en andere modeprofessionals ontplooiën en de fundering vormen voor hun zakelijke en creatieve relatie met daarin ruimte voor respect, aandacht, betrokkenheid en gedeelde verantwoordelijkheid waardoor modellen zich gezien, in plaats van een object, kunnen voelen, wat hun zelfperceptie positief kan beïnvloeden.

Voor deze zorgzame basis is aandacht voor elkaar nodig (Hamington, 2020; Van Heijst, 2008). In de zorg telt de erkenningsbehoefte van mensen vaak niet voldoende mee. Van Heijst (2008) schrijft dat dit zorgt voor ervaringen van verlatenheid en vervreemding bij zowel zorgontvangers als -verleners. Zij voelen zich “een nummer en laatstgenoemden een veredeld hulpmiddel” (p.12, Van Heijst, 2008). Als we deze gedachtegang op modellen toepassen wordt de parallel met de ervaringen van modellen zichtbaar: hun professionele rol die opdrachten boekt, wordt vooral gewaardeerd en niet hun ‘wie’. Die professionele rol is daarbij ook nog onderdeel geworden van hun zelf. Juist vanwege de hoge eisen, het altijd ‘aan staan’, het geobjectiveerd worden door anderen, waardoor modellen zichzelf ook telkens van de buitenkant bekijken, beoordelen en controleren, kunnen ze ook hun eigen ‘wie’ moeilijk voelen of uiten (Entwistle & Wissinger, 2006; Holla, 2018). Hamington (2012) stelt,

dat wanneer binnen de geneeskunde, het lichaam als object wordt behandeld en niet holistisch wordt begrepen, vervreemding van geest en lichaam ontstaat wat toepasselijk is op de ervaring van modellen (Hamington, 2012). De lichamen van modellen dienen niet alleen gezien te worden als louter esthetische objecten, maar als levende, kwetsbare wezens die zorg en respect verdienen. Door aandacht aan elkaar te geven, modellen te zien als mens en niet als handelswaar, kan erkenning komen voor de worstelingen die modellen ervaren. Modellen zijn dan niet alleen een subject wanneer ze een opdracht boeken, maar ook wanneer ze andere elementen van *aesthetic labor* uitvoeren.

Aandacht voor elkaar begint in het lichaam (Hamington, 2020). De conceptualisering van lichamelijke binnen zorgethiek kan helpen om empathie, aandacht en een diepgaand begrip te ontwikkelen bij andere modeprofessionals, voor de inspanningen, ervaringen en behoeften van modellen. Dit zorgt voor sterkere emotionele banden en een gevoel van verbondenheid, wat relaties veerkrachtiger, wezenlijk en betekenisvol maakt (Tronto, 1993). Omdat iedereen een lichaam heeft, leidt lichamelijke naar gemeenschappelijkheid en verbinding tussen mensen (Hamington, 2015). Dit maakt het mogelijk zich in te leven in de ervaringen van modellen en hen (deels) te begrijpen. Andere modeprofessionals kunnen relateren aan gevoelens die modellen ervaren en zich afvragen: hoe voelt het om geobjectiveerd te worden en hoe voelt het om afwijzing te ervaren? Dit perspectief kan helpen om modellen te ondersteunen in het ontwikkelen van een gezond en stabiel zelfbeeld, ondanks de druk en verwachtingen van de mode-industrie.

Relaties bieden daarmee een manier om de zelfvorming van modellen positief te ondersteunen. Binnen zorgethiek wordt dan ook gesproken over relationele autonomie (Verkerk, 2001). Hiermee wordt bedoeld dat autonoom zijn niet iets is dat men bereikt door alleen te handelen, maar iets dat zich ontwikkelt en zichtbaar wordt binnen een bepaalde context en in relatie tot en interactie met anderen (Keller, 1997; Verkerk, 2001). De nadruk ligt hierbij niet zozeer op het vermogen om zelf beslissingen te nemen, maar op de samenhang tussen iemands handelen en identiteit. Het gaat om de zelfervaring waarbij de persoon het eigen handelen situationeel ervaart en erkent als passend bij zichzelf (de Wit, 2012). Zo kan *empowerment* binnen verbinding met andere modeprofessionals plaatsvinden.

Relationele autonomie erkent de essentiële onderlinge afhankelijkheid van mensen, waarbij deze wederzijdse afhankelijkheid als cruciaal wordt gezien voor het menselijk bestaan en het vermogen om volledig te functioneren als individu. Door mensen als onderling

afhankelijk te beschouwen, wordt erkend dat alles wat bereikt is, verweven is met de acties of passiviteit van anderen. Dit ondermijnt het idee van individuele verantwoordelijkheid voor het falen of succes van modellen en benadrukt dat verandering in de modewereld ten behoeve van modellen een collectieve inspanning vereist.

Wanneer wordt gekeken naar de structuur van de modeindustrie, met de focus op uiterlijk, competitie en tijdelijke carrières, wordt duidelijk dat dit structurele kwetsbaarheid kan creëren voor (jonge) modellen. Dit kan leiden tot ongelijke arbeidsomstandigheden en beperkte zekerheid in hun loopbaan (Miller, 2020). In de adolescentie, een periode die cruciaal is voor identiteitsvorming, vormt de modellenwereld een extra kwetsbaar makende omgeving, waardoor automatisch een beroep wordt gedaan op de afhankelijkheidsrelaties met boekers en andere modeprofessionals. Vooral boekers zijn van belang omdat modellen met hen een langdurige relatie aangaan waarin ze voor begeleiding en stabiliteit kunnen zorgen in steeds veranderende omstandigheden. Met andere modeprofessionals hebben modellen kortdurende ontmoetingen op castings, go-sees en opdrachten.

Een zorgethisch perspectief biedt een essentiële lens om de ervaringen van modellen te begrijpen door de samenhang tussen relationaliteit, kwetsbaarheid, afhankelijkheid en lichamelijke te benadrukken. Dit perspectief kan helpen de impact op het zelf te verbeteren. Zakelijke en creatieve relaties tussen modellen en andere modeprofessionals met een zorgzaam fundament, kunnen voor modellen zorgen voor een menselijke benadering van model-zijn. Vooral vanwege de kwetsbaar-makende structuren en de veelal jonge modellen in de modewereld is dit essentieel. Doordat iedereen een lichaam heeft kunnen worstelingen die modellen ervaren, invoelbaar worden voor andere modeprofessionals. Vanuit deze basis kunnen modellen ondersteund worden in modellenwerk en kan relationele autonomie en een gezamenlijke verantwoordelijkheid ontstaan.

4.5 Conclusie: beantwoording deelvraag twee

Het eerste deel van hoofdstuk vier is gericht op het beantwoorden van de tweede deelvraag van deze thesis: “hoe conceptualiseert zorgethiek het zelf en wat betekent dit voor de theorievorming rondom model-zijn?” Een zorgethische benadering van het zelf kijkt naar de manier waarop mensen door relaties gevormd worden, waarbij kwetsbaarheid, afhankelijkheid en lichamelijke cruciale aspecten zijn. Het zelf wordt gezien als relationeel en dynamisch, ontstaan binnen een web van (zorgzame) relaties. Kwetsbaarheid

en afhankelijkheid worden erkend als fundamentele menselijke aspecten die een morele verantwoordelijkheid tot zorg voor anderen met zich meebrengen. Lichamelijke en het zelf zijn holistisch verbonden, omdat het lichaam fungeert als bron van morele en zorgzame kennis, wat essentieel is voor het geven en ontvangen van zorg, wat vormend is voor het zelf.

In de literatuur omtrent de ervaring van model-zijn en de invloed op het zelf, is er weinig oog voor relaties, terwijl deze positief en ondersteunend voor modellen kunnen zijn. Binnen zorgzame relaties wordt men een 'wie', wat een waardevolle toevoeging is om de ervaring van model-zijn te bestuderen. Uit de literatuur komt namelijk naar voren, dat modellen gecommuniceerd en geobjectiveerd worden waardoor hun menselijkheid in het geding komt en ze vervreemd raken van hun zelf.

Bovendien wordt de verantwoordelijkheid voor zowel succes als falen van modellen, evenals voor een gezondere mode-industrie, vaak, ten onrechte, bij de modellen gelegd. Zorgethiek kan deze onevenredige, genormaliseerde verantwoordelijkheid omdenken. Wat cruciaal is voor de zelfervaring van (jonge) modellen. Modellen zijn de belichaming van schoonheidsnormen, die door een complex systeem gecreëerd worden en modellen kwetsbaar maken. Deze normen zijn namelijk onderdrukkend voor de autonomie en eigenheid van modellen. Zorgethiek beargumenteert dat kwetsbaarheid een appèl doet op de afhankelijkheidsrelatie met anderen. Door deze kwetsbaarheid van modellen te erkennen komt de verantwoordelijkheid die andere modeprofessionals hebben, om modellen te ondersteunen in hun worstelingen en vanwege hun betrokkenheid in datzelfde systeem, naar voren. De zorgzame relaties die dan potentieel ontstaan, kunnen autonomie en verbinding met hun zelf teruggeven.

Tot slot, de conflicten die modellen ervaren en het gebruik van rechtvaardigingen om het werk te kunnen blijven doen en een coherent zelf te ervaren, zijn een koppeling tussen het lichaam en het zelf, vanwege lichamelijke sensaties, en de sociale en culturele context die vorm geven aan welke rechtvaardigende narratieven als legitiem worden beschouwd binnen modellenwerk en daarom ook beïnvloeden wanneer modellen zich een 'goed' model voelen. Waaraan zorgethiek toevoegt, dat het lichaam tevens de bron is van zorg. Dit inzicht kan de relaties tussen modellen en modeprofessionals verdiepen vanwege de lichamelijke sensaties in het lichaam die als kennisbron dienen om zich in te leven in de positie en gevoelens van modellen.

4.6 Zorg

Het tweede deel van dit hoofdstuk richt zich op de derde deelvraag: “hoe conceptualiseert zorgethiek ‘goede zorg’?”. Dit sorteert voor op de vraag, hoe de modewereld zorgzamer kan worden naar haar modellen, die in hoofdstuk vijf behandeld wordt. Om te bepalen wat goede zorg is, vanuit zorgethisch oogpunt, worden Tronto’s (1993) ‘vier fasen van zorg’ gehanteerd. Tronto (1993) omschrijft zorg niet alleen als een handeling of een deugd, maar als menselijke activiteit, ondersteunend aan een zo goed mogelijk leven. Tronto en Fisher (1993) definiëren zorg als volgt:

A species activity that includes everything that we do to maintain, continue, and repair our ‘world’ so that we can live in it as well as possible. That world includes our bodies, and our environment, all of which we seek to interweave in a complex, life-sustaining web. (p. 103, Tronto, 1993)

Deze benadering van het concept zorg is toepasbaar op de modewereld, waar ook gestreefd kan worden naar een zo goed mogelijk leven, in het geval van deze thesis, toegespitst op een zo goed mogelijk leven voor haar modellen.

Voor Tronto (1993) is zorg een proces en heeft goede zorg vier ethische elementen nodig: aandacht, verantwoordelijkheid, competentie, en responsiviteit. In haar kader, dat vier fasen omvat, komen deze terug. Zorg is dus niet alleen een handeling, maar een zorgzame werkwijze die binnen relaties kunnen ontstaan. Dit maakt het bruikbaar voor modellen en de relaties die ze met andere modeprofessionals hebben. Bovendien maakt het opdelen in vier fasen inzichtelijk waar het precies schort aan zorgzaamheid voor modellen.

De fasen, met daaraan verbonden de ethische elementen zijn: *caring about* (aandacht), *taking care of* (verantwoordelijkheid), *care giving* (competentie) en *care receiving* (responsiviteit). Hieronder zal ik uitwerken hoe dit er voor de evaluatie van zorgzaamheid voor modellen binnen de modewereld uitziet:

1. *Caring about* gaat over het opmerken, herkennen en erkennen van zorgbehoeften bij anderen. Hiervoor is aandacht van de zorggever, in dit geval andere modeprofessionals, nodig. (H)erkent de modellenwereld behoeften en zorgen van modellen, zoals mentale gezondheid, fysieke gezondheid, en werkdruk? Zijn er mechanismen binnen de industrie om de behoeften van modellen te identificeren en worden deze behoeften serieus genomen?

2. *Taking care of* gaat over de bereidheid om de verantwoordelijkheid voor het zorgdragen op zich te nemen. Neemt de modellenwereld verantwoordelijkheid om voor bovenstaande geïdentificeerde behoeften te zorgen? Is er beleid of zijn er procedures en structuren die de verantwoordelijkheid nemen om voor modellen te zorgen, zoals toegang tot gezondheidszorg, psychologische ondersteuning, en eerlijke arbeidsvoorwaarden? Maar ook op kleiner niveau, voelen andere professionals zich verantwoordelijk om zorg te dragen voor bovenstaande noden?

3. *Care giving* is het daadwerkelijk verlenen van zorg. Dit bevat de fysieke en praktische handelingen die nodig zijn om voor iemand te zorgen en vraagt om bekwaamheid van de zorgverlener. Modeprofessionals zijn geen zorgverleners en beschikken daardoor niet direct over deze competenties. Desalniettemin kunnen zij doorverwijzen naar de juiste mensen en speelt hun houding tevens een belangrijke rol. Zorg geven kan namelijk ook luisteren en aandacht geven zijn (Gilligan, 1982). Hebben modeprofessionals de nodige vaardigheden of training gehad om effectief voor modellen te zorgen en hun welzijn te waarborgen?

4. *Care receiving* gaat over de reactie van de zorgontvanger, het model, die uiteindelijk bepaalt of hij/zij/hen goede zorg heeft ervaren en hoe diegene daarop reageert. Dit maakt het belang van het reageren op de echte behoefte van de zorgontvanger duidelijk, inclusief het erkennen van hun kwetsbaarheid en afhankelijkheid. Hoe reageren modellen op de zorg die ze ontvangen? Voelen ze zich gehoord en ondersteund? Hoe ontvangt men feedback van modellen en wat wordt hiermee gedaan?

Concluderend, goede zorg heeft vier ethische elementen: aandacht, verantwoordelijkheid, competentie en responsiviteit. Tronto (1993) bracht deze samen in een kader dat de vier fasen van een zorgproces vormt. Met dat kader kan gereflecteerd worden op een praktijk, in dit geval de modewereld, om te bepalen hoe zorgzaamheid er voor modellen uitziet.

Hoofdstuk 5: Discussie

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de laatste deelvraag: hoe kunnen de inzichten van bovenstaande deelvragen bijdragen aan een zorgzamere modewereld voor modellen? Daarvoor zal er mee-, tegen- en omgedacht worden met de bevindingen uit de onderzoeken van hoofdstuk drie en vier, bekeken vanuit het kader van Tronto (1993). In het meedenken wordt uiteengezet hoe zorgzaamheid naar modellen uit de data naar voren komt. Het tegendenken beslaat verschillende aspecten waar zorgzaamheid ontbreekt. Tot slot zal bij omdenken beargumenteerd worden hoe het ook kan en worden aanbevelingen gedaan voor de praktijk.

5.1 Meedenken: zorgzaamheid die er al is

De zorgbehoeften van modellen die uit de dagboeken en de literatuur naar voren komen, draaien niet zozeer om het letterlijk verzorgd worden, maar om het voelen van een interne stabiele basis. De zorghische inzichten, relationaliteit, afhankelijkheid, kwetsbaarheid en lichamelijke, die allen rondom het concept zorg draaien, kunnen hierin ondersteunend zijn. Deze intrinsieke waarden van mens-zijn helpen modellen om een stabiele basis te ontdekken en ontwikkelen, zodat ze meer zelfvulling kunnen ervaren.

In de inleiding kwam naar voren dat er op nationaal en internationaal niveau langzaam belangenorganisaties opkomen en overheden zijn, die aandacht hebben voor de omstandigheden binnen de modewereld, die deze fysiek en mentaal ongezond maken voor modellen^{21 22} (Rodgers et al., 2017; Rodgers et al., 2020a; Rodgers et al., 2020b). Daarmee proberen ze de gezondheid van modellen, arbeidsomstandigheden en rechten voor (onder andere) modellen te verbeteren, wat gepaard gaat met erkenning voor misstanden in de modewereld, de structuren die hierachter zitten en de worstelingen waarmee modellen te maken hebben. Daarnaast krijgen de ervaringen van modellen steeds meer een platform op sociale media accounts, (online) *magazines* en binnen de wetenschap, mede doordat modellen zelf onderzoek zijn gaan doen. Dit kan gezien worden als zorgzaamheid naar hun eigen behoeften om misstanden in de modewereld, en de realiteit van modellenwerk, onder de aandacht te brengen en dit creëert een ondersteunende omgeving voor andere modellen.

Beleid of organisaties worden niet genoemd in de dagboeken of literatuur. Wel

beschrijven de dagboeken momenten waarop bureaus verantwoordelijkheid nemen om de modellen te ondersteunen in hun werk en zo hun *aesthetic labor* werkbaar maken. Hoewel de literatuur zelden aandacht besteedt aan deze ondersteuning, benadrukken de dagboeken hoe belangrijk dit is voor het zelfvertrouwen en positieve zelfbeeld van modellen. Bijvoorbeeld, door Sam door te verwijzen naar een diëtist, helpt dit om fluctuaties in haar gewicht te begrijpen en accepteren. Daarnaast wordt relationele autonomie zichtbaar wanneer het bureau Gloria steunt bij het maken van een weloverwogen keuze, zoals studeren naast haar werk, waardoor ze zich gesterkt voelt om de beslissing te nemen die het beste bij haar past.

Tot slot, laten de dagboeken zien hoe zorgzaamheid door modellen naar zichzelf tot uiting komt. Zowel startende als ervaren modellen proberen hun behoeften serieus te nemen door hun grenzen te bewaken. Voor de startende modellen betekent dit soms dat ze de lichaamsbeweging overslaan wanneer het te veel wordt, terwijl de ervaren modellen vooral focussen op het behouden van hun eigenheid in hun werk.

Concluderend, de toenemende aandacht op nationaal en internationaal niveau onderstreept dat organisaties en overheden steeds meer de problemen en structurele uitdagingen waarmee modellen te maken hebben, erkennen. Sociale media, tijdschriften en wetenschappelijk onderzoek bieden platforms waar modellen deze ervaringen kunnen delen, wat een ondersteunende omgeving creëert waarin modellen hun worstelingen kunnen bespreken en valideren. Daarnaast laten de dagboeken zien dat modellenbureaus soms verantwoordelijkheid nemen voor de ondersteuning van modellen in hun werk, wat hun zelfvertrouwen en relationele autonomie positief beïnvloedt. Tot slot tonen modellen zelfzorg door hun grenzen te bewaken en waarmee ze hun eigenheid proberen te behouden.

5.2 Tegendenken: het ontbreken van zorgzaamheid

In de modewereld wordt van modellen verwacht dat zij hun volledige belichaamde zelf commodificeren, waardoor hun ervaringen vaak onderbelicht en stemmen ongehoord blijven. Modellen worden beoordeeld op hoe goed ze in staat zijn zichzelf als model te profileren, zowel op het gebied van hun uiterlijk als de presentatie van hun persoonlijkheid. Beiden

---

²¹ Kruijer, J., & Schilder, J. (2020). *Evaluatie The Model's Health Pledge: Ervaringen & Impact in beeld*. Sardes. <https://open.overheid.nl/repository/rnl-cb071c63-44f0-4827-b485-cd6d2be49f5c/1/pdf/evaluatie-the-models-health-pledge.pdf>

²² The model Alliance. *Our mission*. Geraadpleegd op 24 april 2022, van <https://www.modelalliance.org/>

komen neer op een beoordeling van hun buitenkant, wat modellen dwingt henzelf ook op deze manier te bekijken. Het zorgt ervoor dat ze afhankelijk worden van externe validatie waardoor de behoeften van modellen onvoldoende worden erkend, herkend en serieus genomen — zowel door modeprofessionals als door de modellen zelf. Daarbij lossen modellen de uitdagingen waarmee ze worden geconfronteerd, vaak zelfstandig op. Deze uitdagingen verschillen voor startende en ervaren modellen.

Dit blijkt allereerst uit de benadering van overheidsbeleid dat gericht is op het gezonder maken van de modewereld voor modellen, met als achterliggend doel het bevorderen van de volksgezondheid. Dit beleid houdt echter geen rekening met de specifieke behoeften van modellen zelf. Daarnaast duidt het ontstaan van de empowerende organisaties, geïnitieerd door modellen, juist *op* dat gebrek aan erkenning en begrip voor behoeften en zorgen van modellen.

Uit de literatuur en de dagboeken blijkt hoe moeilijk het is om de behoeften van modellen te erkennen, herkennen en serieus te nemen, binnen de kwetsbaar makende mode-industrie. Deze industrie draagt bij aan gevoelens van vervreemding en autonomieverlies, vanwege de onvoorspelbaarheid; hoge eisen die gesteld worden; de normalisatie van het aanpassen; de interne conflicten die dit veroorzaakt en de rechtvaardigingen die modellen hanteren om daarmee om te gaan. In dit proces nemen andere modeprofessionals nauwelijks verantwoordelijkheid om modellen te ondersteunen, terwijl de kwetsbaarheid van modellen juist om zorg vraagt, gezien de afhankelijkheidsrelatie en de gedeelde betrokkenheid in de mode-industrie. Dit leidt ertoe dat modellen een extra laag van *aesthetic labor* op zich moeten nemen, waarbij de verantwoordelijkheid volledig op hun schouders rust om hun werk te kunnen doen.

Modellen worden pas gezien als subject wanneer ze (prestigieuze) opdrachten boeken. Een groot deel van het werk is daardoor onzichtbaar en voeren ze veelal alleen uit. Modellen hebben daardoor weinig *agency*, wat samenhangt met de werkervaring van modellen. De dagboeken vullen de literatuur aan door te laten zien dat ervaren modellen meer subjectiviteit hebben opgebouwd waardoor ze het privilege hebben om hun behoeftes meer op de voorgrond te plaatsen. De startende modellen daarentegen, zijn ambitieus, onervaren en hebben nog niet het vertrouwen van de industrie gekregen, waardoor zij kwetsbaarder zijn en eerder geobjectiveerd worden. Daarbij ontbreekt bij hen het bewustzijn van de invasiviteit van de industrie op hun eigenheid en planning, wat te maken heeft met de katalyserende

werking naar volwassenheid waarin deze verantwoordelijkheden worden geïnternaliseerd en genormaliseerd.

De onzichtbare inspanningen werken - zowel voor startende als ervaren modellen - door in hun privéleven waardoor de werkidentiteit, met alle verantwoordelijkheden die daarbij komen kijken, geïnternaliseerd wordt (Carr & Mercer, 2017). De modellen opereren in een wereld van intense concurrentie, waarin ze afhankelijk zijn van boekers en opdrachtgevers voor werk. Hierdoor moeten ze hun zelf en planning voortdurend aanpassen; zichzelf disciplineren, zo goed mogelijk verkopen en omgaan met afwijzingen. Dit proces gaat zo ver dat modellen deze rol internaliseren en beschouwen als een morele standaard. Wanneer ze voldoen aan deze standaard kan dat gevoelens van zelfwaardering, -validatie en trots oproepen bij de modellen.

Echter, wanneer het modellen niet lukt zich aan de normen (fysiek en emotioneel) van de modewereld aan te passen of wanneer (prestigieus) werk uitblijft, beschouwen ze zichzelf vaak als falende en als geen 'goed' model. De dagboeken brengen deze worstelingen duidelijk naar voren. Zo ervaart Mitsy interne worstelingen wanneer ze geen werk heeft; ze vergelijkt zichzelf voortdurend met anderen, voelt zich onzeker, en probeert dit gevoel, door middel van positief toe te spreken, te onderdrukken. Haar zelfwaardering hangt af van hoe goed ze voldoet aan de verwachtingen van de industrie, wat de invloed op haar zelfbeeld duidelijk laat zien. Dit illustreert de interne worstelingen waarmee modellen te maken krijgen om zowel een coherent zelf te blijven ervaren als het werk te kunnen blijven doen. Het creëert een botsing tussen de internalisering van de hoge eisen uit de modellenindustrie en hun eigen gevoelens en overtuigingen die in wisselwerking staan met hun privéomgeving en de maatschappij.

Holla (2018) beschrijft hoe modellen conflicten ervaren door botsende normen en waarden uit de maatschappij en de mode-industrie. De dagboeken laten daarnaast zien dat deze conflicten zich ook voordoen in privérelaties, wat de invloed van modellenwerk op het zelf verder benadrukt. De invasieve verantwoordelijkheid die modellenwerk met zich meebrengt, dwingt startende modellen bijvoorbeeld om zich 'volwassener' te gedragen in hun privéleven, dan toen ze nog geen model waren. Ze moeten letten op hun voeding, waardoor ze niet altijd als "19-jarige" (Gloria) kunnen meedoen met hun leeftijdsgenoten. Voor Sam was het moeilijk om door het vele reizen stabiele relaties op te bouwen, en Mitsy voelt zich ongemakkelijk bij de verjaardag van haar moeder, omdat ze niet het stereotype beeld van

modellen die eetproblematiek ervaren, wil bevestigen aan de visite. Modellen moeten zich dus niet alleen binnen hun werk, maar ook in hun privéleven verhouden tot hun modellenrol, terwijl ook de privé relaties essentieel zijn voor hun zelfontwikkeling.

Uit de literatuur en dagboeken blijkt dat erkenning van de worstelingen van modellen en ondersteuning door andere modeprofessionals vaak tekortschiet. Zorgethiek benadrukt dat relaties een cruciale rol kunnen spelen in het bevorderen van positieve zelfgevoelens en een coherent zelfbeeld. Een belangrijk inzicht uit de dagboeken, als aanvulling op de literatuur, is dat moederbureaus, en moederagenten/boekers in het bijzonder, een grote rol spelen in het al dan niet ervaren van ondersteuning. Dit legt een verantwoordelijkheid bij hen om de relatie met modellen zorgzamer te maken, door modellen te zien als 'wie', om tegen objectificatie in te gaan.

Hoewel de modellen interne conflicten ervaren, komt uit de dagboeken en de literatuur het bewustzijn bij modellen van de structuren die hieraan ten grondslag liggen, nauwelijks naar voren. Overeenkomend tussen de dagboeken en de literatuur, wordt zichtbaar dat modellen rechtvaardigingen gebruiken, die een vertroebelende sluier kunnen leggen over de werkelijke omstandigheden. Terwijl die rechtvaardigingen eigenlijk een reactie zijn op belemmerende structuren voor de eigenheid en autonomie van de modellen. Holla's (2018) onderzoek bevestigt de mogelijk toekomstige risico's voor een overname van het zelf van startende modellen, toen hun dagboeken werden bekeken vanuit de (negatieve) ervaringen van de ervaren modellen.

Daarnaast leggen die rechtvaardigingen een vertroebelende sluier over de gevoelens en behoeften van modellen. Zorgethiek laat zien dat het lichaam, vanwege de lichamelijke sensaties, een essentieel onderdeel is van zorg ontvangen. Modellen ervaren de conflicten *in* hun lichaam *en* kunnen daar verifiëren of hun behoeften worden vervuld. Echter, het gebruik van rationele rechtvaardigingen, haalt hen weg bij deze lichamelijke kennis.

Het bewustzijn van die onderdrukkende structuren is wel groter geworden naarmate de modellen langer in het vak zitten. Veel jonge modellen ervaren aanvankelijk niet hoe diepgaand de structuren binnen de modewereld hun zelfgevoel en autonomie aantasten. De dagboeken laten, als toevoeging op de literatuur zien dat, naarmate modellen meer ervaring opdoen, ze leren hun *agency* meer terug te nemen en weerbaarder te worden. Deze groei komt vaak met een verschuiving in discipline: waar ze eerder hard werkten om aan de eisen van de mode-industrie te voldoen, doen ze nu moeite om hun eigen grenzen te bewaken en

keuzes te maken die hun welzijn ondersteunen. Waarmee ook dit neerkomt op een extra laag van *aesthetic labor* met een individuele verantwoordelijkheid.

Hoewel ervaren modellen hun verzet als een overwinning beleven en dit hun gevoel van autonomie ten goede komt, blijven de onderdrukkende structuren in de mode-industrie onveranderd. Dit is vergelijkbaar met de analyse van Holla (2018), die aantoont dat modellen weliswaar enige mate van *agency* terugwinnen door objectificatie naar hun hand te zetten, maar dat hiermee ook het risico bestaat dat dit uiteindelijk neerkomt op het onbewust normaliseren van objectificatie en het conformeren aan externe verwachtingen. Ervaren modellen hebben vaak meer vrijheid om opdrachten te weigeren en krijgen meer vertrouwen van de industrie, maar dit betekent niet dat ze geen innerlijke strijd meer ervaren. Ze blijven moeite houden om hun eigenheid en autonomie te voelen, bijvoorbeeld wanneer ze zich zo spontaan en zelfverzekerd mogelijk proberen te presenteren aan boekers en opdrachten niet durven af te wijzen. Hun ervaring biedt hun privileges, zoals het beter kennen van hun lichaam waardoor het makkelijker is om aan de modellenmaten te voldoen. Toch kan dit verbloemend werken om in te zien dat de eisen nog steeds extreem zijn.

Uit het tegendenken blijkt dat zorgzaamheid voor modellen binnen de modewereld tekortschiet. Andere modeprofessionals erkennen niet altijd hun rol in deze dynamiek en er wordt weinig gedaan om de verantwoordelijkheden beter te verdelen. Zorgethiek benadrukt het belang van zorgzame relaties, waarbij de dagboeken specifiek wijzen op de cruciale rol van boekers (bij het moederbureau). Zorgzame relaties met hen ontbreken veelal. De mode-industrie, als geheel, maakt modellen vatbaar voor vervreemding van hun zelf en verlies van autonomie. Juist dit doet een beroep op de zorg van anderen. Modellen proberen de interne conflicten die hieruit voortkomen te rechtvaardigen, om een coherent zelf te blijven bewaren. Door deze rationalisaties worden hun gevoelens en behoeften verbloemd en normaliseren ze de onderdrukkende structuren verder, wat leidt tot een vicieuze cirkel van vervreemding en een verdere normalisering van commodificatie, objectificatie en hun individuele verantwoordelijkheid om aan de eisen en normen uit de modewereld te voldoen. Tot slot, hoewel startende modellen bijzonder kwetsbaar zijn en hun zorgbehoefte urgent is, mogen de impact op en de worstelingen van ervaren modellen niet uit het oog worden verloren.

5.3 Omdenken en aanbevelingen voor de praktijk

Modellen ervaren spanning tussen het voldoen aan de professionele eisen en het behouden van eigenheid en welzijn. Het gaat hierbij om het vinden van een balans tussen het tegemoetkomen aan deze behoefte en het besef dat modellenwerk bepaalde eisen en opofferingen met zich meebrengt. Uit de data kwam naar voren dat de rol van modellenbureaus, en vooral het moederbureau, hierin ondersteunend of belemmerend kan zijn. Daarom is ervoor gekozen om het omdenken toe te spitsen op de relatie tussen het moederbureau en modellen. Dit vormt een concreet startpunt om de modewereld zorgzamer te laten zijn naar haar modellen. Deze paragraaf komt met praktische aanbevelingen en de gedachtegang daarachter, om een zorgzamere relatie tussen modellen en hun moederbureaus te creëren.

Deze aanbevelingen kunnen als blauwdruk dienen, maar per situatie moet, in samenspraak met modellen en alle andere betrokkenen, naar werkbare en bevredigende relaties gezocht worden die modellen ondersteunen in hun behoeften. Vanwege de cruciale rol van modellenbureaus in het welzijn van modellen, zou er ook een systeem moeten zijn die bureaus controleert. Dit gaat de reikwijdte van deze thesis te buiten, de focus hier is de relatie tussen modellen en een modellenbureau dat open staat voor verandering.

De relatie tussen modellen en het moederbureau wordt op drie niveaus besproken, die elk tegemoetkomen aan verschillende behoeften van modellen. De zakelijke relatie kan zorgzamer worden waardoor modellen meer subjectiviteit, relationele autonomie en gelijkwaardigheid kunnen ervaren. Daarnaast kunnen modellenbureaus zorgzamer optreden, als ze hun begeleidende rol serieuzer zouden nemen, zodat er meer aandacht komt voor interne worstelingen en behoeften van modellen, waardoor een vertrouwensband ontwikkeld kan worden, die modellen sterkt en ondersteunt. Tot slot, dient het bureau met een model samen een team te vormen, zodat er gezamenlijke verantwoordelijkheid ontstaat, die ingaat tegen onderdrukkende en kwetsbaar makende structuren in de modewereld.

5.3.1 Zakelijke relatie

De zakelijke relatie tussen modellen en hun moederbureau zou idealiter gezien moeten worden als een samenwerking, waarin de werkwijze van bureau ook dienend aan modellen dient te zijn. Dit is niet alleen logisch omdat modellen als zelfstandige ondernemers (zzp'ers) werken, maar het is ook essentieel voor het herstellen van de balans in een ongelijke

verhouding. Door modellen als gelijkwaardige partners te beschouwen en hen te betrekken bij de organisatie en werkwijze van het bureau, krijgen modellen hun subjectiviteit terug. Ze worden dan niet alleen gewaardeerd op basis van hun prestaties, zoals het boeken van opdrachten, maar ook op hun 'wie', waardoor modellen gezien worden als mensen met eigen waarden, behoeften en identiteit. Voor hun eigenwaarde is deze benadering positief, omdat ze zich door de waardering voor wie ze zijn als individu, kunnen losmaken van de internalisering van hun modellenrol. Dit helpt hen om hun zelfbeeld niet uitsluitend te laten afhangen van externe validatie, maar om een bredere, diepere waardering voor zichzelf te ontwikkelen.

1) Modellen zouden actief betrokken kunnen worden als gesprekspartner in de werkwijze van het bureau. Dit kan beginnen door een groep modellen te vormen die nadenkt over hoe werkprocessen verbeterd kunnen worden vanuit hun perspectief. Bijvoorbeeld, door gezamenlijk een planningssysteem te ontwikkelen waar modellen zelfstandig toegang tot hebben, kunnen ze hun eigen agenda beter beheren en inzien. Dit zou een kleine stap zijn om modellen meer autonomie te geven, waardoor hun werk iets voorspelbaarder en minder emotioneel belastend wordt. Daarnaast worden ze hiermee onafhankelijker van boekers die wijzigingen soms niet tijdig doorgeven. De bureaus kunnen daarna, samen met de modellen, reflecteren op nieuw geïmplementeerde werkwijzen zodat er een feedbackloop ontstaat waarin modellen betrokken blijven. Zo kan een meer gelijkwaardige, zakelijke relatie ontstaan, waarin het welzijn en de input van modellen serieus genomen worden.

2) Modellen kunnen ook betrokken worden bij plannen die hun carrière betreffen. Hierbij dienen zowel de (vaak harde) realiteit van de mode-industrie, als de soms conflicterende behoeften van modellen, zoals studeren, geld verdienen, relaties onderhouden en structuur vinden, in overweging te worden genomen. Door rekening te houden met de behoeften van modellen, en deze binnen hun privé- en werk context te plaatsen, kan dit bijdragen aan hun relationele autonomie.

Voor startende modellen is dit van groot belang, omdat zij onervaren zijn en behoefte hebben aan begeleiding in hun eerste, vaak overweldigende, jaren in de modewereld. Het is bij hen cruciaal om aan verwachtingsmanagement te doen, gezien het glamoureuze beeld dat de maatschappij van de modewereld schetst en de ambitie van beginnende modellen om door te breken. Er moet duidelijk gemaakt worden dat de modewereld competitief is, veel reizen met zich meebrengt, het lang kan duren voordat opdrachten komen en dat de inspanningen

niet altijd direct resulteren in financiële of prestigieuze beloningen. Dit is niet bedoeld om te ontmoedigen en waarschijnlijk moeilijk voorstelbaar voor hen. Modellenbureaus kunnen hun verantwoordelijkheid pakken door modellen te helpen een weloverwogen keuze te maken en om hen de mogelijkheid te geven om later, samen met het bureau te reflecteren op hun ervaringen.

Voor ervaren modellen is het belangrijk dat ze zich gelijkwaardig voelen in hun samenwerking met het bureau. Uit dagboeken blijkt dat deze modellen nog steeds moeite hebben om hun belangen te verdedigen tegenover boekers, ondanks hun jarenlange ervaring en uitgebreide kennis van de branche. Dit kan hun autonomie en eigenheid onder druk zetten. Het bureau kan samen met het model onderzoeken hoe de carrière zo kan worden ingericht dat deze aansluit bij de identiteit van het model en tegelijkertijd de grenzen respecteert.

5.3.2 Begeleiding

In de modewereld, die modellen dwingt om hun eigen behoeften en grenzen te onderdrukken, is het essentieel dat bureaus niet alleen aandacht besteden aan de zakelijke kant van de samenwerking, maar ook aan de persoonlijke ervaringen en gevoelens van modellen. Juist vanwege relaties waarin modellen vaak geobjectiveerd worden, is gezien worden als persoon voor hen belangrijk. De bureaus kunnen een balancerende rol spelen en een plek zijn waar modellen zichzelf kunnen zijn, zonder zich spontaan te hoeven presenteren of bang te zijn hun agenten teleur te stellen. Een zorgzame relatie tussen het model en het bureau kan bijdragen aan het vermogen van het model om te bloeien. Dit betekent dat er ruimte moet zijn voor respect, aandacht en gedeelde verantwoordelijkheid, zodat modellen zich ondersteund voelen in hun professionele en persoonlijke ontwikkeling. Om de uitdagingen en behoeften van modellen effectief te kunnen herkennen en modellen daarin adequaat te begeleiden is een luisterend oor en kennis nodig.

1) Het is essentieel dat modellenbureaus zich verdiepen in ervaringen van modellen en de invloed op het zelf. Boekers en agenten kunnen zich hierin inlezen of in gesprek gaan met een ervaringsdeskundige om sensitiviteit voor de uitdagingen van modellen te ontwikkelen. Afhankelijk van de omvang van het bureau, zou een vertrouwenspersoon of begeleider kunnen worden aangesteld. Deze kennis stelt bureaus in staat signalen van mogelijke problemen of worstelingen beter te herkennen en tijdig de juiste ondersteuning of doorverwijzing te bieden.

2) Hiervoor is een aandachtige houding nodig, die begint bij het fysiek met elkaar in een ruimte zijn. Fysieke interacties, zoals oogcontact maken en empathisch luisteren, spelen een cruciale rol bij de opbouw van een vertrouwensrelatie en een sterkere emotionele band tussen model en boeker. Hierbij kan het helpen wanneer medewerkers van een bureau aandacht kunnen besteden aan hun eigen lichamelijke sensaties en gevoelens, zodat ze kunnen invoelen wat een model ervaart. Waardoor modellen met begrip en respect benaderd kunnen worden, wat bijdraagt aan een zorgzame relatie. Daarnaast helpt het gebruik van gesprekstechnieken, zoals actief luisteren en open vragen stellen, effectievere communicatie met modellen. Modellen kunnen zich hierdoor gehoord en begrepen voelen, wat essentieel is voor het opbouwen van vertrouwen en het ondersteunen van hun welzijn.

3) Tot slot is het essentieel dat modellenbureaus in staat zijn om modellen door te verwijzen naar gespecialiseerde hulp, gericht op de unieke uitdagingen die modellen ervaren op het gebied van mentale en fysieke gezondheid. Dit betreft zowel mentale ondersteuning bij het omgaan met conflicterende normen en waarden en met afwijzing, evenals fysieke begeleiding om op een gezonde manier de gewenste maten te bereiken.

5.3.3 Team vormen

Tot slot lieten de data zien dat de modewereld een praktijk is, waarin modeprofessionals onderling verbonden zijn en samen, de soms onhoudbare, schoonheidsidealen produceren en in stand houden, die kwetsbaar-makend zijn voor modellen. Het is genormaliseerd dat de verantwoordelijkheid voor het (veelal onzichtbare) werk dat modellen doen bij modellen ligt. Zij ontwikkelen daardoor een grotere weerbaarheid maar onderliggende systemen blijven op hun plaats. Hoewel een volledige systeemverandering een te ambitieuze doelstelling vormt voor deze thesis, kan de relatie tussen modellen en hun bureau wel zo worden, dat ze een team vormen tegen misstanden en een onderdrukkend systeem voor modellen.

Om samen een team te vormen, dienen beide partijen hun verantwoordelijkheid op zich te nemen. Dit vraagt van modellenbureaus om introspectie wat betreft het bewustzijn van hun positie in het gehele systeem en doet een beroep op de verantwoordelijkheid die modellenbureaus hebben om het welzijn en de veiligheid van modellen te waarborgen.

1) Wanneer modellen negatieve ervaringen ondervinden, is het de taak van het bureau om de verantwoordelijke persoon of samenloop van omstandigheden te identificeren en te adresseren. Het is cruciaal dat de verantwoordelijkheid niet bij het model zelf wordt gelegd,

maar dat het bureau proactief handelt om eventuele problemen op te lossen. Dit is des te belangrijker omdat, wanneer modellen zich uitspreken tijdens een opdracht, dit negatieve gevolgen kan hebben voor hun carrière. Daarnaast bleek uit de data dat het moeilijk is voor modellen om bij zichzelf te blijven wanneer ze onder de loep liggen en moeten presteren.

2) Daarnaast is het van groot belang dat modellenbureaus geen modellen naar onveilige werkplekken of buitenlandse bureaus sturen die niet voldoen aan de ethische en veiligheidsnormen. Bureaus moeten grondig onderzoek doen naar de omstandigheden bij potentiële werkplekken en buitenlandse partners om te verzekeren dat deze voldoen aan de vereiste standaarden voor veiligheid en professionaliteit. Door dit beleid te handhaven, kunnen bureaus bijdragen aan een veilige en ondersteunende werkomgeving voor de modellen met wie ze samenwerken.

5.3.4 Conclusie

In de mode-industrie ervaren modellen een constante spanning tussen het voldoen aan professionele eisen en het behouden van hun eigen welzijn en identiteit. Het moederbureau speelt een cruciale rol in het ondersteunen van modellen in dit proces. Het omdenken richt zich op het creëren van een zorgzamere en meer gelijkwaardige relatie tussen modellen en hun moederbureaus, waarbij er aandacht is voor zowel de zakelijke als persoonlijke behoeften van de modellen.

Om de relatie tussen modellen en hun bureaus te verbeteren, is het essentieel dat bureaus modellen als gelijkwaardige partners zien, die actief betrokken worden in werkprocessen. Dit geeft modellen meer autonomie en helpt hun zelfbeeld te versterken, los van de externe validatie die zo dominant is in de modewereld. Daarnaast vraagt een begeleidende vertrouwensband van het bureau, om diepere kennis en sensitiviteit van de uitdagingen die modellen ervaren. Ook vraagt de begeleiding om een systeem van doorverwijzing naar gespecialiseerde hulp wanneer dat nodig is. Tot slot is het belangrijk om een team te vormen tussen modellen en hun bureau, waarbij beide partijen verantwoordelijkheid nemen voor het welzijn en de veiligheid van modellen. Dit betekent onder andere dat bureaus ervoor zorgen dat modellen niet worden blootgesteld aan onveilige werkplekken en dat problemen proactief worden aangepakt. Deze aanpak, waarin de relatie tussen modellen en hun bureau centraal staat, biedt een blauwdruk voor een zorgzamere modewereld waarin het welzijn van modellen serieus wordt genomen en hun bijdrage aan de

industrie wordt gewaardeerd en gerespecteerd.

5.4 Conclusie

Hoofdstuk vijf bespreekt hoe de inzichten uit hoofdstuk drie en vier, bij kunnen dragen aan een zorgzamere modewereld voor modellen. Zorgzaamheid binnen de modewereld schiet veelal te kort. Weliswaar is er toenemende aandacht voor de ervaringen van modellen, op zowel nationaal als internationaal niveau, door overheden en modellen zelf, maar dit staat in schril contrast met de inspanningen die modellen leveren en die ervoor zorgen dat ze de verbinding met een interne stabiele basis verliezen.

Het ontbreekt veelal aan zorg omdat de mode-industrie veel verantwoordelijkheid legt, bij de modellen zelf om aan de eisen en normen te voldoen. Dit leidt tot een vicieuze cirkel van vervreemding, commodificatie en objectificatie, waarin modellen hun gevoelens en behoeften verbloemen en de onderdrukkende structuren verder normaliseren. Startende modellen zijn bijzonder kwetsbaar, maar de worstelingen van ervaren modellen mogen niet over het hoofd worden gezien. De ervarings- en kennisachterstand van de startende modellen en de rechtvaardigingen die ervaren modellen gebruiken, kunnen de hoge eisen in de modewereld verbloemen en de onderliggende structuren in stand houden.

Zorgethiek benadrukt het belang van zorgzame relaties en hun ondersteuning voor zelfvervulling. Uit de dagboeken kwam naar voren dat het moederbureau hierin een cruciale rol kan spelen. Hiervoor is, op drie vlakken, een verbetering van de relatie tussen modellen en het bureau nodig. Daarvoor is het essentieel dat bureaus modellen als gelijkwaardige partners beschouwen en hen actief betrekken in werkprocessen. Dit versterkt hun autonomie en zelfbeeld, los van de externe validatie die zo dominant is in de modewereld. Een zorgzame en vertrouwensvolle relatie vraagt om diepere kennis van de uitdagingen die modellen ervaren en om een systeem van doorverwijzing naar gespecialiseerde hulp indien nodig. Tot slot is het belangrijk dat modellen en hun bureaus een team vormen waarbij beide partijen verantwoordelijkheid nemen voor het welzijn en de veiligheid van modellen. Dit houdt in dat bureaus proactief zorgen voor veilige werkplekken en dat problemen adequaat worden aangepakt. Deze benadering, waarin de relatie tussen modellen en hun bureaus centraal staat, biedt een blauwdruk voor een zorgzamere modewereld waarin het welzijn van modellen serieus wordt genomen en hun bijdrage aan de industrie wordt gewaardeerd en gerespecteerd.

Hoofdstuk 6: Conclusie en aanbevelingen

6.1 Conclusie

Dit hoofdstuk beantwoordt de hoofdvraag: hoe beïnvloedt de ervaring van ‘model-zijn’ het ‘zelf’ van modellen, hoe kan zorgethiek dit begrip van het zelf verder duiden en hoe kunnen deze inzichten bijdragen aan een zorgzamere modewereld voor haar modellen?

De ervaring van model-zijn heeft een diepgaande invloed op het zelf van modellen. Modellenwerk wordt gekenmerkt door onvoorspelbaarheid en hoge verwachtingen van andere modeprofessionals. Deze druk, de vereiste aanpassingen in levensplannen en de persoonlijkheid, en discipline om aan het gewenste ‘modellenlichaam’ te voldoen, kunnen leiden tot vervreemding van het zelf. Dit begint bij startende modellen, die vanwege hun welwillendheid en de katalyserende werking van het werk naar volwassenheid, de eisen en aanpassingen internaliseren en normaliseren. Over de tijd zorgt dit bij ervaren modellen voor een te grote overname van het zelf. Zij hebben geleerd zich weerbaarder te maken tegen de invasiviteit, wat hen, samen met hun bewerkstelligde positie, meer vrijheid en autonomie heeft gegeven. Toch blijft de druk op hun eigenheid en autonomie en de achterliggende structuren die dit veroorzaken bestaan.

Zorgethiek biedt een waardevolle lens om de impact van deze ervaringen op het zelf van modellen verder te duiden en om te denken. Vanuit een zorgethisch perspectief is het zelf relationeel en dynamisch, gevormd binnen een netwerk van zorgzame relaties. Kwetsbaarheid, afhankelijkheid en lichamelijke aspecten van dit relationele zelf. In de context van modellenwerk wordt het zelf echter vaak gecommuniceerd en geobjectiveerd. Modellen worden gereduceerd tot lichamen die moeten voldoen aan externe schoonheidsnormen, en gaan zichzelf ook zo zien, wat hun zelfervaring bedreigt.

Zorgethiek benadrukt dat de verantwoordelijkheid voor het welzijn van modellen niet uitsluitend bij hen zelf ligt, maar gedeeld moet worden door de modeprofessionals en de bredere industrie, juist vanwege de bijdrage van het gehele systeem aan de ervaring van modellen. Door zorgzame relaties te cultiveren, kan dit modellen ondersteunen in hun kwetsbaarheid en de verbinding met zichzelf herstellen. Dit om een ondersteunend systeem te creëren waarin modellen niet alleen worden geobjectiveerd, maar als mensen met unieke behoeften en gevoelens worden gezien.

Deze inzichten kunnen bijdragen aan een zorgzamere modewereld door het versterken van de relaties tussen modellen en hun bureaus. Modellenbureaus spelen een cruciale rol in het ondersteunen van modellen, en een zorgethische benadering zou deze relatie transformeren naar één waarin modellen als gelijkwaardige partners worden gezien. Dit kan modellen helpen hun autonomie en zelfbeeld te versterken, los van de externe validatie die nu zo dominant is. Een zorgzame, vertrouwensvolle relatie tussen modellen en hun bureaus, met begrip voor de uitdagingen waarmee modellen worden geconfronteerd, waarin problemen proactief worden aangepakt en waar nodig gespecialiseerde hulp wordt ingeschakeld, kan bijdragen aan een industrie waarin het welzijn van modellen serieus wordt genomen en hun unieke menselijke waarde wordt erkend.

6.2 Aanbevelingen voor toekomstig onderzoek

1) De schoonheidsidealen, die door modellen worden belichaamd, zijn een weerspiegeling van complexe, gendergerelateerde structuren en verwachtingen in de maatschappij. Tronto's (2017) vijfde fase van zorg, waarbij ze het belang van zorg voor de samenleving als geheel benadrukt, breidt het concept van zorg uit naar de politieke en sociale sfeer. Ze betoogt dat zorgrelaties niet alleen individueel, maar ook collectief en structureel van aard zijn. De manier waarop zorg wordt georganiseerd en ervaren heeft een directe invloed op de identiteit van individuen binnen die structuren, en zo ook voor modellen. Een analyse met dit perspectief, kan een nog completer beeld geven van een complex samenspel dat het zelf van modellen beïnvloedt.

2) Deze bredere maatschappelijke structuren en verwachtingen passen bij Neumann's (2017) analyse die zegt dat modellen en vrouwen in het algemeen hun inspanningen om schoonheid te bereiken, dienen te verstoppen, waarmee modellen een tegenstrijdige boodschap ontvangen omdat ze zich uitermate inspannen maar alleen subjectiviteit genieten wanneer ze een opdracht hebben geboekt. Neumann (2017) denkt deze valstrik om, door te laten zien dat het creëren van schoonheid inherent menselijk is. Het probleem in de modewereld is dat mensheid en schoonheid van elkaar gescheiden worden, aldus Neumann (2017). Een koppeling aan *aesthetics of care*, een theorie nauw verbonden aan zorgethiek, denkt ook vanuit schoonheid en koppelt hier zorgzame waarden aan (Leddy, 2023). Een binding van deze theorie aan modellenwerk, kan mogelijk nieuwe punten voor een zorgzamere modewereld identificeren.

Hoofdstuk 7: Kwaliteit van onderzoek

Om kritisch te reflecteren op de kwaliteit van deze thesis worden drie kwaliteitscriteria voor kwalitatief onderzoek gehanteerd: betrouwbaarheid, geloofwaardigheid en overdraagbaarheid (Creswell & Poth, 2017; Green & Thorogood, 2018). Betrouwbaarheid gaat over de onafhankelijkheid en consistentie van de bevindingen. Geloofwaardigheid omvat de mate waarin de resultaten de perspectieven van de participanten goed weergeven.

Overdraagbaarheid bespreekt in hoeverre de resultaten naar andere contexten overgedragen kunnen worden (Creswell & Poth, 2017; Green & Thorogood, 2018). Tot slot reflecteer ik op mijn rol als (zorgethische) onderzoeker binnen dit onderzoek omdat mijn ervaring hierin een grote rol heeft gespeeld.

7.1 Betrouwbaarheid

Mijn *insiders* perspectief zorgt ervoor dat ik een diep begrip heb van de logica, terminologie, motivaties en prioriteiten binnen de modewereld en specifiek voor modellen. Hierdoor ben ik sensitief voor zaken die een buitenstaander niet of minder makkelijk zou opmerken (Green & Thorogood, 2018). Dit vormt tevens een beperking vanwege het gevaar voor overinterpretatie van de dagboeken en literatuur en het te snel categoriseren van de data. Ik probeerde een zo open mogelijke houding aan te nemen en dit proces te vertragen door een reflexief logboek bij te houden en *bridling* toe te passen (p.68, Van der Meide, 2014). Toch merkte ik hoe lastig het kon zijn, om mijn eigen gevoelens en gedachten los te koppelen van wat er uit de data omhoog kwam. Door middel van transparantie met betrekking tot mijn eigen ervaringen middels een *self-disclosure* probeerde ik de betrouwbaarheid te vergroten omdat dit mijn interpretaties navolgbaar maakt. Een andere beperking hierbij is dat ik de enige onderzoeker was (Visse, 2012). Desalniettemin zorgde het overleg met mijn begeleiders en hun feedback, voor extra reflectie op mijzelf en het onderzoek.

Ondanks het anonimiseren van de dagboeken bleek het lastig om ze los te zien van de participanten, wat het bemoeilijkte om de essentie van model-zijn naar boven te laten komen. Dit kwam door de kleine onderzoeksgroep en omdat ik twee modellen persoonlijk ken. Als enige onderzoeker had ik kennis welk dagboek bij welke participant hoorde. Daarbij zorgde het persoonlijk kennen van twee van de modellen voor de neiging om hun passages te verklaren aan de hand van mijn persoonlijke kennis, waarin het gevaar schuilt dat ik te veel

voor ze invulde. Het bijhouden van een reflexief logboek was hierin helpend.

7.2 Geloofwaardigheid

Het bijhouden van een dagboek komt de geloofwaardigheid van het onderzoek enerzijds ten goede doordat de ervaring en het verslag ervan dicht in de tijd bij elkaar liggen en het een goed inzicht geeft in de invloed van model-zijn op het dagelijks leven (Bolger, Davis & Rafaeli, 2003). Anderzijds vormde de afhankelijkheid van de dagboeken een beperking. Sommige dagboeken waren summier en anderen bestonden uit zeer uitgebreide zelfreflectie. Er was geen mogelijkheid om verhelderende vragen te stellen. Alhoewel ik zo goed mogelijk heb geprobeerd de participanten evenredig te laten terugkomen in de bevindingen, zorgde het verschil in diepgang er onvermijdelijk voor dat sommige stemmen meer vertegenwoordigd zijn dan anderen.

Andere zaken die de geloofwaardigheid ten goede komen zijn: het gebruik van passages uit de dagboeken in de presentatie van de dagboekbevindingen (Green & Thorogood, 2018); de verschillende leeftijden en ervaring in het vak die zorgden voor meerdere perspectieven; en er vond datatriangulatie plaats vanwege de uitvoer van zowel empirisch als literatuuronderzoek (Green & Thorogood, 2018).

Doordat ik zelf een logboek bijhield en bezig was met mijn ervaringen, kon ik invoelen hoe de modellen het ervaren om een dagboek te schrijven. Het bewustzijn dat er iemand meekijkt, zoals ik dat deed bij de dagboeken van modellen, kan het gevoel van vrijheid beperken. Voor de ervaren modellen, die ik ken, kan dit wellicht een gevoel van terughoudendheid hebben veroorzaakt; ze wisten dat hun gedachten en gevoelens niet volledig privé zouden blijven, wat hen mogelijk geremd heeft in hun eerlijkheid. Tegelijkertijd kan mijn eigen ervaring als model juist een andere invloed hebben gehad op startende modellen. Het feit dat ze wisten dat ik hun situatie begreep, kon hen een gevoel van verbondenheid en vertrouwen geven, waardoor ze zich vrijer voelden om hun ervaringen te delen. Natuurlijk kan dit ook andersom werken—waarbij ervaren modellen zich misschien juist vrij voelden door mijn aanwezigheid, terwijl startende modellen zich nog niet volledig vrij durfden te uiten.

7.3 Overdraagbaarheid

De participanten die hun ervaringen deelden vormen een kleine Nederlandse groep. De essentie van het fenomeen model-zijn is situationeel, plaats- en tijdgebonden (Van Manen, 1990). De resultaten zijn niet één op één overdraagbaar naar andere contexten. Wel kunnen de ervaringen verkennend werken en vergeleken worden met de ervaringen van modellen in ander onderzoek. De participantentabel (tabel 1), geeft een beeld van de context van de participanten wat beoordeling van toepassing in andere contexten vergemakkelijkt. Daarnaast vergroot het internationale karakter van de modewereld de overdraagbaarheid, omdat de participanten internationaal werken. Het literatuuronderzoek maakt de overdraagbaarheid groter omdat hierin bredere patronen binnen de modewereld beschreven worden en omdat er veel overeenkomsten tussen de twee onderzoeken waren.

7.4 Reflectie op mijn rol als (zorgethisch) onderzoeker

Ik merkte dat er emotioneel veel naar boven kwam en dat de uitvoering van dit onderzoek daarom ook een verwerkingsproces was. Bij aanvang van deze thesis had ik niet verwacht dat dit zoveel met me zou doen. Het bemoeilijkte mijn onderzoek maar gaf mij persoonlijk begrip voor en inzicht in mijn situatie destijds en de invloed daarvan op het heden terug.

Het maakte het analyseren van de dagboeken wel lastig, omdat ik merkte dat het door mijn *insiders* perspectief af en toe moeilijk was, boven de data uit te stijgen om tot een abstracte essentie van de elementen te komen. Het riep steeds de vraag op of ik, ondanks de toepassing van *bridling*, wel echt een fenomenologische open houding kon aannemen, zodat de essentie van model-zijn, wordt opgebouwd uit de ervaringen van de participanten en niet uit mijn eigen ervaringen. Vooral met betrekking tot de startende modellen; ik merkte dat ik veelal het gevoel had dat ik hen moest waarschuwen, en probeerde steeds in mijn achterhoofd te houden dat tijden veranderd kunnen zijn. Toch werd mijn analyse daarvan ook bevestigd door de literatuur waardoor ik wel achter mijn bevindingen sta.

Al met al leerde dit traject me ook wat over mijn positie als zorgethisch onderzoeker in het algemeen. Het laat mijn zien dat, hoe goed je een wetenschappelijke onderzoeksmethode ook probeert te volgen, de eigen vooronderstellingen, achtergrondkennis en ervaringen onomstotelijk de interpretatie van data beïnvloedt, waardoor het altijd een unieke kijk is en ook inzicht geeft in de onderzoeker.

Literatuur

- Baur, V., Van Nistelrooij, I., & Van Laere, L. (2017). The sensible health care professional: a care ethical perspective on the role of caregivers in emotionally turbulent practices. *Medicine, Health Care and Philosophy, A European Journey*, 20(4), 483-493. doi: 10.1007/s11019-017-9770-5.
- Blakemore, S. (2008). The social brain in adolescence. *Nature Reviews. Neuroscience*, 9(4), 267-277. <https://doi.org/10.1038/nrn2353>
- Bolger, N., Davis, A., & Rafaeli, E. (2003). *Diary Methods: Capturing Life as it is Lived Annual Review of Psychology* 54:1, 579-616.
- Carr, D. J. and Mercer, J. (2017), 'Young people's experiences of fashion modelling: An exploratory phenomenological study', *International Journal of Fashion Studies*, 4(1), 51-68, doi: 10.1386/inf.4.1.51_1
- Choi, Y., Leshner, G. and Choi, J. (2008), 'Third-person effects of idealized body image in magazine advertisements', *American Behavioral Scientist*, 52(2), 147-64.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2017). *Qualitative Inquiry and Research Design* (4de ed.) [E-book]. United States: SAGE Publications.
- Dahlberg, H., & Dahlberg, K. (2020). Open and reflective lifeworld research: A third way. *Qualitative Inquiry*, 26(5), 458-464.
- Dahlberg, K., Dahlberg, H., & Nyström, M. (2008). *Reflective Lifeworld Research* (2e ed.). Lund, Sweden: Studentlitteratur.
- De Wit, F. A. (2012). Autonomie: een zorgelijk begrip?. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 583-592.

- Enwistle, J. (2002). The Aesthetic Economy. The production of value in the field of fashion modeling. *Journal of Consumer Culture*, 2(3): 317-339.
- Entwistle, J., & Wissinger, E. (2006). Keeping up Appearances: Aesthetic labor in the Fashion Modelling Industries of London and New York. *The Sociological Review*, 54(4), 774–794. <https://doi.org/10.1111/j.1467-954x.2006.00671.xa>
- Field, E., Cheung, L. and Herzog, D. B. (1999), 'Exposure to the mass media and weight concerns among girls', *American Academy of Paediatrics*, 103(3),36
- Finlay, L. (2011). *Phenomenology for therapists: Researching the Lived World*. Wiley-Blackwell
- Gilligan, C. (1982). *In a different voice: psychological theory and women's development*. Cambridge, Mass., Harvard University Press.
- Green, J., & Thorogood, N. (2018). *Qualitative Methods for Health Research*. London: Sage. (4th ed).
- Hamington, M. (2004). *Embodied care: Jane addams, maurice merleau-ponty, and feminist ethics*. University of Illinois Press.
- Hamington, M. (2012). "Care Ethics and Corporeal Inquiry in Patient Relations." *International Journal of Feminist Approaches to Bioethics*, 5(2), 48-69.
- Hamington, M. (2015). Care ethics and engaging intersectional difference through the body. *Critical Philosophy of Race*, 3(1), 79-100.
- Hamington, M. (2020). 1 Care ethics and improvisation: Can performance care?. In A. Stuart Fisher & J. Thompson (Ed.), *Performing care: New perspectives on socially engaged performance* (pp. 21-35). Manchester: Manchester University Press. <https://doi.org/10.7765/9781526146816.00009>

- Held, V. (2015). Care and justice, still, in Daniel Engster, and Maurice Hamington (eds), *Care Ethics and Political Theory* (Oxford, 2015; online ed, Oxford Academic, 20 Aug. 2015),
- Hesselbein, C. (2019): Walking the Catwalk: From Dressed Body to Dressed Embodiment, *Fashion Theory*, DOI: 10.1080/1362704X.2019.1634412
- Holla, S. M. (2018). *Beauty, Work, Self*. Amsterdam University Press.
<https://pure.uva.nl/ws/files/27042476/Thesis.pdf>
- Keller, J. (1997). *Autonomy, Relationality, and Feminist Ethics*. In D. T. Meyers (Ed.), *Feminists Rethink the Self* (pp. 148-166). Boulder, CO: Westview Press.
- Kittay, E.F. (2019). *Vulnerability and the Moral Nature of Dependency Relations in Love's Labor. Essays on Women, Equality and Dependency*. Routledge, 57-82.
- Leddy, T. (2023). Aesthetics of Care: Practice in Everyday Life, *The British Journal of Aesthetics*; 232. <https://doi.org/10.1093/aesthj/ayad006>.
- Leget C, van Nistelrooij I, Visse M. (2017). Beyond demarcation: Care ethics as an interdisciplinary field of inquiry. *Nursing Ethics*, 26(1),17-25.
doi:[10.1177/0969733017707008](https://doi.org/10.1177/0969733017707008)
- Mears, A., & Finlay, W. (2005). Not just a paper doll. How models manage bodily capital and why they perform emotional labor. *Journal of Contemporary Ethnography*, 34(3), 317-343 doi: 10.1177/0891241605274559
- Mears, A. (2008). Discipline of the catwalk Gender, power and uncertainty in fashion modeling. *Ethnography*, 9(4),429-456.
- Mears, A. (2011). *Pricing beauty. The making of a fashion model*. Berkeley en Los Angeles: University of California Press.

- Meyer, B., Enström, M. K., Harstveit, M., Bowles, D. P., & Beevers, C. G. (2007). Happiness and despair on the catwalk: Need satisfaction, well-being, and personality adjustment among fashion models. *The Journal of Positive Psychology*, 2(1), 2–17.
<https://doi.org/10.1080/17439760601076635>
- Miller, R.M., Chan, C.D., & Fermer, L.B. (2018). Interpretative Phenomenological Analysis: A Contemporary Qualitative Approach. *Counselor education and supervision*, 57(4), 240-254.
- Morrell-Scott, N.E. (2018). Using diaries to collect data in phenomenological research. *Nurse Researcher*, 25(4), 26-29. ISSN 1351-5578
- Neumann, C. B. (2017). A Dangerous Subject: The Fashion Model and the Beauty/Narcissism Double Bind. *Hypatia*, 32(2), 380–396.
<https://doi.org/10.1111/hypa.12319>
- Noddings, N. (1984). *Caring: A Feminine Approach to Ethics and Moral Education*. University of California Press.
- Noddings, N. (2002). *Starting at Home: Caring and Social Policy*. University of California Press.
- Patton, M. (2014). *Qualitative Research and Evaluation Methods*. Thousand Oaks: Sage (4th ed.)
- Pettinger, L. (2008). Developing aesthetic labor: the importance of consumption. *International Journal of Work Organisation and Emotion*, 2, 327.
- Ricœur, P. (1992). *Oneself as Another*. University of Chicago Press.
- Rodgers, R. F., Ziff, S., Lowy, A. S., Yu, K., & Austin, S. B. (2017). Results of a strategic science study to inform policies targeting extreme thinness standards in the fashion

- industry. *International Journal of Eating Disorders*, 50(3), 284–292.
<https://doi.org/10.1002/eat.22682>
- Rodgers, R. F., Ziff, S., Lowy, A. S., & Austin, S. B. (2020a). Disordered eating behaviors and sexual objectification during New York fashion week: Implementation of industry policies and legislation. *International Journal of Eating Disorders*, 54(3), 433–437.
<https://doi.org/10.1002/eat.23432>
- Rodgers, R. F., Ziff, S., Lowy, A. S., & Austin, S. B. (2020b). Stakeholder attitudes towards fashion policy in the U.S.: strategic research for the protection of models and prevention of body image and eating concerns. *Critical Public Health*, 1–9.
<https://doi.org/10.1080/09581596.2020.1826407>
- Simmerson, A. (2013). Not So Glamorous: Unveiling the Misrepresentation of Fashion Models' Rights as Workers in New York City. *Cardozo Journal of International and Comparative Law* Vol. 22, Available at SSRN. <https://ssrn.com/abstract=2243161>
- Thomsen, S. (2002), 'Health and beauty magazine reading and body shape concerns among a group of college women', *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 79(4), 988–1007.
- Tronto, J. (1993). *Moral boundaries: A political argument for an ethic of care*. Routledge.
- Tronto, J. (2017). There is an alternative: Homines curans and the limits of neoliberalism. *International Journal of Care and Caring*, 1(1), 27-43.
- Van der Meide, H. (2014). Data-analyse volgens de fenomenologische reflectieve leefwereldbenadering. *KWALON*, 19(3), 68-73.
- Van der Meide, H. (2015). Het onthullen van ervaringen. Fenomenologie als kwalitatieve onderzoeksmethode: deel I van een tweeluik. *KWALON*, 20(1), 21-28.
- van Heijst, A. (2008). *Iemand zien staan. zorgethiek over erkenning*. Klement.

- Van Manen, M. (1990). *Researching Lived Experience: Human Science for an Action Sensitive Pedagogy*. SUNY Press.
- Van Nistelrooij, I. (2022, 22 september). *Theoriën van zorgethisch onderzoek, fenomenologie: introductie* [Presentatieslides; Universiteit voor Humanistiek]. uvh.itslearning.com.
<https://uvh.itslearning.com/ContentArea/ContentArea.aspx?LocationID=126&LocationType=1&ElementID=5251>
- Verkerk, M. A. (2001). The care perspective and autonomy. *Medicine, Health Care, and Philosophy*, 4(3), 289-294. <https://doi.org/10.1023/a:1012048907443>
- Visse, M. (2012). *Openings for humanization in modern health care practices*. Academisch Proefschrift. Vrije Universiteit Amsterdam
- Volonté, P. (2019). Modelling Practice: The Inertia of Body Ideals in the Fashion System. *Sociologica*, 13(3), 11–26. <https://doi.org/10.6092/issn.1971-8853/9490>
- Vosman, F., & Niemeijer, A. (2017). "Rethinking Critical Reflection on Care: Late Modern Uncertainty and the Implications for Care Ethics." *Medicine, Health Care and Philosophy*, 20(4), 465-476.
- Warhurst, C., Nickson, D., Witz, A., Cullen, A. (2000) Aesthetic labor in Interactive Service Work: Some Case Study Evidence from the 'New' Glasgow. *Service Industries Journal*, 20: 1-18. 10.1080/02642060000000029.
- Witz, A., Warhurst, C., & Nickson, D. (2003). The labor of Aesthetics and the Aesthetics of Organization. *Organization*, 10(1), 33–54.
<https://doi.org/10.1177/1350508403010001375>

Bijlagen

Bijlage 1 - informatiebrief ter rekrutering van participanten

Geleefde ervaring van ‘model-zijn’

Betreft: Verzoek tot deelname aan dagboekstudie naar de geleefde ervaring van ‘model-zijn’

Van: Tosca Dekker, student master Zorgethiek en Beleid, Universiteit voor Humanistiek te Utrecht

Begeleider: Prof. Dr. I. van Nistelrooij, Universiteit voor Humanistiek te Utrecht

E-mail: tosca.dekker@student.uvh.nl

Informatiebrief

voor het onderzoek naar de geleefde ervaring van ‘model-zijn’

Beste... ,

Ik nodig je uit om mee te doen aan een onderzoek naar de geleefde ervaring van ‘model-zijn’. Hiervoor vraag ik je twee weken lang een dagboek bij te houden waarin je vertelt over je ervaringen, zowel tijdens het werk als daarbuiten. Middels deze brief wil ik je informeren over dit onderzoek en vragen of je geïnteresseerd bent in deelname. Neem rustig enige bedenktijd voordat je beslist of je meedoet of niet. Je kunt mij of mijn scriptiebegeleider

Prof. Dr. I. (Inge) van Nistelrooij ook benaderen als je twijfelt over deelname: wij beantwoorden graag je vragen.

Wat is het doel van het onderzoek?

Met deze verkennende studie wil ik inzicht krijgen in hoe modellen hun modellen bestaan met alles wat daarbij komt kijken ervaren. Zelf heb ik 10 jaar lang als model gewerkt. Toen ik ermee stopte merkte ik hoe vormend deze periode voor mij is geweest, zowel in negatieve als in positieve zin. Ik ben ook benieuwd naar de ervaring van andere modellen.

Hoe wordt het onderzoek uitgevoerd?

Het onderzoek zal plaatsvinden in de periode tussen juni 2022 en augustus 2022. Ik vraag je om aan het begin van deze periode twee weken lang een dagboek bij te houden. Hierin beschrijf je je gevoelens, lichamelijke signalen, gedachten en gedrag van momenten die jij in verband brengt met het feit dat je model bent. Deze momenten kunnen zowel op set, een casting of bij je bureau zijn maar ook in privé situaties, zoals thuis of met je vrienden. Bovendien kun je ook denken aan momenten dat je sport of reist.

Ik vraag je om je ervaringen twee weken bij te houden omdat we denk ik allemaal weten dat modellenwerk van je vraagt om daar altijd mee bezig te zijn, niet alleen op de set. Daarnaast verzoek ik je om je ervaringen elke dag schriftelijk* (op papier, een laptop/Ipad of telefoon) vast te leggen, bijvoorbeeld aan het einde van de dag. Als je iets ervaart wat je belangrijk acht voor het dagboek kun je dit ook direct noteren.

De eventuele risico's van dit onderzoek

Het kan tijdrovend zijn om elke dag een dagboek bij te houden. Daarnaast kan de bewustwording van negatieve ervaringen belastend zijn. Ik wil je daarom laten weten dat je altijd contact met mij op kunt nemen. Juist omdat ik zo lang in het vak heb gezeten denk ik dat ik je ervaring zal begrijpen.

Vrijwilligheid van deelname

Je medewerking aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. Als je toestemming geeft om aan dit onderzoek mee te doen, heb je te allen tijde de vrijheid om op deze beslissing terug te komen. Je hoeft hiervoor geen verklaring af te geven.

Vertrouwelijkheid van gegevens

Je kunt ervan verzekerd zijn dat alle gegevens die tijdens het onderzoek over je verzameld worden, vertrouwelijk behandeld worden volgens de richtlijnen van de Universiteit voor Humanistiek. Buitenstaanders hebben hier geen inzage in. De verzamelde gegevens zullen geanonimiseerd/gepseudonimiseerd worden en alleen voor wetenschappelijke doeleinden gebruikt worden. Alle informatie en gegevens worden beveiligd opgeslagen en kunnen alleen ingezien worden door mij, door personen die de kwaliteit van het onderzoek beoordelen en door jezelf.

Tot slot

Wanneer je mee wilt doen aan dit onderzoek kun je me voor 24 juni mailen op tosca.dekker@student.uvh.nl. Ik zal dan zo spoedig mogelijk contact met je opnemen en een toestemmingsformulier voor deelname en een formulier waarin ik je vraag naar persoonlijke gegevens toesturen. Daarnaast ontvang je een specifiekere omschrijving waaraan je kunt denken bij het bijhouden van je dagboek.

Voor vragen naar aanleiding van deze informatie kunt je contact opnemen mij via tosca.dekker@student.uvh.nl of met Prof. Dr. I. (Inge) van Nistelrooij via i.vannistelrooij@uvh.nl.

Met vriendelijke groet,

Tosca Dekker

* Als je liever op een andere manier dan schriftelijk je dagboek bij zou willen houden, bijvoorbeeld via audio of video, sta ik hiervoor open. Neem hier dan contact met mij over op om de mogelijkheden te bespreken. Ook kan het zijn dat je tijdens de twee weken verandert van voorkeur, neem ook dan contact met mij op.

TOESTEMMINGSVERKLARING VOOR DEELNAME

Voor deelname aan het onderzoek lichamelijke ervaring van modellenwerk

Vink hieronder aan wat van toepassing is:

- Ik heb de informatiebrief voor participanten aan het onderzoek naar lichamelijke ervaring van modellenwerk gelezen en ben tevreden met de uitleg. Ik kon aanvullende vragen stellen en deze zijn naar tevredenheid beantwoord.
- Ik weet dat het project tussen maart 2022 en juni 2022 plaatsvindt, waarvan twee weken van gegevensverzameling.
- Ik had genoeg tijd om te beslissen of ik meedoe. Ik weet dat meedoen helemaal vrijwillig is. Ik weet dat ik op een later moment nog kan beslissen om toch niet mee te doen. Daarvoor hoef ik geen reden op te geven.
- Ik weet dat de mensen die betrokken zijn bij dit onderzoek mijn gegevens kunnen inzien. Ik geef toestemming om mijn gegevens te gebruiken, voor de doelen die in de informatiebrief staan. Ik weet ook dat het onderzoek geheel anoniem plaatsvindt en dat mijn deelname nu en in de toekomst op geen enkele wijze bij externe partijen bekend wordt gemaakt. Mijn privacy wordt gerespecteerd.

Ik ga akkoord met bovenstaande en neem uit vrije wil deel aan dit onderzoek.

Naam en voorletters:

.....

Geboortedatum:

.....

E-mailadres:

.....

Handtekening:

Datum: ___ / ___ / _____

In te vullen door de onderzoeker:

Ik verklaar hierbij dat ik bovengenoemde persoon volledig heb geïnformeerd over het genoemde onderzoek. Ik verklaar mij bereid nog opkomende vragen over het onderzoek naar vermogen te beantwoorden. Als er tijdens het onderzoek informatie bekend wordt die de toestemming van de deelnemer zou kunnen beïnvloeden, dan breng ik hem/haar daarvan tijdig op de hoogte.

Naam en voorletters:

.....

Handtekening:

Datum: ___ / ___ / _____

INSTRUCTIES BIJHOUDEN DAGBOEK

Voor het onderzoek naar de geleefde ervaring van ‘model-zijn’

Beste...,

Allereerst, bedankt voor je deelname aan dit onderzoek. Hiervoor vraag ik je twee weken lang een dagboek bij te houden waarin je vertelt over je ervaringen, zowel tijdens het werk als daarbuiten. Middels deze brief geef ik je nog wat extra aanwijzingen voor het bijhouden van een dagboek.

Wat hou je bij in het dagboek?

Beschrijf je gevoelens, lichamelijke signalen, gedachten en gedrag van momenten die jij in verband brengt met het feit dat je model bent. Deze momenten kunnen zowel op set, een casting of bij je bureau zijn maar ook in privé situaties, zoals thuis of met je vrienden. Bovendien kun je ook denken aan momenten dat je eet, sport of reist. Er is geen goed of fout antwoord. Het gaat om jouw unieke ervaring.

Wanneer je het bovenstaande beschrijft, schets dan ook kort de context van de situatie. Waar was het? Met wie was je? Of was je alleen?

Wanneer hou je je dagboek bij?

Ik vraag je om je ervaringen twee weken dagelijks bij te houden omdat we denk ik allemaal weten dat modellenwerk van je vraagt om daar altijd mee bezig te zijn, niet alleen op de set. Het maakt dus niet uit of je op een dag gewerkt hebt, het gaat erom een beeld te krijgen van hoe modellen het modellenbestaan ervaren met alles wat daarbij komt kijken, dit kan ook ‘wachten’ op werk zijn bijvoorbeeld.

Op wat voor manier hou je je dagboek bij?

Ik verzoek je om je ervaringen schriftelijk* (op papier, een laptop/Ipad of telefoon) vast te leggen, bijvoorbeeld aan het einde van de dag. Als je iets ervaart wat je belangrijk acht voor het dagboek kun je dit ook direct noteren.

Wanneer je ergens tegenaan loopt

Het kan zijn dat je merkt dat het bijhouden van het dagboek te veel van je vraagt, zowel op het gebied van tijd als mentaal. Wanneer het je een dag niet lukt om het dagboek bij te houden is dit niet erg. Wanneer je merkt dat de regelmaat verdwijnt, neem dan even contact met mij op. Weet ook dat je op elk moment kunt stoppen, zonder dat je daar een reden voor op hoeft te geven. Laat het me alleen even weten.

Wanneer de twee weken afgelopen zijn

Mail je me je dagboek (naar tosca.dekker@student.uvh.nl). Ik zal het dagboek dan in een digitaal beveiligde omgeving van de Universiteit voor Humanistiek opslaan. Alleen ik en mijn begeleider (Prof. Dr. I. (Inge) van Nistelrooij) kunnen hierbij. Alle gegevens die het dagboek naar jou terugleiden zullen geanonimiseerd/verwijderd worden.

Ik zal de dagboeken vervolgens zorgethisch analyseren en vergelijken met het literatuuronderzoek wat ik heb uitgevoerd. Tot slot zal ik alles verwerken in mijn masterscriptie. Wanneer je deze wilt ontvangen laat dit me dan weten per email.

Nogmaals dank voor het meedoen!

Met vriendelijke groet,

Tosca Dekker

Masterstudent Zorgethiek en Beleid - Universiteit voor Humanistiek

Begeleider: Prof. Dr. I. (Inge) van Nistelrooij - Universiteit voor Humanistiek

* Als je liever op een andere manier dan schriftelijk je dagboek bij zou willen houden, bijvoorbeeld via audio of video, sta ik hiervoor open. Neem hier dan contact met mij over op om de mogelijkheden te bespreken. Ook kan het zijn dat je tijdens de twee weken verandert van voorkeur, neem ook dan contact met mij op.

PERSOONLIJKE GEGEVENS

Voor deelname aan het onderzoek naar de geleefde ervaring van ‘model-zijn’

Naam:.....

Geboortedatum:.....

Gender:.....

Nationaliteit:.....

Hoe lang doe je modellenwerk?.....

Doe je fulltime of parttime modellenwerk?.....

Doe je dit sinds je begonnen bent met modellenwerk? Zo nee, beschrijf hoe dit wel is:.....

.....

.....
.....
.....

Zijn er dingen die je naast modellenwerk doet? Zo ja, wat?.....

.....
.....
.....
.....

Beschrijf waar je vooral werkt (binnen- en/of buitenland): .....

.....
.....
.....
.....

Beschrijf wat voor je werk je veelal doet (high-fashion/commercieel/shoots/shows etc.):.....

.....
.....
.....

.....

Beschrijf je woonsituatie (woonplaats?, met wie?):.....

.....

.....

.....

.....